

Wójt Gminy OSIEK (woj. pomorskie, powiat starogardzki)

**Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania
przestrzennego Gminy OSIEK**

ELABORAT STUDIUM

**Załącznik nr 1
do Uchwały Nr VI/46/2003 Rady Gminy OSIEK
z dnia 12 czerwca 2003 r.**

opracowanie sporządzone w okresie **styczeń 2003 – kwiecień 2003,**

zespół autorski współpracujący z Wójtem Gminy Osiek –
Przedsiębiorstwo Projektowo-Realizacyjne „DOM” Sp. z o.o. ,
83-200 Starogard Gdański, ul. Kościuszki 34G,
tel/fax 0-prefiks-58 56-220-57, e-mail domstar@dobrynet.pl

projektant prowadzący: mgr inż. arch **Maria Kielb-Stańczuk**
- uprawn. do projektowania w planowaniu przestrzennym nr 1334/93,
wpis do Północnej Okręgowej Izby Urbanistów w Gdańsku nr G-006/2002

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy OSIEK

Część tekstowa.

Spis treści

INFORMACJE WSTĘPNE	5
UWARUNKOWANIA – SYNTEZA	7
1. Uwarunkowania zewnętrzne – możliwości i ograniczenia rozwojowe wynikające z położenia oraz uwarunkowań regionalnych	7
1.1. Położenie w strukturze przestrzennej województwa i rola w sieci osadniczej	7
1.2. Komunikacja o znaczeniu ponadlokalnym	8
1.3. Infrastruktura techniczna	9
1.4. Ochrona środowiska przyrodniczego	9
1.5. Ochrona środowiska kulturowego	11
1.6. Funkcje turystyczne	12
1.7. Inne uwarunkowania , w tym zadania samorządu województwa służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych zawarte w „programach wojewódzkich”	12
2. Uwarunkowania wewnętrzne- wynikające z dotychczasowego użytkowania, zagospodarowania, przeznaczenia i uzbrojenia terenu	13
2.1. Użytkowanie i zagospodarowanie gruntów	13
2.2. Przeznaczenie terenów	15
2.3. Komunikacja, transport	16
2.4. Infrastruktura techniczna- zaopatrzenie w wodę, kanalizacja sanitarna	18
2.5. Infrastruktura techniczna- zaopatrzenie w gaz, w ciepło, energię elektryczną, telekomunikacja oraz gospodarka odpadami	21
3. Uwarunkowania wynikające z własności gruntów oraz lokalnego rynku nieruchomości	21
4. Uwarunkowania wynikające z występowania na obszarze gminy obszarów i obiektów chronionych na podstawie przepisów szczególnych	22
5. Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej	28
5.1. Środowisko przyrodnicze	28
5.2. Środowisko kulturowe	44
5.3. Rolnicza przestrzeń produkcyjna	46
6. Uwarunkowania społeczno – demograficzne i gospodarcze oraz wynikające z jakości życia mieszkańców	46
Analiza, diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie Osiek	46
6.1. Uwagi ogólne	46
6.2. Demografia – potencjał ludzki	47
6.3. Rynek pracy - zatrudnienie, bezrobocie	52
6.4. Jakość życia mieszkańców	56
6.5. Oświata i wychowanie, kultura oraz opieka zdrowotna	57
6.6. Gospodarka komunalna, inne usługi	59
6.7. Usługi o charakterze komercyjnym, czyli takie, których istnienie i rozwój uwarunkowane są potrzebami rynku;	59
6.8. Budżet gminy	60
6.9. Wnioski z analizy	63

6.10. Gospodarka lokalna.....	64
7. Inne uwarunkowania	69
ZAŁOŻENIA PROJEKTOWE KIERUNKÓW ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY.....	
1. Zagadnienia społeczno-gospodarcze. Prognoza rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.....	73
1.1. Możliwości rozwoju gminy – wstępne prognozy i ogólna ocena.....	74
1.2. Szanse i zagrożenia stojące przed gminą.....	78
1.3. Identyfikacja podstawowych problemów rozwojowych	80
2. Polityka społeczna	81
2.1. Prognoza demograficzna	81
2.2. Prognoza popytu na miejsca pracy	82
2.3. Potencjał społeczny gminy – wizja	83
3. POLITYKA GOSPODARCZA	83
3.1. Program potrzeb mieszkaniowych.....	83
3.2. Program rozwoju usług dla ludności	84
3.3. Program rozwoju gospodarki	88
4. Podstawowe istotne przesłanki rzutuujące na rozstrzygnięcia przyjęte w studium.....	94
5. Główne problemy dotyczące przestrzeni, główne konflikty i bariery funkcjonalno-przestrzennego rozwoju gminy.....	94
6. Cele rozwojowe dotyczące przestrzeni.....	95
KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO I POLITYKA PRZESTRZENNA.	
1. Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego oraz podział obszaru gminy na strefy funkcjonalno-przestrzenne.....	96
1.1. Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego.	96
1.2. Strefy-kompleksy funkcjonalno-przestrzenne	96
2. Obszary objęte ochroną i wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych.....	98
2.1. Ochrona przyrody.....	98
2.2. Ochrona walorów kulturowych i krajobrazu.....	103
3. Lokalne zasoby środowiska przyrodniczego i kulturowego.....	104
3.1. Osnowa ekologiczna gminy. Lokalne zasoby środowiska przyrodniczego.....	104
3.2. Lokalne zasoby środowiska kulturowego i krajobrazu.....	105
4. Zagrożenia środowiska.....	110
5. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej.....	110
6. Obszary zabudowane i zainwestowane.....	111
7. Obszary przeznaczone do zabudowy i zainwestowania.....	111
8. Kierunki rozwoju infrastruktury transportowej, w tym trasy rowerowe.....	113
9. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej	114
9.1. Zaopatrzenie w wodę.....	114
9.2. Obliczenie zapotrzebowania wody (stan perspektywiczny 2015rok).....	115

9.3. Proponowane kierunki rozwoju w zakresie zaopatrzenia w wodę.	118
9.4. Odprowadzenie ścieków sanitarnych.	119
9.5. Obliczenie ilości ścieków (stan perspektywiczny 2015 r).....	120
9.6. Proponowane kierunki rozwoju w zakresie odprowadzenia ścieków sanitarnych	122
10. Obszary, dla których sporządzenie planów miejscowych jest obowiązkowe lub postulowane.	124
10.1. Plany miejscowe sporządzane obowiązkowo.	124
10.2. Plany miejscowe postulowane.	128
11. Postulowane inne działania planistycznych, obszary wymagające specjalnych polityk przestrzennych gminy.	132
11.1. Obszary , miejscowości wskazane do rewaloryzacji, programów badawczych, prac studialnych dot. wartości historyczno-krajobrazowych i projektowych	132
11.2. Inne działania, instrumenty gospodarki przestrzennej postulowane	132
11.3. Obszary rozwoju turystyki krajoznawczej oraz rozwoju agroturystyki , czynnej rekreacji w terenach leśnych oraz na szlaku wodnym Wdy.	133
11.4. Obszary rekreacyjne postulowane do umiarkowanego rozwoju ze względu na obecny program rekreacyjny oraz ograniczenia chłonności.	133
12. Obszary przewidywane dla realizacji zadań i programów ponadlokalnych.....	134
13. Wnioski i postulaty ze Studium dla gmin sąsiednich.	134
ZESPÓŁ AUTORSKI STUDIUM	135
ANEKSY :	137

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy OSIEK

Część tekstowa.

Informacje wstępne.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy OSIEK to **dokument własny samorządu gminy**, sporządzony przez Wójta Gminy na podstawie Uchwały Rady Gminy Osiek **Nr III/ 22/ 2002 z dn. 30 grudnia 2002r.** i zgodnie z wymogami ustawy z dn. 07 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. Nr 15/99 poz. 139, z późn. zmianami).

Studium nie jest przepisem gminnym i nie stanowi podstawy prawnej wydawanych decyzji administracyjnych dotyczących warunków zabudowy i zagospodarowania terenu.

Jest natomiast **wykładnią polityki przestrzennej gminy**, jedynym dokumentem, w którym gmina określa zasady rozwoju przestrzennego gminy jako całości w swych granicach administracyjnych. Studium służyć będzie jako materiał koordynujący prace Wójta i Rady Gminy związane np. z planami miejscowymi, a także innymi sferami, za które odpowiedzialny jest samorząd.

Jest to dokument sporządzany obligatoryjnie dla każdej gminy, ustawowy termin uchwalenia tego dokumentu minął w grudniu- 31.12.2002r, jednakże w nowej ustawie, której projekt jest właśnie w trakcie prac legislacyjnych, także istnieje obowiązek sporządzenia Studium.

Studium winno opierać się o **zasady zrównoważonego rozwoju**, winno uwzględniać także cele, kierunki i polityki przestrzenne państwa na obszarze województwa, zawarte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

Zakres szczegółowy studium określają art. 6.4 i art. 6.5 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym. Zgodnie z ustawowymi wymogami studium Gminy OSIEK zawiera uwarunkowania i kierunki rozwoju przestrzennego gminy, a inne aspekty rozwoju społecznego i gospodarczego podejmowane są w tym dokumencie tylko w zakresie bezpośrednio oddziałującym na problemy przestrzenne. Ustalenia Studium z konieczności (wymogi skali, problematyki, zakresu prac) koncentrują się na najważniejszych problemach gospodarki przestrzennej i nie rozwiązują wszystkich możliwych kwestii szczegółowych- te wskazane są do rozstrzygnięć w opracowaniach bardziej szczegółowych np. planach miejscowych czy też innych opracowaniach koncepcyjnych, studialnych, projektowych, czy operacyjnych-realizacyjnych.

Zgodnie z regulacjami ustawowymi Wójt Gminy opracowuje i przedkłada Radzie Gminy STUDIUM “ **w celu określenia polityki przestrzennej gminy** “ (art. 6.1. ustawy) , uwzględniając “*ustalenia strategii rozwoju województwa zawarte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa*” (art. 6.2.) , a także **uwarunkowania szczegółowe** (art. 6.4), wynikające z :

- “ 1) *dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu*
- 2) *występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów szczególnych,*
- 3) *stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej,*

- 4) prawa własności gruntów,
- 5) jakości życia mieszkańców,
- 6) zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych “(art. 6.4)

Zgodnie z wymogami ustawowymi w STUDIUM gminy należy określić w szczególności (art. 6 ust. 5 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z 7 lipca 1994 r - t. j. Dz. U. nr 15 / 99 poz. 139, z późn. zmianami) :

5. W studium określa się w szczególności:

- 1) obszary objęte lub wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych,
- 2) lokalne wartości zasobów środowiska przyrodniczego i zagrożenia środowiskowe,
- 3) obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej, w tym wyłączone z zabudowy,
- 4) obszary zabudowane ze wskazaniem, w miarę potrzeby, terenów wymagających przekształceń lub rehabilitacji,
- 5) obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę ze wskazaniem, w miarę potrzeby obszarów przewidzianych do zorganizowanej działalności inwestycyjnej,
- 5a) obszary, które mogą być przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową wynikająca z potrzeby zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej ,
- 6) kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym obszary, na których będą stosowane indywidualne i grupowe systemy oczyszczania ścieków, a także tereny niezbędne do wytyczania ścieżek rowerowych,
- 7) obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe na podstawie przepisów szczególnych lub ze względu na istniejące uwarunkowania,
- 8) obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających z polityki, o której mowa w ust. 2 (cyt. Zarząd gminy sporządza studium uwzględniając ustalenia strategii rozwoju województwa zawarte w planie zagospodarowania przestrzennego województwa)

Poza ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym zadania dla STUDIUM formułują też inne ustawy : np.

ustawa o gospodarce nieruchomościami , jej art. 24 brzmi:

“ ust.2. Na cele rozwojowe gmin i zorganizowanej działalności inwestycyjnej, a w szczególności na realizację budownictwa mieszkaniowego oraz związanych z tym urządzeń infrastruktury technicznej, a także realizację innych celów publicznych mogą być wykorzystane gminne zasoby nieruchomości.

ust. 3 Podstawą tworzenia gminnych zasobów nieruchomości są studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy... “

ustawa o ochronie i kształtowaniu środowiska

art. 5 .1. “Zasada zrównoważonego rozwoju i ochrona środowiska stanowią podstawę do sporządzania i aktualizacji studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. ...”, a kolejne art. określają w związku z tym wymogi uwzględnienia w studium szczegółowych uregulowań dotyczących środowiska .

Studium podlega opiniowaniu przez organy wymienione w art. 18 ust. 2 pkt. 4 , dokument jest **uchwalany przez Radę Gminy.**

Niniejsze opracowanie stanowi elaborat tekstowy STUDIUM.

Dokument sporządzono w oparciu o przeprowadzone przez zespół autorski studia i analizy wielobranżowe, obejmujące swym zasięgiem obszar administracyjny gminy, a wybranych elementach szerszy zakres przestrzenny.

Ze względu na wagę zagadnień przyrodniczych oddzielnie opracowano na potrzeby Studium „**Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy OSIEK w zakresie problematyki ochrony środowiska**”- zawierające elaborat tekstowy oraz planszę graficzną w skali 1:25000. – „Proeko” Gdańsk marzec 2003r., a także „**Studium walorów kulturowych**” – część opisowa, graficzna w skali 1:25000, dokumentacja zdjęciowa- autor mgr Regina Pernak –Gdańsk- kwiecień 2003

Wykorzystano także inne opracowania dotyczące gminy, między innymi takie jak:

- - „**Strategia rozwoju Gminy Osiek – do roku 2015**” – opracowana przez Fundację „Agencja Rozwoju Regionalnego” w Gdańsku – luty 2000r.
- -Program porządkowania gospodarki ściekowej i odpadowej w rejonie proj. rezerwatu biosfery Bory Tucholskie- wyciąg dla gminy osiek- Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Wojew. w Gdańsku- 2000r. – „ATA” Usługi projektowe Anna Talaga Elbląg
- - „Strategia i program zrównoważonego rozwoju obszaru zlewni rzeki Wdy do roku 2020” – Związek Miast i Gmin Zlewni Wdy- grudzień 2001r.
- - Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy Osiek – 1995r Biuro Dokumentacji i Ochrony Przyrody Gdańsk
- - obowiązujące plany miejscowe – plan ogólny gminy z roku 1992 oraz plan szczegółowy wsi Osiek z 1992r

Uwarunkowania – synteza

1. Uwarunkowania zewnętrzne – możliwości i ograniczenia rozwojowe wynikające z położenia oraz uwarunkowań regionalnych.

Opracowano na podstawie informacji regionalnych przygotowanych przez Urząd Marszałkowski oraz Strategii rozwoju woj. pomorskiego, „Planu zagospodarowania przestrzennego woj. pomorskiego” (Gdańsk 2002).

1.1. Położenie w strukturze przestrzennej województwa i rola w sieci osadniczej

Gmina położona jest we wschodniej części mezoregionu Bory Tucholskie, w obrębie obszarów o charakterze rolno-leśnym, z przewidywanym w planie zagospodarowania woj. pomorskiego wielofunkcyjnym rozwojem wsi.

Środkowe fragmenty gminy należą do obszarów planowanej restrukturyzacji turystyki, wymagające rozbudowy i rewitalizacji infrastruktury technicznej ze względu na obciążenie turystyczne. Gmina Osiek to obszar wskazany jako szczególnie korzystny do rozwoju turystyki na bazie walorów przyrodniczych i kulturowych. Przez obszar gminy bieżą

znakowane szlaki turystyki pieszej, wodnej (rzeka Wda); wieś Osiek jest też tradycyjnym miejscem turystyki pielgrzymkowej.

Gmina leży na granicy woj. pomorskiego i kujawsko-pomorskiego (południowa granica gminy); w powiecie starogardzkim. Gminy sąsiadujące z gminą Osiek to: Gm. Osieczna, Lubichowo, Gm. Skórcz, Miasto Skórcz, Gm. Smętowo, wszystkie z powiatu starogardzkiego oraz gminy z woj. kujawsko-pomorskiego, powiat świecki: Nowe, Warlubie, Osie, Śliwice –powiat tucholski. Najbliższe miasta to Starogard- ok. 30km, Świecie (na płd.), Grudziądz (na płd, wsch.), od Aglomeracji Gdańskiej Osiek jest odległy o ok. 100km.

Przez obszar gminy przebiega droga wojewódzka nr 214 relacji Łeba- Lębork-Sierakowice, Kościerzyna, Warlubie; nie ma w obszarze gminy żadnej linii kolejowej.

Obszar gminy Osiek to niemal w całości obszar chroniony przyrodniczo- Obszar Chronionego Krajobrazu Bory Tucholskie (z wyjątkiem wschodnich skrajnych fragmentów- Cisowy, Lisówko), w bezpośrednim sąsiedztwie gminy znajdują się także Wdecki Park Krajobrazowy (przylega od południa) i Wschodni OChK Borów Tucholskich , od płd. zach. Śliwicki OChK . W otoczeniu- Tucholski Park Krajobrazowy, Chojnicko-Tucholski OChK, Nawiślański OChK, Park Krajobrazowy Doliny Dolnej Wisły.

Obszar gminy ma zatem znaczenie w całym systemie obszarów chronionych przyrodniczo (element osnowy ekologicznej rangi ponadlokalnej, o istotnych terytorialnych powiązaniach przyrodniczych z obszarami chronionymi). W planie zagospodarowania przestrzennego woj. pomorskiego gmina Osiek to płat ekologiczny rangi ponadlokalnej, w tym w części korytarz ekologiczny rangi ponadlokalnej .

Gmina należy do Związku Miast i Gmin Zlewni Wdy (gminy Karsin, Czersk, Kaliska, Czarna Woda, Osieczna. Lubichowo, Osiek – z woj. pomorskiego oraz m. Świecie i 7 gmin woj. kujawsko-pomorskiego)

Sieć osadniczą gminy tworzą ośrodki wiejskie o liczbie mieszkańców od 24 (Cisowy) do 800 osób (Osiek- 873), główną rolę odgrywa Osiek- gminny ośrodek rozwojowy. Najbliższe większe ośrodki osadnicze wyposażone w usługi ponadlokalne to miasto Skórcz i powiatowy ośrodek (silny, potencjalnie podregionalny) – miasto Starogard Gdański .

Wg danych statystycznych obszar gminy Osiek charakteryzuje się w ostatnich latach (okres 1990-2000) dość stabilną sytuacją demograficzną (przyrost i spadek ludności w przedziale 0-2%), uznany został za rejon „zagrożeń rozwoju demograficznego”. Sytuacja demograficzna oceniona została jako zła - obszar gminy ma „najgorsze wskaźniki” wg syntetycznego miernika standaryzowanego; (analizie poddane zostały m. in. przyrost ludności 1990-2000, saldo migracji w latach 1998-2000, przyrost naturalny w latach 1998-2000, udział ludności w wieku poprodukcyjnym w 2000, liczba kobiet na 100 mężczyzn w wieku 20-24lat) , podobnie jak pobliskie gminy Smętowo Graniczne, Osieczna.

Gmina Osiek położona jest w obszarze problemowym „zaniedbań w infrastrukturze technicznej terenów wiejskich”.

1.2. Komunikacja o znaczeniu ponadlokalnym

Wschodnia część gminy znajduje się w zasięgu oddziaływania korytarza transportowego VI Gdańsk-Gdynia- Warszawa—Katowice- Zwardoń, planowanego jako element transeuropejskiej sieci transportowej, związanego min. z przebiegiem planowanej autostrady A1. Autostrada biegnie poza obszarem gminy, najbliższe gminy Osiek są węzły planowane w miejscowościach Kopytkowo i w Warlubiu .

Przez obszar gminy biegnie **droga wojewódzka DW 214** relacji Łeba- Lębork- Sierakowice- Kościerzyna- Warlubie, planowana do modernizacji w pierwszej kolejności; ze względu na obecny stan- substandardowy; Projektuje się także zmianę przebiegu drogi woj. nr 214 na odcinku Karszanek- Lubichowo, wykorzystując korpus drogi wykonany w latach 30-tych, jest to tzw. „Obwodnica Skórcza” w ciągu drogi woj. 214; realizacja jej przewidziana została na lata 2005-2010 w opracowaniu : „ Program rozwoju dróg krajowych i wojewódzkich do roku 2015 na terenie woj. pomorskiego” (na zlecenie GDDP o/Północny w Gdańsku i ZDW w Gdańsku) ; będzie to droga klasy G

Drogi powiatowe biegnące przez obszar gminy:

DP 10 519 Osieczna- Kasparus-Skrzynia

DP 10 520 gr. woj. –Błędno

DP 10 521 dr woj. 214-Głuche Łuby- gr. woj.

DP 10 522 Wierzbin- Osiek

DP 10 488 Jeżewnica- Kopytkowo

Do głównych celów i kierunków polityki transportowej, odnoszących się do obszaru gminy, należą (za wnioskami z opracowań regionalnych):

- „ poprawa dostępności transportowej, zwłaszcza obszarów służących konkurencyjności regionu, jak np. obszary rekreacyjne

- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego i zmniejszenie uciążliwości oraz szkodliwego oddziaływania na otoczenie poprzez budowę obwodnic oraz tworzenie struktur przestrzennych o minimalizujących ryzyko występowania konfliktów pomiędzy różnymi użytkownikami infrastruktury transportowej, zmotoryzowanymi i niezmotoryzowanymi”

Gmina jest położona w izochronie czasowej ponad 3 godzinnego dojazdu autobusem do środka ciężkości aglomeracji trójmiejskiej

1.3. Infrastruktura techniczna

Gmina Osiek ma znikomy dostęp do urządzeń infrastruktury, obecnie jest pozbawiona dostępu do urządzeń kanalizacyjnych oraz gazowniczych; na jej terytorium nie ma elementów o znaczeniu ponadlokalnym, położona jest w zasięgu planowanego zakładu unieszkodliwiania odpadów w Starogardzie Gdańskim (obejmujący powiat starogardzki) .

1.4. Ochrona środowiska przyrodniczego

Teren gminy położony jest w obrębie jednego z obszarów o wysokiej różnorodności biologicznej i wysokim stopniu zachowania zasobów przyrodniczych, o dużym znaczeniu w krajowym systemie ochrony przyrody- Bory Tucholskie. Gmina stanowi część tego obszaru, wyróżniona w koncepcji kształtowania osnowy ekologicznej woj. jako płat ekologiczny Bory Tucholskie (pe-8) o znaczeniu regionalnym. Gminy dotyczy także wyróżniony w koncepcji korytarz ekologiczny Wdy (ke-9) o znaczeniu regionalnym.

Zachodnia i środkowa część gminy znajduje się w zasięgu projektowanego światowego rezerwatu biosfery (program MAB).

Niemal cały obszar Gminy leży w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Bory Tucholskie” .

Szczególnie cenne fragmenty gminy to: rezerwaty przyrody, w tym „Jeziora Udzierz”- proponowane do ochrony w systemie Natura 2000. Do granic gminy przylega także obszar „Bory Tucholskie” także do ochrony w tym systemie.

Plan województwa przyjmuje koncepcję spójnej i równorzędnej ochrony walorów przyrodniczych i kulturowych i formułuje **kierunki działań** w zakresie ochrony zasobów i walorów środowiska przyrodniczego woj. pomorskiego, odnoszące się również do terenu gminy /Osiek/ :

- „wytypowanie do objęcia ochroną w postaci obiektów ochrony indywidualnej obszarów o unikatowych cechach morfologiczno-krajobrazowych, charakterystycznych dla środowiska regionu oraz objętych procesami morfodynamicznymi (m.in. nagromadzenie form polodowcowych- np. eksponowane krajobrazowo spiętrzenia czołowomorenowe, pola sandrowe, rynny polodowcowe),
- przestrzeganie realizacji opracowań planistycznych i prawidłowości ich zapisów w zakresie ochrony gruntów rolnych i leśnych (w opracowaniach ekofizjograficznych do planów miejscowych oraz w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin),
- zmniejszenie zanieczyszczeń ze źródeł punktowych, poprzez budowę oczyszczalni mechaniczno-biologicznych dla ścieków komunalnych i przemysłowych
- budowa oczyszczalni ścieków opadowych odprowadzanych z ulic i parkingów
- zmniejszenie zanieczyszczeń ze źródeł obszarowych poprzez racjonalizację stosowania nawozów sztucznych, pestycydów, herbicydów na obszarach przylegających do rzek i cieków, zagospodarowania przetworzonych osadów ściekowych dla nawożenia gleb, redukcja emisji w kotłowniach, elektrociepłowniach i zakładach przemysłowych
- zwiększenie zdolności do samooczyszczania małych rzek i cieków wodnych (obsadzenie rzek do osiągnięcia I i II klasy czystości i utrzymania tych klas, w pierwszej kolejności dla przyrodniczych obszarów chronionych
- bezwzględne zachowanie i podtrzymanie trwałości pozostałości powiązań ekologicznych poprzez uwzględnienie ich w dokumentach planistycznych gmin i powiatów oraz dokumentach inwestycyjnych
- zachowanie pozostałych elementów osnowy ekologicznej w postaci izolowanych kęp roślinności, nieużytków, terenów zieleni przybrzeżnych, założeń parkowych lub skwerów, z poszukiwaniem możliwości odtworzenia powiązań ekologicznych lub „obejścia” stref zainwestowanych
- wprowadzenie zalesień, zakrzewień i zadarnień jako elementu odbudowy naturalnych powiązań ekologicznych wzdłuż dolin rzecznych stanowiących potencjalne korytarze ekologiczne oraz jako elementu ochrony wód przed sptywem powierzchniowym zanieczyszczeń
- wprowadzenie zalesień jako uzupełnień przestrzennych w obszarach i przy granicach korytarzy i płątów ekologicznych – wzmacniających spójność całej sieci oraz jako elementu podnoszącego zwartość przestrzenną zbiorowisk leśnych
- działania na rzecz wsparcia powołania Światowego Rezerwatu Biosfery „Bory Tucholskie”
- integracja przestrzenna form ochrony przyrody woj. systemu obszarów chronionych z obszarami województw sąsiednich
- utrzymanie lasów ochronnych i Leśnych Kompleksów Promocyjnych oraz wsparcie procesu tworzenia kolejnych lasów ochronnych w gospodarce leśnej wraz ze wzmacnianiem działań proekologicznych na tych obszarach i uwzględnieniem ich w opracowaniach planistycznych

1.5. Ochrona środowiska kulturowego

Gmina położona jest w wyróżnionym w planie woj. mikroregionie historyczno-kulturowym Ziemi Świeckiej, w obszarze o walorach dziedzictwa kulturowego (w skali woj. uznano je za „niskie”).

Objęte ochroną konserwatorską są : układ ruralistyczny wsi Osiek- nr rej. 925 z 02.02.1985r., kilka obiektów we wsi Kasparus (kościół, 2 cmentarze) i Osiek (kościół, plebania, 2 domy, 2 zagrody) , obiekt archeologiczny –osada, obiekt wielokulturowy w Osieku (dec. nr 144/archeol. z dn. 31.3. 71r).

Kierunki polityki przestrzennej w zakresie ochrony zasobów i walorów środowiska kulturowego (za – wytyczne regionalne oparte o plan woj. pom.):

„ – prowadzenie działań organizacyjnych, promocyjnych i badawczych pod kątem podniesienia świadomości społecznej w zakresie znaczenia i wartości obiektów kulturowych oraz zasad i metod ich konserwacji, a także ich użytkowania

- wspieranie różnorodnych działań służących umacnianiu tożsamości regionalnej z zachowaniem różnorodności tradycji, dorobku i dziedzictwa historycznego

-ochrona tożsamości kulturowej miejsca (miejscowości, regiony)-objęcie ochroną obszarów zabudowy w sąsiedztwie wartościowych zespołów przestrzennych i ich rekompozycja przestrzenna, pozwalająca na wyeksponowanie wartościowych cech zespołów

-pielegnowanie walorów krajobrazów historycznych regionu

-łączenie ochrony środowiska kulturowego z ochroną środowiska przyrodniczego poprzez ochronę krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z historycznym założeniem architektonicznym, zachowanie i odtwarzanie dawnych układów i funkcji terenów zielonych w ich pierwotnym kształcie wraz z infrastrukturą , rewaloryzacje parków pod kątem zwiększenia ich atrakcyjności jako miejsc wypoczynku

- zachowanie, udostępnianie i zagospodarowanie stanowisk archeologicznych o zachowanych formach krajobrazowych w celach naukowych, dydaktycznych, turystycznych

- zachowanie i ochrona pradziejowych i wczesnośredniowiecznych mikroregionów osadniczych archeologicznego środowiska kulturowego

- zachowanie i ochrona grodzisk

-likwidacja istniejących obiektów nielegalnej zabudowy oraz likwidacja lub przebudowa substandardowych obiektów”

Wynikające z planu woj. pom. kierunki działań polityki przestrzennej dot. ochrony krajobrazów stanowiących tożsamość gminy to m. in. :

-ochrona i rewaloryzacja starych układów ruralistycznych oraz części wsi- decydujących o zachowaniu walorów krajobrazowych

- eksponowanie wsi o wybitnych walorach krajobrazowych, rekompozycja, restylizacja i uporządkowanie zabudowy wsi

- zachowanie i utworzenie warunków ekspozycji panoram widokowych z tras komunikacyjnych na szczególnie interesujące obiekty krajobrazowe (naturalne i architektoniczne)

1.6. Funkcje turystyczne

Gmina Osiek może mieć duże znaczenie w programach ochrony zasobów unikatowych i najcenniejszych do zachowania i utrwalania bioróżnorodności biologicznej przestrzeni, dotyczyć jej mogą także działania kompleksowej modernizacji obszarów wiejskich.

W obszarze gminy winny być rozwijane wszelkie formy turystyki krajoznawczej, kwalifikowanej, turystyki wodnej (szlak Wdy) oraz agroturystyka. W części planu woj. pom. dot. kierunków zagospodarowania obszar gminy Osiek wskazuje się jako część „obszaru wymagającego szczególnej polityki proturystycznej”, jest to także planowany obszar intensywnego wypoczynku świątecznego.

W proponowanym układzie sieci tras rowerowych w otoczeniu gminy będą dwie **trasy międzyregionalne nr 11-Trasa Tysiąca Jezior -Pojezierna** – Miastko- Bytów Sulęcyno-Kościierzyna- Skórcz- Gniew- Kwidzyn-Prabuty w kierunku Ławy oraz **trasa nr 14- Ustka** – Słupsk – Bytów – Brusy – Czersk - Grudziądz. Trasa nr 11 wskazana jest do realizacji w pierwszej kolejności. W Gniewie planowany jest ważniejszy regionalny punkt obsługi (węzeł) ruchu rowerowego.

Przez obszar gminy będzie **trasa rowerowa regionalna: nr 115- Kartuzy** – Steżyca - Kościierzyna - Stara Kiszewa – Kaliska – Osiek - Grudziądz oraz **trasa nr 123-** odcinek Skórcz- do trasy międzyregionalnej nr 14 Bytów- Grudziądz

1.7. Inne uwarunkowania , w tym zadania samorządu województwa służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych zawarte w „programach wojewódzkich”

Z wymienianych w planie województwa kierunków kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej, obszar gminy Osiek dotyczyć mogą : **restrukturyzacja zagospodarowania rekreacyjnego, zagadnienia ochrony środowiska, działania wspierające poprawę komunalnej infrastruktury obszarów wiejskich.**

Wg „Programu operacyjnego rozwoju woj. pom. na lata 2001-2002 (Uchwała nr 363/XXVIII/01 Sejmiku Woj. Pom. z dn. 29.01.2001r.) gminy Osiek dotyczy **priorytet III – Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wzmacniającej konkurencyjność i spójność Pomorza i zadanie 5- przebudowa drogi wojewódzkiej DW 214 Łeba- Warlubie .**

W programie operacyjnym woj. pom. PHARE 2002 i 2003 Spójność społeczna i gospodarcza (Uchwała nr 535/XXXIX/02 Sejmiku Woj. Pom. z dn. 18.02.2002r) **nie ujęto żadnych zadań odnoszących się do terenu gminy Osiek.**

2. Uwarunkowania wewnętrzne- wynikające z dotychczasowego użytkowania, zagospodarowania, przeznaczenia i uzbrojenia terenu.

2.1. Użytkowanie i zagospodarowanie gruntów.

Powierzchnia gruntów ogółem wynosi **15.563 ha (pow. ewidencyjna 15.591ha)** , z czego grunty rolne (użytki rolne) zajmują ok. **2.410,10 ha (2.628ha wg ewidencji)** , co stanowi ok. 15,48%, lasy i zadrzewienia – **11.344 ha** tj. 72,76 % ogólnej powierzchni, tereny zabudowane i zurbanizowane- **270 ha** – 1,73%, grunty pod wodami- 1084 ha - 6,95%. Systematycznie zwiększa się powierzchnia zalesiona i zadrzewiona – w roku 1990 było to ok. 69,2% pow. ogólnej, obecnie ponad 70%.

Wg danych Urzędu Gminy (marzec 2003) udział powierzchni użytków rolnych wg wsi obrębowych przedstawia się następująco:

LP	nazwa wsi obrębowej	Pow. ogółem w ha	pow. użytków rolnych w ha
1	Bukowiny	2269,86	391,03
2	Jeżewnica	228,66	153,49
3	Kasparus	1517,88	128,20
4	Karszanek	2529,28	364,40
5	Lisówko	257,22	168,85
6	Markocin	1197,06	46,69
7	Osiek	1105,88	416,51
8	Radogoszcz	990,40	145,31
9	Skorzenno	1291,69	155,12
10	Suchobrzeźnica	3807,44	149,42
11	Wycinki	367,63	191,08
	ogółem	15.563,00	2.410,10

- Najwięcej i najlepszych gruntów dla funkcji rolniczej jest we wsiach obrębowych Karszanek, Lisówko. Bukowiny, Osiek. W glebach gruntów ornych dominują klasy VI(ok. 70%) i V, sporadycznie występują gleby klas IVa, IVb, IIIb. Użytki zielone to głównie klasy IV-VI. Z zestawienia kompleksów rolniczej przydatności gleb wynika wyraźnie, że dominują wśród gruntów ornych gleby kompleksu 7- żytniego najsłabszego (ok. 67% pow. gr. rolnych) , a wśród użytków zielonych słabe i bardzo słabe (ok. 70%).

- w gminie poza zabudową zagrodową, mieszkaniową, usługową występuje dość licznie zabudowa letniskowa (ok. 396 obiektów , 610 działek o średniej pow. ok. 917m²– wg danych podatkowych Urzędu Gminy- marzec 2003), głównie we wsiach Osiek, Wycinki, Radogoszcz, Kasparus, Skrzynia, Skorzenno, zabudowa przemysłowa praktycznie nie występuje, niewiele jest obiektów użyteczności publicznej, sporadycznie występuje zabudowa wielorodzinna (Jeżewnica, Osiek)– jedynie obiekty komunalne np. po dawnych szkołach- 3-5 mieszkaniowe, bardzo niewielkie jest zainwestowanie nierolniczymi funkcjami gospodarczymi (dawniej funkcjonujące obiekty w latach 90-tych zostały albo zlikwidowane albo zmieniły swoje przeznaczenie), praktycznie nie ma funkcji obsługi komunikacji (jedynie dawna baza SKR w Osieku ze stacją paliwową) .

- w gminie jest 11 wsi obrębowych, wsie te obejmują także niewielkie przysiółki i osady, ogółem **39** miejscowości; gęstość zaludnienia jest niewielka – **16,3 os/km²**: (w zlewni Wdy średnia wynosi 51 os/km²; ale gm. Osiek jest w obszarze tej zlewni najmniej liczną ludnościowo gminą)

Zestawienie miejscowości: stan na 11.03.2003 wg osób zameldowanych

lp	wieś obrębowa/sołectwo	liczba ludności (dane UG-2003)	miejscowości
1	Bukowiny	165	Bukowiny-66 Udzierz-86 Gajówka Frąca-6 Leśnictwo Komorze-3 Piecki- 4
	Cisowy (sołectwo w obr. Bukowiec)	24	Cisowy- 21 Grabowiec- 3 Długolas- 0
2	Jęzewnica	112	Jęzewnica-53 Jaszczerek-44 Recice-15
3	Karszanek	334	Karszanek- 201 Głuche -106 Wierzbin-22 Leśnictwo Karsznia -5
4	Kasparus	173	Kasparus-159 Gęby-4 Żurawki-1 Szląga Młyn- 4 Leśnictwo Kasparus- 5
5	Lisówko	99	Lisówko-99
6	Markocin	38	Markocin-34 Leśnictwo Cisowa Góra-4
7	Osiek	873	Osiek Osiek Pole Dobry Brat
8	Radogoszcz	141	Radogoszcz-85 Trzebiechowo-44 Dębia Góra-8 Leśnictwo Kałębnica- 4 Wałatki
9	Skorzenno	223	Skorzenno-116 Skrzynia-55 Łuby- 52
10	Suchobrzeźnica	72	Suchobrzeźnica- 40 Pieczyska-8 Błędno-18 Zdrójki-6
11	Wycinki	277	Wycinki-204 Małe Wycinki Jaszczysz-51 Okarpiec-18 Wymysłowo-4
		2531	

- grunty leśne administrowane są przez Nadleśnictwo Lubichowo, RZGL w Gdańsku , większość lasów to grunty Skarbu Państwa 10519ha (92,73%) na 11344ha lasów ogółem ;
- struktura powierzchni lasów: pow. wg siedlisk- borowe 9785ha, pozostałe lasowe, pow. wg wieku drzewostanów- do 40lat- 3037, ponad 40lat- 8210ha, pow. wg gatunków- sosna 10685ha, lasy ochronne- **2249ha** –ok. 20%.

2.2. Przeznaczenie terenów

- na obszarze gminy dotychczas obowiązującym (stracił ważność z mocy prawa na podstawie ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym – 31.12.2002r.) był **Miejscowy Plan Ogólny Zagospodarowania Przestrzennego Gminy** , sporządzony dla obszaru gminy w granicach administracyjnych, przez Biuro Planowania Przestrzennego w Gdańsku, Pracownia Starogard Gdański- w 1991r., uchwalony Uchwałą Rady Gminy Osiek Nr VI/55/91 z dn.30 październik 1991 –Dz. Urz. Woj. Gd. Nr 20, poz. 141 z dnia 18.11.1991 r. oraz **Miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego wsi Osiek** – w granicach obrębu geodezyjnego – sporządzony przez Biuro Planowania Przestrzennego w Gdańsku, Pracownia Starogard Gdański w roku 1992, uchwalony Uchwałą Rady Gminy Nr XXIII/89/92 z dnia 19 październik 1992 r. Dz. Urz. Woj. Gd. Nr 23 poz. 131. Także ten plan stracił ważność z mocy prawa jako dokument sporządzony przed 01.01.1995r. i oparty na ustawie z 1984r.

- Wg dotychczasowego planu obszar gminy przewidywany był dla funkcji leśnej oraz turystyczno-rekreacyjnej; plan ten zakładał utrzymanie liczby ludności na poziomie ok. 2500 mieszkańców stałych, główne rejony turystyczno-rekreacyjne planowane były nad jeziorami- w Osieku, Wycinkach, Dobrym Bracie, Radogoszczy, Skorzenie, Skrzyni, Głuchym; w pozostałych miejscowościach zabudowa letniskowa planowana była jedynie w niewielkich zespołach lub jako pojedyncze zabudowania, często w formie adaptacji istniejących lub dawnych siedlisk, zabudowy zagrodowej; nowe tereny wypoczynkowe, ogólnodostępne, rekreacyjne planowane były nad jez. Kałebie, Czarne, Słone, niestety nie zostały dotąd zrealizowane; dotychczasowe planowane tereny i zabudowa usługowa, obsługująca ludność istniejąca i wypoczywających w dużej mierze są nieaktualne (reorganizacja szkół, zmiany w systemie finansowania, inne potrzeby) ; nie przewidywano w dotychczasowych planach lokalizacji przemysłu lub działalności nierolniczej uciążliwej , nowe tereny dla przetwórstwa rolnego lub dz. rzemieślniczej planowano jedynie w Osieku (także nie zrealizowane) ; nie zrealizowano także inwestycji infrastrukturalnych, komunalnych – oczyszczalni ścieków wiejskich; zakładany przyrost pow. mieszkaniowych był niewielki (44 mieszkania), zakładano jednakże poprawę standardów zamieszkiwania; plan zakładał dominację funkcji turystyki pobytowej, wzmocnienie funkcji rekreacji i turystyki ogólnodostępnej, wypoczynku świątecznego ; szacowano wówczas liczbę użytkowników wypoczynku świątecznego na ok. 2775 osób , wszystkich miejsc rekreacyjnych na ok. 5912, z narzutem świątecznym 6637 msc (2900 msc – w letniskach indywidualnych), przy ok. 3300 miejscach rekreacyjnych ogółem w stanie istniejącym w roku 1990;

- Dotąd nie wszystkie tereny planowanej zabudowy letniskowej indywidualnej zostały zabudowane, jednakże od 1992r. gmina zebrała ok. 200 różnorodnych wniosków, z czego większość dotyczy możliwości lokalizacji nowej zabudowy letniskowej w nowych lokalizacjach, dotąd nie ujętych w planie zagospodarowania przestrzennego; często są to lokalizacje niezgodne z wymogami ochrony środowiska przyrodniczego i nie do pogodzenia z wymogami Rozp. Wojewody dot. zasad zagospodarowania obowiązujących w obszarach chronionego krajobrazu- dot. terenów leśnych lub przyległych do lasów, terenów przybrzeżnych

- Po roku 1995 gmina Osiek przystąpiła do sporządzania mpzp wg nowych regulacji (ustawa z 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym) jedynie dla niewielkich powierzchniowo obszarów- we wsi Radogoszcz (2 plany) i we wsi Osiek (1 plan).Plany te nie straciły ważności, nadal obowiązują. **Zestawienie obowiązujących planów miejscowych – w aneksie do niniejszego tekstu.**

- W roku 2002 (Uchwałą Nr XXVII/178/2002 z dn.26.03.2003r) przystąpiono do sporządzania planów miejscowych obejmujących niewielkie powierzchniowo obszary, z przeznaczeniem dla zabudowy letniskowej- fragmenty m. Głuche, Jaszczesz, Kasparus, Osiek, Radogoszcz, Skrzynia, Trzebiechowo, Udzierz, Wycinki; dla zab. mieszkaniowej- fragmenty m. Osiek, Radogoszcz, Trzebiechowo, dla zab. letniskowej lub mieszkaniowej na dotychczas rezerwowanych dla funkcji wypoczynku świątecznego – fragmenty m. Osiek, Bukowiny; niestety procedura formalno-prawna tych planów nie zakończyła się pomyślnie w roku 2002; uchwała uchwalająca została przez Wojewodę z przyczyn formalnych uchylona , procedura formalna musi zostać odpowiednio powtórzona.

2.3. Komunikacja, transport

Podstawowy układ drogowy tworzą: droga wojewódzka nr 214 Łeba-Warlubie, drogi powiatowe oraz drogi gminne :

Zestawienie dróg gminnych wg Dz. Urz. woj. gdańskiego z 1996r. Nr 15 z dn. 15.04.1996r.

lp	Trasa drogi	nr drogi	dł. w km
1	Wdecki Młyn- Cisiny- gr. gminy-Kasparus	1023001	2,0
2	Kasparus- Suchobrzeźnica	1023002	6,0
3	Suchobrzeźnica- Pieczyska- gr. gminy- Brzeźno	1023003	4,3
4	Skrzynia-Trzebiechowo	1023004	2,8
5	Osiek- Kałębnica- Łuby	1023005	5,2
6	Osiek-Radogoszcz –Dębia Góra	1023006	5,3
7	Osiek-Wycinki	1023007	2,4
8	Wycinki-dr. woj. nr 214	1023008	1,1
9	Jaszczesz-dr. woj. nr 214	1023009	0,8
10	Mirotki- gr. gminy- Markocin- Osiek	1023010	5,0
11	Piecki-Długolas	1023011	2,1
12	Piecki-Udzierz	1023012	3,1
13	Piecki- Lisówko- gr. gminy-Zielonka	1023013	4,0
14	Piecki- Cisowy-gr. gminy- Rynkówka	1023014	2,0

Przebieg dróg pokazano na planszy Uwarunkowania w skali 1:25000.

- Stan techniczny dróg gminnych nie jest zadowalający, większość (96%) ma nawierzchnie gruntowe , wiele z nich wymaga prac modernizacyjnych. Część dróg powiatowych także wymaga modernizacji, natężenia ruchu nie są wielkie; łączna długość dróg publicznych w gminie wynosi 144km, z czego utwardzonych jest tylko 4% dróg gminnych; w gminie znajdują się następujące drogowe obiekty inżynieryjne: 4 mosty i wiadukty na drogach gminnych, 3 na drogach powiatowych, 10 przepustów na dr. gminnych, 2 na powiatowych, 2 na wojewódzkich

- nie ma na obszarze gminy linii kolejowych

- transport publiczny realizowany jest przez PKS, na obszarze gminy jest 16 przystanków ; PKS funkcjonuje na trasach Starogard-Grudziądz, Starogard- Smetowo, Starogard-Kasparus, Starogard-Słiwice
- w obszarze gminy funkcjonują wyznaczone szlaki turystyki pieszej; w tym **szlak czerwony** PTTK- tzw. **Szlak jezior kociewskich** (oznaczenie kodowe PM-1542-c, nr ew. GD 1220c) **Kasparus- Ocypel** (dł. ogółem 32km, z czego w gm. Osiek- 23,5km; szlak Skarszewy-Starogard- Ocypel- Nowe) oraz **szlaki spacerowe** z nim związane : **wokół jez. Kałębie (dr. do Radogoszczy-Osiek) - niebieski** dł. 10km, **wokół jez. Czarnego (Osiek-Osiek)- zielony**, dł. 8km
- brak w gminie wyznaczonych ścieżek rowerowych
- w okolicach leśniczówki Kałębnica wyznaczono szlak turystyczny konny
- w obszarze gminy znajduje się **szlak turystyczny wodny rzeki Wdy** – jest to jeden z ważniejszych szlaków kajakowych w Polsce, stanowi jedną z największych atrakcji turystycznych w regionie; na terenie gminy znajdują się na jego trasie miejsca przystankowe- nie zagospodarowane- **Szlaga** (75km) – pole biwakowe na lewym brzegu przed mostem (kosze na śmieci, zadaszenia) oraz w **Błędnie** (62km) miejsce biwakowe na prawym brzegu ok. 150m za mostem (murowana toaleta, kosze na śmieci, zadaszenia), 2km wcześniej szlak wiedzie malowniczym meandrem rzeki otaczającym rezerwat krajobrazowy „Krzywe Koło” ; możliwości techniczne oraz odpowiednie zasoby wodne pozwalają na organizowanie w gminie zimowych spływów kajakowych, letnich międzynarodowych spływów kajakowych, spływów „śladami Remusa Wdą”

Przebieg tras szlaków pokazano na planszy Uwarunkowania w skali 1:25000

2.4. Infrastruktura techniczna- zaopatrzenie w wodę, kanalizacja sanitarna.

2.4.1. Zaopatrzenie w wodę- stan istniejący

W gminie Osiek istnieją jedynie 2 wodociągi wiejskie

- wodociąg wiejski w Osieku zaopatrywany z własnego ujęcia wody
- wodociąg w miejscowości Lisówko zaopatrywany z ujęcia w Rynkówce gm. Smętowo.

Pozostali mieszkańcy gminy korzystają z indywidualnych studni, pojedynczych wodociągów lokalnych.

Wodociąg wiejski w Osieku

Wodociąg wiejski w Osieku składa się z 2 studni głębinowych oraz stacji uzdatniania studnia Nr 1 – głęb. 46,0 m wydajność ekspl. $Q = 27,3 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s = 7,8\text{m}$.

Rok budowy 1966r

studnia Nr 2 – głęb. 45,0 m wydajność ekspl. $Q = 45,0 \text{ m}^3/\text{h}$ przy depresji $s = 8,36\text{m}$.

Rok budowy 1972 r

Ujęcie posiada zatwierdzone zasoby eksploatacyjne w kat "B" w wysokości $Q = 43,0 \text{ m}^3/\text{h}$, $s = 8,36 \text{ m}$. Decyzje Nr OŚ - IV 8553/5452/73 z dnia 02.03.1973r.

Urząd Gminy posiada pozwolenie wodnoprawne na pobór wody z ujęcia zlokalizowanego w miejscowości Osiek w ilości:

$$Q_{d \max} = 537 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$Q_{d \max} = 43,0 \text{ m}^3/\text{h}$$

oraz na eksploatację ujęcia z 2 studni jak wyżej oraz stacji uzdatniania, której wyposażenie stanowią :

- hydrofor $V = 3500/0,6$ - 2 szt.
- odżelaziacz, odmanganiacze typu FERROTEX 1200 - 3 szt.
- sprężarka WAN - E

Decyzja pozwolenia wodnoprawnego Nr 0-V-6210/w/76/98 m.z. z dnia 09.07.1998r. wydana przez Urząd Wojewódzki w Gdańsku. Decyzja ważna 5 lat.

Sieć wodociągowa swym zasięgiem obejmuje zwartą zabudowę wsi oraz doprowadzona jest do terenu projektowanej oczyszczalni ścieków. Sieć wodociągowa w 90 % zbudowana jest z rur azbestocementowych.

Wodociąg w miejscowości Lisówko

Wodociąg w miejscowości Lisówko zaopatrywany jest w wodę z wodociągu grupowego z ujęciem w Rynkówku gmina Smętowo. Sieć wodociągowa w obrębie wsi Lisówko posiada długość:

$$\text{Ø } 110 - L = 1941,6 \text{ mb}$$

$$\text{Ø } 90 - L = 2543,1 \text{ mb}$$

2.4.2. Odprowadzenie ścieków-stan istniejący.

Na terenie gminy nie ma żadnej oczyszczalni ścieków, brak systemów kanalizacji sanitarnej, ścieki odprowadzone są do zbiorników szczelnych, studni chłonnych oraz bezpośrednio do wód powierzchniowych. Jedynie ośrodek wczasowy Dobry Brat odprowadza ścieki poprzez osadniki Jmhoffa do drenażu rozsączającego.

Gmina przystąpiła do budowy gminnej oczyszczalni ścieków w Osieku. Istnieje już projekt budowlany i pozwolenie na budowę.

2.4.3. Odprowadzenie wód opadowych, melioracje- stan istniejący

Wody opadowe na obszarze gminy odprowadzone są powierzchniowo do wód powierzchniowych. Istnieją nieliczne pojedyncze odpływy z indywidualnych obiektów. Obszar gminy znajduje się w obrębie Pojezierza Pomorskiego i znajduje się w zlewni rzeki Wdy i jej dopływów Brzeźnicy i Brzezianka. Jeziora zajmują 6 % całej powierzchni gminy. Największe z nich to: jezioro Kałębie. Czarne Północne i Czarne południowe, Udzierz Tuszynek, Trzebiechowo i Słone. Na terenie gminy istnieją kompleksy łąk z rowami szczegółowymi. Największe z nich to kompleks Osiek - Karszanek, Radogoszcz, Jeżewnica.

Urządzenia podstawowe czyli rzeki utrzymywane są przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych rejon Starogard. Natomiast kompleksy melioracyjne – rowy szczegółowe utrzymywane są przez właścicieli.

2. 4.4. Diagnoza stanu istniejącego i uwarunkowania rozwoju.

Zaopatrzenie w wodę.

Sytuacja w zakresie zaopatrzenia w wodę w gminie Osiek **jest zła.**

Jedynie ~35% mieszkańców korzysta ze zbiorników układów wodociągowych (Osiek i Lisówko) które dostarczają wodę spełniającą normy sanitarne. Pozostała część mieszkańców korzysta ze studni indywidualnych. Najczęściej są to studnie kopane, płytke, z których wody są niepewne bakteriologicznie, a ich skład fizyko-chemiczny przekracza normy wód do picia i potrzeb gospodarczych. Duża liczba turystów przybywająca w okresie letnim na teren gminy, przy całkowitym braku kanalizacji sanitarnej powiększa jeszcze szanse skażenia tych wód.

Jeśli chodzi o stan techniczny i możliwości rozbudowy istniejącego wodociągu, to w Osieku są one następujące:

Ujęcie wody składające się z 2 studni głębinowych posiada wydajność jak już wcześniej podano:

$$Q_{d \max} = 537 \text{ m}^3/\text{d} (\sim 413 \text{ m}^3/\text{d} = Q_{\text{sr dop}})$$
$$Q_{d \max} = 43,0 \text{ m}^3/\text{h}$$

Jeśli chodzi o produkcję wody w stanie istniejącym – nie jest znana z uwagi na brak możliwości pomiaru (zepsuty główny wodomierz na ujęciu). Orientacyjne zużycie wody wyliczone ze sprzedaży wyniosło w 2002r ~**83,0 m³/d** ($Q_{\text{sr dob}}$). Zatem jak widać **istnieje znaczna rezerwa wody w studniach.** Jeśli chodzi natomiast o stację uzdatniania, mimo że była modernizowana w 1997r, nie daje wymaganego stopnia oczyszczania fizyko – chemicznego w zakresie zawartości żelaza i manganu.

Nie ma możliwości zwiększania ilości urządzeń oczyszczających (odżelaziacze, odmanganiacze) w obecnej kubaturze budynku. Zatem już na dziś **stacja wodociągowa wymaga rozbudowy.**

Jeśli chodzi o stan techniczny sieci wodociągowej - w miejscowości Osiek 90 % stanowią sieci z rur azbestocementowych. Jako szkodliwe dla zdrowia **powinny być sukcesywnie wymieniane na inny materiał.**

Zatem **warunkiem rozwoju gminy powinna być sukcesywna budowa zcentralizowanych układów wodociągowych i likwidacje studni indywidualnych.**

W związku z tym, że w miejscowości Osiek jest rezerwa wody w istniejących studiach, a stacja wodociągowa wymaga już dziś rozbudowy, **należy rozważyć możliwość maksymalnej rozbudowy wodociągu wiejskiego w Osieku** i stworzenie wodociągu grupowego obejmującego swym zasięgiem okoliczne miejscowości.

Jeśli chodzi o miejscowości bardziej odległe należy dla tych o największej liczbie mieszkańców stałych i turystów przewidzieć budowę nowych wodociągów wiejskich grupowych. Dla miejscowości małych, odległych i wyludniających się zaopatrzenie w wodę na długo pozostanie ze studni indywidualnych.

Odprowadzenie ścieków.

Gmina Osiek należy do nielicznych gmin, gdzie stopień skanalizowania wynosi zero. Jednocześnie jest to gmina o ogromnych walorach rekreacyjnych z uwagi na ilość lasów i jezior. Zatem budowa przynajmniej jednej oczyszczalni w gminie i sukcesywna budowa kanalizacji jest absolutną potrzebą. W chwili obecnej przystąpiono do realizacji gminnej oczyszczalni ścieków w Osieku. Została już wykonana dokumentacja techniczna i wydawane pozwolenie na budowę. Projektowana przepustowość hydrauliczna oczyszczalni wynosi:

Po I etapie budowy	$Q_{\text{śr dob}} = 300 \text{ m}^3/\text{d}$
Docelowo	$Q_{\text{śr dob}} = 600 \text{ m}^3/\text{d}$

Lokalizacja oczyszczalni - na terenie działki Nr 40 w Osieku.

Oczyszczalnia będzie pracowała w następującym układzie technologicznym:

- przepompownia ścieków surowych
- krata mechaniczna schodkowa
- piaskownik wirowy
- reaktor biologiczny ELA – 7 max – (1 szt. po I etapie, 2szt docelowo)
- przepompownia ścieków oczyszczonych
- komora pomiaru przepływu ścieków

Oczyszczanie ścieków w reaktorze odbywać się będzie na drodze biologicznej przy wykorzystaniu dwufazowego osadu czynnego, powodując usuwanie ze ścieków BZT5, azotu i fosforu.

Odbiornikiem ścieków oczyszczonych z oczyszczalni będzie kanał „A” Karszanek.

Kanalizacja deszczowa, melioryzacje.

Jak już wspomniano wcześniej, **w gminie nie ma i nie będzie rozległych układów kanalizacji deszczowej.** Istniejące nieliczne odpływy z pojedynczych obiektów są niezainwentaryzowane. Budowane w przyszłości fragmentaryczne układy kanalizacji deszczowej powinny przed wlotem do odbiornika posiadać urządzenia oczyszczające (piaskowniki separatory). Jeśli chodzi o urządzenia melioracyjne nie przewiduje się budowy urządzeń piętrzących ani zbiorników retencyjnych. Urządzenia melioracyjne istniejące należy prawidłowo eksploatować i konserwować.

2.5. Infrastruktura techniczna- zaopatrzenie w gaz, w ciepło, energię elektryczną, telekomunikacja oraz gospodarka odpadami.

- **Zaopatrzenie w ciepło**- podstawowymi źródłami wytwarzającymi energię cieplną do celów grzewczych, przygotowania posiłków oraz ciepłej wody użytkowej są lokalne kotłownie o niewielkiej mocy cieplnej, głównie budynki użyteczności publicznej, indywidualne urządzenia grzewcze (kotły) oraz indywidualne paleniska węglowe (piece, płyty kuchenne itp.). Urządzenia te zasilane są głównie paliwem stałym (węglem, koksem, drewnem) oraz częściowo olejem. Oszacowane zapotrzebowanie mocy cieplnej wynosi około 5MW – przy założeniu 2000W/mieszkańca, natomiast zużycie energii cieplnej ok. 40TJ/rok- przy założeniu ok. 15GJ/mieszkańca/na rok.

- **Zaopatrzenie w energię elektryczną** – zasilanie w energię odbywa się z wykorzystaniem napowietrznych i kablowych linii SN i nn, z wykorzystaniem stacji transformatorowych słupowych; system elektroenergetyczny zaspokaja w 100% potrzeby mieszkańców, jednakże wymaga modernizacji i rozbudowy ; zapotrzebowanie mocy elektrycznej kształtuje się na poziomie ok. 1,0MW przy założeniu ok. 400 W/M (mieszkańca)

- **Zaopatrzenie w gaz**- Gmina nie jest zgazyfikowana, nie przewiduje się ze względów ekonomicznych włączenia obszaru gminy w zaopatrzenie gazu sieciowe, potrzeby gminy zaspokajane są z wykorzystaniem gazu bezprzewodowego, za pośrednictwem punktów dystrybucji

- **Telekomunikacja** - w gminie Osiek jest 238 abonentów (dane za rok 2000), 94 na 1000 mieszkańców (jeden z niższych wskaźników w obszarze zlewni Wdy- obejmującej 21 gmin); 3 stacje telefonii komórkowej- w Karszanku, Jaszczcerku, Jezewnicy

- **Gospodarka odpadami** – w gminie funkcjonuje składowisko odpadów komunalnych stałych, w Osieku, w odl. ok. 1,5km od drogi woj. 214. Jego powierzchnia wynosi ok. 1,23ha, pojemność ok. 9,7tys. m³. Teren wysypiska jest ogrodzony, obwałowany, wyznaczony jest pas zieleni 300-500m stanowiący strefę ochronną ; podłoże jest uszczelnione geomembraną gr. 1,5mm. Wysypisko ma brodzik dezynfekcyjny, studnie na odcieki oraz boksy do selekcji odpadów. Wysypisko funkcjonuje od 1994r, czas jego eksploatacji oceniono na 45lat.

3. Uwarunkowania wynikające z własności gruntów oraz lokalnego rynku nieruchomości. ...

- w gminie Osiek przeważa własność państwowa (ze względu na lasy!), własność komunalna jest marginalna, jedynie 2ha z gruntów gminnych to tereny zurbanizowane i niezabudowane ; zatem gmina ma ograniczony wpływ na stan zagospodarowania terenów ; znaczący jest udział gruntów osób fizycznych w ogólnej powierzchni gruntów potencjalnie możliwych do zabudowy

- wg danych ewidencji gruntów (2002)

grunty Skarbu Państwa – **12164 ha – 78%**

grunty Skarbu państwa przekazane w użytkowanie wieczyste- 0 ha

grunty gminne - 105 ha- 0,67%

grunty gminne w użytkowaniu wieczystym- 4 ha

grunty osób fizycznych- 3237ha – 20,76%

w tym:

wchodzące w skład gospodarstw rolnych- 2860 ha
grunty osób fizycznych nie wchodzące w skład gosp. rolnych- 377ha
grunty kościołów – 45ha
grunty spółek praw handlowego- 35 ha
inne-(grunty spółdzielni) 1 ha

- ceny na lokalnym rynku nieruchomości są raczej niskie, słabnie popyt na grunty letniskowe oraz na działki już zabudowane; średnie ceny domów letniskowych oraz gruntów letniskowych są niższe niż podobnych nieruchomości w rejonie Kaszub ; grunty rolne są tańsze niż średnio w woj.

- ruch budowlany jest umiarkowany, zbliżony do podobnych gmin rolniczo-leśnych i turystycznych; rocznie wydaje się w gminie mniej niż 100 decyzji wzięt (rok 2000- 79, rok 2001- 57, rok 2002- 70) ; podobna jest ilość wydawanych pozwoleń na budowę

- zebrane przez gminę nowe wnioski dotyczące zmian w obowiązujących planach dotyczą przede wszystkim zabudowy letniskowej indywidualnej lub zabudowy mieszkaniowej, często także zamiany dotychczasowej funkcji letniskowej na cele zab. mieszkaniowej (najprawdopodobniej z przyczyn podatkowych)

4. Uwarunkowania wynikające z występowania na obszarze gminy obszarów i obiektów chronionych na podstawie przepisów szczególnych.

W obszarze Gminy OSIEK występują następujące obszary i obiekty chronione:

Wg ustawy o ochronie przyrody :

W granicach gminy Osiek występują: 4 rezerwaty przyrody, obszar chronionego krajobrazu i 5 pomników przyrody. Ma tu także miejsce ochrona gatunkowa roślin i zwierząt. Zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody:

Rezerwat przyrody jest obszarem obejmującym zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym ekosystemy w tym siedliska przyrodnicze, a także, określone gatunki roślin i zwierząt, elementy przyrody nieożywionej, mające istotną wartość ze względów naukowych, przyrodniczych, kulturowych bądź krajobrazowych.

Obszar chronionego krajobrazu jest terenem chronionym ze względu na:

- 1) wyróżniające się krajobrazowo tereny o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe w szczególności ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem, lub*
- 2) istniejące albo odtwarzane korytarze ekologiczne.*

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, w szczególności sędziwe i okazałe drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe, jaskinie.

Ochrona gatunkowa ma na celu zabezpieczenie dziko występujących roślin i zwierząt, a w szczególności gatunków rzadkich lub zagrożonych wyginięciem, jak też zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Rezerwat przyrody „Czapli Wierch”

Rezerwat utworzono w 1960 r. (Zarządzenie MLiPD z dnia 01.02.1960 r. MP Nr 31 poz.150). Rezerwat, położony nad wschodnim brzegiem Jeziora Słonego, chroni kolonię czapli siwej oraz fragment boru mieszanego z ok. dwustuletnim drzewostanem sosnowym o powierzchni 5,26 ha. Nad jeziorem ciągnie się pas brzegowy olchy. W podszycie występuje w drobnych kępach brzoza i jałowiec.

Rezerwat przyrody „Krzywe Koło w pętli Wdy”

Rezerwat krajobrazowy utworzono w 1960 r. (Zarządzenie MLiPD z dnia 01.02.1960 r. MP Nr 32 poz.157). Rezerwat położony ok. 3 km na południe od wsi Kasparus obejmuje oryginalną pętlę Wdy o średnicy ok. 400 m. Powierzchnia rezerwatu wynosi 10 ha. Ochroną objęto las mieszany o bogatym składzie gatunkowym. W górnym piętrze występuje sosna i dąb, zaś w dolnym grab, świerk, brzoza, osika, lipa, dąb i klon. Rośnie tu także chroniony jarzab brekinia. Gęste podszycie tworzą leszczyna, wiciokrzew i trzmielina. W runie spotyka się borówkę, czarną, marzankę wonną, majownik, orlicę szczawik i inne.

Rezerwat przyrody „Zdrójno”

Rezerwat utworzono w 1983 r. (Zarządzenie MLiPD z dnia 24.11.1983 r. MP Nr 39 poz.230) Rezerwat o powierzchni 167,57 ha obejmuje odcinek strumienia Brzeżanek (dopływu Wdy). Na brzegach strumienia, na nadrzecznych terasach występują fragmenty łągów, a na wyższych terenach – grądu i boru mieszanego oraz zbiorowisk łąkowych. Rezerwat powołano w celu reintrodukcji bobra europejskiego. W 1979 r. wprowadzono tu 5 par bobrów, których potomstwo spotyka się obecnie w całym dorzeczu Wdy.

Rezerwat przyrody „Jezioro Udzierz”

Rezerwat utworzono w 2000 r (Zarządzenie woj. pomorskiego Nr 101/2000 z dnia 31 maja 2000 r. Dz. Urz. Woj. pomorskiego nr 56 poz. 348 z dn. 07.06.2000 r.). Rezerwat obejmuje Jezioro Udzierz wraz z częścią otaczających je terenów łąk, torfowisk i lasów o powierzchni 229,88 ha. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie zróżnicowanej gatunkowo i ilościowo ornitofauny, flory oraz interesujących zbiorowisk roślinnych Jeziora Udzierz i części otaczających je szuwarów, torfowisk i łąk. Wokół rezerwatu ustanowiono otulinę.

Obszary chronionego krajobrazu

Gmina Osiek w całości położona jest w obrębie **Obszaru Chronionego Krajobrazu Borów Tucholskich**, utworzonego na mocy Rozporządzenia Woj. Gdańskiego Nr 5/94.

Obszar Chronionego Krajobrazu Borów Tucholskich, o powierzchni całkowitej 65.780 ha, stanowi w większości równinę sandrową urozmaiconą przez liczne zagłębienia wytopiskowe. Oś hydrograficzną obszaru stanowi Wda, płynąca wąską doliną, silnie meandrująca, tworząca piaszczyste łąchy i bystrza. Obszar porośnięty przez bory sosnowe z zachowanymi fragmentami starodrzewia objęty został ochroną ze względu na rozległy i zwarty kompleks borów sosnowych, na właściwych im siedliskach i występowanie licznych reliktywów z okresu borealnego.

W granicach obszarów chronionego krajobrazu ustanowionych przez wojewodę gdańskiego obowiązują zasady gospodarowania określone *Rozporządzeniem nr 5/94 Wojewody Gdańskiego z dnia 8 listopada 1994 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu, określenia granic parków krajobrazowych i utworzenia wokół nich otulin oraz wprowadzenia obowiązujących w nich zakazów i ograniczeń* (wraz ze zmianami wniesionymi przez *Rozporządzenie nr 11/98 Wojewody Gdańskiego z dnia 3 września 1998 r.*) wprowadzające następujące zakazy, ograniczenia i obowiązki:

1. W odniesieniu do obszarów chronionego krajobrazu, (..), wprowadza się następujące zakazy, ograniczenia i obowiązki:

1) zabrania się:

- a) lokalizowania i budowy obiektów o znaczeniu ponadlokalnym, wpływających szkodliwie na środowisko,
 - b) osuszania torfowisk, mokradeł i zbiorników wodnych, a także prowadzenia wszelkich prac melioracyjnych bez uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody,
 - c) lokalizowania i budowy składowisk odpadów niebezpiecznych,
 - d) lokalizowania nowych budynków poza obrębem zwartej zabudowy wsi:
 - na gruntach leśnych i w odległości mniejszej niż 30 m od granicy lasu – z wyjątkiem obiektów niezbędnych dla gospodarki leśnej,
 - w odległości mniejszej niż 100 m od linii brzegowej wód morskich, jezior i rzek - z wyjątkiem kąpielisk, przystani turystycznych i rybackich, stanic wodnych oraz zabudowanych działek budowlanych i siedlisk rolniczych,
 - e) biwakowania poza miejscami wyznaczonymi na ten cel;
- 2) właściwe organy administracji publicznej powinni dążyć do koncentracji nowej zabudowy w obrębie istniejących wsi;
- 3) eksploatację kopalni dopuszcza się jedynie dla zaspokojenia potrzeb lokalnych;
- 4) właściwe organy administracji powinny dążyć do ograniczenia przeznaczania gruntów leśnych na cele nieleśne.
3. Budowa dróg, przesyłowych linii energetycznych i innych instalacji liniowych oraz inwestycji służących ochronie środowiska na obszarach o których mowa w ust. 1 i 2, może być przeprowadzana po uzgodnieniu z Dyrektorem właściwym ds. ochrony środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku, w sposób zapewniający zachowanie walorów krajobrazowych środowiska oraz ochronę przed szkodliwymi uciążliwościami dla środowiska.

Pomniki przyrody

W gminie Osiek za pomniki przyrody uznano dotychczas 5 pojedynczych drzew (tab. 7).

Tabela 7 Pomniki przyrody w gminie Osiek

Numer w rej. WKP	obiekt chroniony	Obwód [m]	Wyso-kość [m]	Wiek	Położenie	Akty prawne ustanawiające pomniki przyrody
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
355	lipa drobnolistna	4,10	20	200	Nadl. Lubichowo, obr. Drewniaczki oddz. 150	Orzeczenie nr 355 Prezydium WRN w Gdańsku z dn.07.06.1977 r.
356	lipa	4,9	18	300	Nadl. Lubichowo,	Orzeczenie nr 356

	drobnolistna				obr. Drewniaczki oddz. 256h	Prezydium WRN w Gdańsku z dn.07.06.1977 r.
357	sosna pospolita	3,40	30	280	Nadl. Lubichowo, obr. Drewniaczki oddz. 113a	Orzeczenie nr 357 Prezydium WRN w Gdańsku z dn.07.06.1977 r.
688	lipa drobnolistna	4,28	22	200	Osiek	Zarządzenie woj. gdańskiego 11/89 z dn. 29.03.1989 r.
1003	dąb	4,54	21	ok. 300	Wierzbiny	Zarządzenie woj. gdańskiego

źródło: Rejestr Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Gdańsku

Pomniki przyrody na obszarze gminy Osiek ustanowione zostały różnorodnymi aktami prawnymi (tab. 7), w których określono również zakazy obowiązujące w stosunku do nich. Na przestrzeni kilkunastu lat zasady gospodarowania w stosunku do pomników przyrody zmieniały się, zawierając odmiennie określone i zredagowane zakazy dotyczące postępowania wobec drzew i głązów. Poniżej przedstawiono przykładowe zakazy obowiązujące dla pomników utworzonych na mocy Zarządzenia Wojewody Pomorskiego Nr 195/2000 z dnia 11 grudnia 2000 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody niektórych drzew i głązów w województwie pomorskim (ostatniego dotyczącego pomników przyrody - Dz. Urz. Woj. Pomorskiego. Nr 115, poz. 739). Wg powyższego Zarządzenia obowiązują następujące zakazy w odniesieniu do drzew:

- 1) wycinania, niszczenia, pozyskiwania, uszkodzania i podkopywania drzew,
- 2) zrywania kory, pączków, kwiatów, owoców i liści z drzew,
- 3) rycia napisów lub znaków na drzewach,
- 4) umieszczania tablic, ogłoszeń, napisów albo innych znaków na drzewach nie związanych z ich ochroną,
- 5) wchodzenia na drzewa,
- 6) wznoszenia jakichkolwiek budynków, budowli, urządzeń lub instalacji podziemnych, naziemnych i nadziemnych w odległości (promieniu) do 15 m włącznie od drzew,
- 7) usuwania i niszczenia pokrywy glebowej, palenia ognisk oraz zanieczyszczania terenu wszelkiego rodzaju odpadami i innymi nieczystościami w pobliżu drzew (promieniu 15 m włącznie),
- 8) oddziaływania na drzewa w jakikolwiek inny sposób nie związany z ich ochroną.

W bezpośrednim sąsiedztwie gminy Osiek, na terenie woj. kujawsko-pomorskiego, znajdują się **Wdecki Park Krajobrazowy i Obszary Chronionego Krajobrazu Wschodni Borów Tucholskich i Śliwicki**. Wymagają one uwzględnienia w zagospodarowaniu przestrzennym gm. Osiek zgodnie z zasadą dobrego sąsiedztwa.

Wg ustawy o lasach :

- w gminie Osiek część lasów- ok. 20% ma status lasów ochronnych; Zgodnie z Ustawą z dnia 28 września 1991 r. o lasach * (Dz. U. 91.101.444 z dnia 8 listopada 1991 r.):

* ostatnia zmiana Ustawą z dnia 21 stycznia 2000 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej. (Dz.U. 00.12.136 z dnia 23 lutego 2000 r.)

Art. 15.

Za lasy szczególnie chronione, zwane dalej "lasami ochronnymi", mogą być uznane lasy, które:

- 1) chronią glebę przed zmywaniem lub wyjąłowieniem, powstrzymują usuwanie się ziemi, obrywanie się skał lub lawin,*
- 2) chronią zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne w zlewni oraz na obszarach wododziałów,*
- 3) ograniczają powstawanie lub rozprzestrzenianie się lotnych piasków,*
- 4) są trwale uszkodzone na skutek działalności przemysłu,*
- 5) stanowią drzewostany nasienne lub ostoje zwierząt i stanowiska roślin podlegających ochronie gatunkowej,*
- 6) mają szczególne znaczenie przyrodniczo-naukowe lub dla obronności i bezpieczeństwa Państwa,*
- 7) są położone:*
 - a) w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców,*
 - b) w strefach ochronnych wokół sanatoriów i uzdrowisk,*
 - c) w strefie górnej granicy lasów.*

Art. 16.

- 1. Minister właściwy do spraw środowiska, w drodze decyzji, uznaje las za ochronny lub pozbawia go tego charakteru, na wniosek Dyrektora Generalnego, zaopiniowany przez radę gminy - w odniesieniu do lasów stanowiących własność Skarbu Państwa.*
 - 1a. Wojewoda, w drodze decyzji, uznaje las za ochronny lub pozbawia go tego charakteru, na wniosek starosty, uzgodniony z właścicielem lasu i zaopiniowany przez radę gminy - w odniesieniu do pozostałych lasów.*
- 2. Rada gminy powinna wyrazić opinię w ciągu dwóch miesięcy od dnia otrzymania wystąpienia o jej wyrażenie. W razie upływu tego terminu uważa się, że rada gminy nie zgłasza zastrzeżeń.*

Art. 17.

Minister właściwy do spraw środowiska określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowe zasady prowadzenia w nich gospodarki leśnej.

W gminie Osiek, położonej w całości na terenie Nadleśnictwa Lubichowo, znaczny jest udział lasów posiadających kategorię lasów ochronnych, w tym **wodochronnych**.

Lasy wodochronne wyodrębnione są przeważnie wokół jezior, wzdłuż rzek i w rejonach źródłiskowych, spełniają głównie funkcje wodochronne, przeciwpowodziowe.

Rozmieszczenie lasów wodochronnych w gminie Osiek przedstawiono na Mapie 1.

Uznanie za lasy ochronne na terenie Nadleśnictwa Lubichowo nastąpiło na mocy Decyzji Nr BOA-Iplo-179/1591/2001 MOŚZNiL z dnia 16.07.2001 r.

Zasięgi lasów ochronnych pokazano na planszy Uwarunkowania w skali 1:25000

Wg ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych:

- chronione prawnie są z mocy prawa wszystkie grunty rolne i leśne; przeznaczyć je na cele nierolnicze lub nieleśne można jedynie poprzez procedurę uzyskiwania zgody na zmianę przeznaczenia w toku sporządzania planów miejscowych; **dla gruntów rolnych i leśnych plany miejscowe zmieniające ich dotychczasowe przeznaczenie sporządza się obowiązkowo**

Wg ustawy Prawo wodne

w obszarze gminy nie znajdują się obszary głównych zbiorników wód podziemnych

Wg ustawy Prawo geologiczne i górnicze

- w gminie nie ma ustanowionych obszarów ani terenów górniczych; występują jednakże udokumentowane złoża kredy jeziornej oraz piasków; nie prowadzi się na terenie gminy eksploatacji surowców na skalę przemysłową

- Obiekty i obszary chronione – na podstawie Ustawy o ochronie dóbr kultury –

(opracowanie własne na podstawie materiałów archiwalnych Woj. Konserwatora Zabytków w Gdańsku) :

Wieś OSIEK

- 1- zespół ruralistyczny wsi – Osiek- nr rej. 925 z 02.02.1985r.
- 2- kościół parafialny pw. św. Rocha- 1865-66 , nr rej. A-1181 z 16.01.1998
- 3- plebania- nr rej. j.w.
- 4- dom, ul. Partyzantów Kociewskich 40, drewniany, 1920r., nr rej. 1036 z 24.09.1988
- 5- dom ul. Kwiatowa2, drewniany, 1804r.,nr rej. 950 z 20.01.1986r
- 6- zagroda ul. Kwiatowa 29, 1937, nr rej. 935 z 20.04.1985: dom drewniany, stodoła, drewn. szach.
- 7- zagroda ul. Partyzantów Kociewskich 100, nr rej.947 z 04.07.1985; dom drewn k. XIXw., stodoła z oborą, mur. szach, 1900

Wieś Kasparus

- 1- kościół pw. św. Józefa, szach. 1926-27, nr rej. 1069 z 06.11.1989
- 2- cmentarz nr rej. j.w.
- 3- cmentarza rzym-kat. 1926, nr rej. 1070 z 06.11.1989

Obiekty i obszary ochrony archeologicznej:

Osiek- ruiny zamku , osada, nr 144/A , późne średniowiecze , dec. z 31.03.1971r

5. Uwarunkowania wynikające ze stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

5.1. Środowisko przyrodnicze.

Szczegółowo uwarunkowania te omówiono w opracowaniu „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Osiek w zakresie problematyki ochrony środowiska” – „Proeko” Gdańsk- marzec 2003r.- tekst i zał. graficzny 1:25000

5.1.1. Ogólna charakterystyka – struktura środowiska przyrodniczego, uwarunkowania ekofizjograficzne.

Położenie regionalne.

W ujęciu regionalnym, pod względem przyrodniczym gm. Osiek wyróżniają:

- położenie w obrębie Borów Tucholskich, tylko niewielkie fragmenty wschodniej części gminy stanowią płaty wysoczyzny dennomorenowej należące do Pojezierza Starogardzkiego;
- dominacja powierzchniowa typu środowiska przyrodniczego - pojeziernego sandrowego;
- usytuowanie w zlewni Wdy będącej lewym dopływem dolnej Wisły;
- wpisanie w ekologiczny system obszarów chronionych województwa pomorskiego.

Bory Tucholskie stanowią rozległe pola sandrowe, częściowo wykształcone w postaci poziomów terasowych, zbudowane głównie z piasków warstwowych, czasem przewarstwionych utworami gliniastymi. Deniwelacje w obrębie równiny są niewielkie, powierzchnia terenu układa się na wysokości od ok. 90 do ok. 110 m n.p.m. Ukształtowanie powierzchni równinnych sandrów urozmaicają rynny subglacjalne, doliny rzeczne i liczne wytopiska.

Wschodnia wysoczyznowa część gminy zbudowana jest głównie z utworów plejstocénskich gliny zwałowej i piasków gliniastych.

Gmina położona jest w obrębie trzech jednostek hydrograficznych II rzędu stanowiących fragmenty zlewni Wdy, Wierzycy i Maławy (dopływy Wisły). Głównym ciekim jest Wda (zlewnia Wdy stanowi ok. 80% powierzchni gminy), rozcinająca erozyjnie równinę sandrową. Na terenie gminy występuje duża liczba jezior o genezie rynnowej i wytopiskowej (wody powierzchniowe stanowią 7% powierzchni gminy).

Pokrywa piasków wodnolodowcowych i infiltracyjny typ stosunków wodnych warunkują małą żyzność siedlisk. Efektem tego jest mały udział gruntów rolnych i dominacja powierzchniowa lasów reprezentowanych przez sosnowe bory. Należą one w zdecydowanej przewadze do dwóch typów siedliskowych - boru suchego i boru świeżego.

Klimat w rejonie gm. Osiek ma charakter przejściowy między klimatem pojezierzy (chłodniejszym, o większej liczbie opadów) a klimatem terenów równinnych rozciągających się na południe. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec (18°), najchłodniejszym luty (-3°). Sumy opadów rocznych wynoszą 500-560 mm. Największe opady występują w miesiącach letnich. Rozkład głównych kierunków wiatrów jest zdominowany przez wiatry z sektora zachodniego (SW, W i NW) - prawie 45% występowań.

Gmina Osiek, położona przy granicy woj. pomorskiego i kujawsko-pomorskiego, jest ogniwem łączącym ekologiczny system obszarów chronionych obu województw. Znaczna część gminy z wyjątkiem skrajnych fragmentów we wschodniej części gminy znajduje się w obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu Borów Tucholskich. Od południa przylega do Wdeckiego Parku Krajobrazowego i Wschodniego OChK Borów Tucholskich, a od południowego zachodu do Śliwickiego OChK, wchodzących w skład systemu obszarów chronionych województwa kujawsko-pomorskiego.

W dalszym otoczeniu występują m. in:

- Tucholski Park Krajobrazowy;
- Chojnicko-Tucholski OChK;
- Nadwiślański OChK;
- Park Krajobrazowy Doliny Dolnej Wisły.

Z wymienionymi obiektami ochrony przyrody gm. Osiek posiada istotne, terytorialne powiązania przyrodnicze, niezależnie od występowania lub braku bezpośredniego sąsiedztwa. Powiązania te realizowane są przede wszystkim przez migrację materii nieożywionej i przepływy energii w środowisku wodnym i atmosferycznym oraz przez sukcesję roślin i migrację zwierząt. Procesom tym sprzyja częściowe położenie gminy w największym na Niżu Polskim kompleksie leśnym i względnie mały stopień antropizacji tam środowiska przyrodniczego.

Typy środowiska przyrodniczego.

Strukturę środowiska przyrodniczego gminy Osiek tworzą trzy podstawowe jego typy, nawiązujące do zróżnicowania geomorfologicznego. Są to:

- typ środowiska przyrodniczego sandrów;
- typ środowiska przyrodniczego rynien subglacjalnych i dolin rzecznych;
- typ środowiska przyrodniczego wysoczyzn morenowych.

Tereny należące do wymienionych typów wiążą funkcjonalnie głównie procesy uwarunkowane grawitacyjnie, z czego wynika częściowa autonomiczność struktur sandrowych i wysoczyznowych oraz podporządkowanie struktur rynnowych i dolinnych. Charakteryzuje je specyfika budowy środowiska (struktura materialna) i specyfika procesów przyrodniczych (struktura funkcjonalna), co znajduje swoje odzwierciedlenie w lokalnych układach komponentów środowiska przyrodniczego i we wzajemnym oddziaływaniu między nimi.

Typ środowiska przyrodniczego sandrów

Sandry na obszarze gminy Osiek stanowią rozległe równiny o deniwelacjach w granicach kilku metrów, zbudowane głównie z materiału żwirowo-piaszczystego pochodzenia wodno-lodowcowego, słabo segregowanego.

Specyfiką sandrów jest słabe wykształcenie odpływu powierzchniowego i duży udział obszarów bezodpływowych. Z tego powodu lokalny obieg materii stałej i płynnej ma niewielki zakres terytorialny, co wpływa na mały potencjał samooczyszczania się środowiska przyrodniczego w warunkach dostawy materii antropogenicznej, która akumulowana jest w dnach zagłębień stanowiących lokalne bazy denudacyjne. Przewaga infiltracji po stronie rozchodu w lokalnym obiegu wody, będąca efektem dużej przepuszczalności podłoża, pogłębia deficyt wody. Ubogie pod względem mineralicznym podłoże sandru, skład mechaniczny utworów sprzyjający przemysłu

typowi stosunków wodnych w glebie i relatywnie głębokie zaleganie wody gruntowej warunkują niską żyzność siedlisk. Pierwszy poziom wody gruntowej występuje najczęściej poniżej 4 m p.p.t., tworząc z reguły ciągłe, swobodne zwierciadło. Stosunki wodne i zakwaszenie środowiska glebowego sprzyjają procesowi bielnicowania gleb. Współczesne procesy morfodynamiczne na obszarze sandrów, z racji cech morfometrycznych i podłoża charakteryzującego się wysokim współczynnikiem infiltracji mają małe nasilenie. Pod względem morfodynamiki równiny sandrowe są „pasywne”. W użytkowaniu sandrów na obszarze gminy Osiek dominują lasy, charakteryzujące się małą żyznością siedlisk i niską odpornością na antropopresję.

Poza rynnowymi formami terenu, rzeźbę sandrów urozmaicają zagłębienia związane z wytapianiem martwego lodu. Zagłębienia te posiadają różne kształty i wymiary. Wytopiska większe są przeważnie płytkie, często wypełnione osadami (gytią i torfami) i charakteryzują się płaskimi brzegami. Mniejsze wytopiska są najczęściej głębsze, o regularnym kształcie i stromych zboczach. Zagłębienia wytopiskowe, na ogół wypełnione wodami jezior, występują głównie we wschodniej części obszaru gminy.

Typ środowiska przyrodniczego rynien subglacialnych i dolin rzecznych

Budowa i funkcjonowanie środowiska przyrodniczego den rynien i dolin rzecznych jest konsekwencją szeregu procesów przyrodniczych. W podłożu obserwuje się przewagę utworów organogenicznych - torfowych i mułowo-torfowych, rzadziej występują utwory piaszczyste i piaszczysto-żwirowe. Typ stosunków wodnych określić można jako przepływowo-retencyjny, z płytkim zaleganiem pierwszego poziomu wód gruntowych - tzw. wód aluwialnych, przemieszczających się zgodnie z ogólnym nachyleniem dna doliny.

Doliny, a zwłaszcza przepływające nimi rzeki, umożliwiają przemieszczanie się diaspor wielu gatunków roślin, co wzbogaca lokalne zbiorowiska roślinne. Charakterystyczne jest klimatyczne zróżnicowanie dolin. W ich obrębie nasłonecznienie jest funkcją ekspozycji i wystromienia zboczy, występują tu inwersje termiczne i zastoiska chłodnego powietrza, podwyższona jest również w stosunku do terenów otaczających wilgotność względna powietrza i słabsze jest jego przewietrzanie.

Głębokość wcięcia rynien, licząc do poziomu koryta cieków bądź poziomu wody w jeziorach wynosi do 20 m, najczęściej kilka – kilkanaście m. Zbocza dolin zbudowane są głównie z piasków, sporadycznie z glin przykrytych w dolnych partiach piaszczystymi deluwiami. Konsekwencją tego jest powstawanie i pogłębianie niewielkich, suchych w przewodzie form dolinnych oraz zmyw powierzchniowy próchnicznych poziomów glebowych. Materia wynoszona ze zboczy akumulowana jest w dnach dolin i w nieckach jeziornych. Morfodynamika zboczy rynien i dolin hamowana jest w znacznym stopniu przez porastające je lasy (zmniejszenie ilości opadu atmosferycznego docierającego do powierzchni ziemi przez piętro koron drzew, utrwalenie podłoża i hamowanie spływu przez roślinność runa i podszytu, przeciwdziałanie ruchom masowym przez systemy korzeniowe - głównie drzewostanu i podrostu). W przypadku występowania gruntów ornych znaczne jest ich zagrożenie erozyjne. Charakteryzując strukturę funkcjonalną należy podkreślić, że na zboczach występują silne, jednokierunkowe powiązania funkcjonalne przyrodniczych jednostek przestrzennych, uwarunkowane grawitacyjnie procesami przemieszczania materii ciekłej i stałej (denudacja, spływ powierzchniowy i podziemny odpływ wody oraz realizująca się m.in. dzięki nim migracja pierwiastków chemicznych).

Uogólniając charakterystykę typu środowiska przyrodniczego rynien subglacialnych i dolin rzecznych należy podkreślić następujące jego cechy:

- allochtoniczność (znaczný udział materii z zewnątrz - akumulacja i wynoszenie);

- hydrogeniczność (dominująca rola wody jako czynnika strukturotwórczego środowiska w obrębie den dolinnych);
- znaczny, zwłaszcza liniowy obieg materii stałej i płynnej;
- dominacja przepływu w lokalnym obiegu wody z istotnym udziałem retencji w odniesieniu do terenów zatorfionych i jezior;
- tranzytowy charakter migracji pierwiastków chemicznych.

Typ środowiska przyrodniczego wysoczyzn morenowych

Niewielkie płaty wysoczyzn morenowych występują w południowo-wschodniej części gminy. Wysoczyzna morenowa reprezentowana jest głównie przez formy moreny dennej falistej (deniwelacje do 5 m) z małymi zagłębieniami wytopiskowymi urozmaicającymi jej powierzchnię. W podłożu obszarów morenowych występują przede wszystkim piaski gliniaste i gliny, rzadziej na niewielkich obszarach piaski luźne i słabogliniaste. W dnach zagłębień o płytkim zaleganiu pierwszego poziomu wody gruntowej wykształciły się torfy. W obrębie utworów piaszczysto-gliniastych, w związku ze zmienną budową geologiczną i różną przepuszczalnością, woda gruntowa występuje na zróżnicowanej głębokości, tworząc pierwszy poziom nieciągły. Na terenach piaszczystych przeważa infiltracyjny typ stosunków wodnych, a na terenach z glinami w podłożu przepływowo- i spływowo-ewapotranspiracyjny. Znaczny jest w obrębie płatów wysoczyzny morenowej udział obszarów bezodpływowych powierzchniowo. Ze względu na charakter struktury środowiska lokalny obieg materii stałej i płynnej ma ograniczony zakres terytorialny, co, podobnie jak w przypadku sandrów, wpływa na mały potencjał samooczyszczania się środowiska przyrodniczego w warunkach dostawy materii antropogenicznej, która akumulowana jest w dnach zagłębień stanowiących lokalne bazy denudacyjne. Dostawa materii antropogenicznej związana jest przede wszystkim z rolniczym użytkowaniem ziemi (nawożenie), które dominuje w centralnej i południowej-zachodniej części gminy.

Wśród gleb obszarów morenowych przeważają gleby brunatne wyługowane, brunatne kwaśne i pseudobielicowe. Wspólne cechy tych gleb to:

- płytki poziom orno-próchniczny, nie przekraczający na stokach 15-20 cm miąższości (efekt zmywu powierzchniowego), a w położeniach płaskich 25 cm;
- dwuczłonowa budowa (wierzchnia warstwa piaszczysta - dolna gliniasta) sprzyjająca odgórnemu oglejeniu;
- silne zakwaszenie całego profilu;
- mała zasobność w składniki odżywcze i niedobór mikroelementów;
- ograniczona aktywność biologiczna.

Stosunki wodne gleb wykazują ścisły związek z rzeźbą terenu. W glebach wyżej położonych częste są niedobory wilgoci, zwłaszcza w okresie wegetacyjnym, przy małej ilości opadów. Zwiększone opady prowadzą do nadmiaru wody w glebach występujących w niższych położeniach, na powierzchniach podporządkowanych. Podobna zależność ma miejsce w przypadku procesów glejowych, które u podnóża stoków i w obniżeniach terenu zasilanych wodą z terenów wyniesionych są znacznie silniej wykształcone.

Obszary wysoczyzn morenowych użytkowane są w przewadze rolniczo.

Struktura ekologiczna

Ekosystemy obszaru gminy Osiek reprezentują trzy grupy układów:

- pierwsza obejmuje zbiorowiska nawiązujące do naturalnych¹, jak torfowiskowe, szuwarowe, niektóre łąkowe, wrzosowiskowe i zróżnicowane ekosystemy leśne;
- druga grupa to ekosystemy związane z krajobrazem wiejskim, tj. pola i ugory, łąki i pastwiska, otoczenie zabudowań - przydomowe ogrody i sady, podwórka;
- trzecia grupa to ekosystemy terenów przekształconych antropogenicznie, zwłaszcza poeksploatacyjnych oraz niektórych wiejskich i rekreacyjnych.

Występowanie typów ekosystemów związane jest przede wszystkim ze zróżnicowaniem środowiska abiotycznego, do którego cech nawiązują układy biotyczne. Najwartościowszą przyrodniczo grupę ekosystemów tworzą ekosystemy leśne, wodne i nadwodne (hydrogeniczne).

Ekosystemy leśne gminy Osiek reprezentowane są przez następujące typy zbiorowisk roślinnych zgrupowane w następujące zespoły (Inwentaryzacja przyrodnicza gm. Osiek, 1995):

- żyzne lasy dębowo-grabowe (grądy);
- ubogie lasy bukowe i bukowo-dębowe;
- lasy łąkowe;
- bory świeże i suche;
- bory i brzeziny bagienne,
- olsy i zarośla wierzbowe;
- porolne i rekultywacyjne nasadzenia drzew.

Powierzchniowo zdecydowanie dominują w gminie Osiek bory świeże i suche.

Żyzne lasy dębowo-grabowe występują niewielkimi kompleksami na zboczach dolin zajętych przez cieki i jeziora. Wśród zbiorowisk grądowych na obszarze gminy Osiek występują nizinne lasy dębowo-grabowe (wschodni brzeg Jez. Czarnego i okolice leśniczówki Cisowa Góra) i grąd subkontynentalny (zbocza doliny Wdy i Brzezianka). Drzewostany lasów dębowo-grabowych budują przede wszystkim dęby a domieszkowo lipy drobnolistne. W skład niższego piętra drzew wchodzi głównie grab. Występują również: klon, jawor, olsza czarna, jesion, wiąz górski, brzozy, świerk, sosna i osika. Silnie rozwinięta jest warstwa krzewów. Charakterystyczne jest także bogate runo. Leśne zbiorowiska grądowe gminy Osiek są silnie zniekształcone w wyniku gospodarki leśnej, często ze znaczną domieszką sosny w drzewostanie.

Ubogie lasy bukowe i bukowo-dębowe - lasy bukowe występują niemal wyłącznie we wschodniej części gminy, na obszarach morenowych. Natomiast lasy bukowo-dębowe są rozproszone na obszarze całej gminy, często rozwijają się w pobliżu jezior i torfowisk. Oba zespoły występują na siedliskach uboższych i bardziej zakwaszonych niż grądy i żyzne buczyny, najczęściej na glebach rdzawych bielcowych, brunatnych kwaśnych i brunatnych bielcowanych. W drzewostanie kwaśnych buczyn dominuje buk ze słabo rozwiniętym runem, towarzyszą mu klon zwyczajny, jawor i sosna. W lasach bukowo-dębowych oprócz buka występuje także dąb szypułkowy i bezszypułkowy oraz sosna z bardziej urozmaiconym podrostem i runem. Oba zbiorowiska zajmują stosunkowo niewielką powierzchnię, w środkowej i zachodniej części gminy ustępują świeżym i suchym borom sosnowym. Stan zachowania tych zbiorowisk jest z reguły zły, co spowodowane jest naturalnym ubóstwem

¹ Informacje dotyczące szaty roślinnej na terenie gminy Osiek zaczerpnięto z „Inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy Osiek” (1995).

podłoża i preferowaniem sosny w drzewostanie. Najlepiej zachowany jest płat buczyny w pobliżu leśniczówki Cisowa Góra, oraz miejscowości Cisowy, a lasów dębowo-bukowych na zachód od Jez. Czarnego.

Lasy łąkowe występują wyłącznie w dnach dolin, wzdłuż Wdy i Brzezianka, w zachodniej części gminy. Ich drzewostan buduje olsza czarna oraz domieszkowo świerk, w podroście obserwuje się bogatą warstwę krzewów z kruszyną pospolitą, bzem czarnym i czeremchą. Najlepiej zachowane płaty występują nad rzeką Brzezianek, w obrębie rezerwatu „Zdrójno”. Przy większym udziale świerka gatunki lasów łąkowych ustępują a wzrasta udział składników borowych. Siedliska lasów łąkowych zostały w większości wylesione i zajęte przez użytki zielone.

Bory świeże i suche dominują powierzchniowo wśród zbiorowisk leśnych gminy Osiek. Występują głównie na glebach mineralnych na sandrze. Zasobność i wilgotność podłoża decyduje o rozwoju jednego z dwóch zbiorowisk suboceanicznego boru świeżego lub śródładowego boru suchego. Drzewostany borów buduje głównie sosna, czasem z domieszką brzozy, w podszyciu występuje niekiedy kruszyna pospolita, jarzębina, dąb szypułkowy oraz jałowiec. Różnice między oboma zespołami zaznaczają się w runie. Runo zasobniejszych borów świeżych złożone jest przede wszystkim z borówki czernicy i borówki brusznicy, śmiałka pogiętego i wrzosu, a suchych z porostów i mchów. Stan zachowania borów jest zły. Wiele ich płatów porasta grunty porolne (naturalnych zespołów się prawie nie spotyka).

Bory i brzeziny bagienne występują rzadko na obszarze gminy Osiek, na terenach o płytkim i bardzo płytkim poziomie wód gruntowych. Ich siedliska są w znacznym stopniu przekształcone wyniku osuszających prac melioracyjnych. W skład drzewostanów borów wchodzi sosna i brzozy – brodawkowata i omszona oraz świerk. Odwrotne proporce mają miejsce w brzezinach. Oba zbiorowiska najczęściej współwystępują z torfowiskami. Do najlepiej zachowanych należą płaty: we wschodniej części gminy pomiędzy Jez. Czarnym i wschodnią granicą gminy; Lisie Błotko Duże; wokół bezimiennego oczka, ok. 1 km na W od Jez. Głuchego; między N i S częścią jez. Czarnego i w pobliżu Suchobrzeźnicy.

Olsy i zarośla wierzbowe występują rzadko i na małych powierzchniach nad jeziorami i oczkami wodnymi. Drzewostan buduje olsza czarna z domieszkami brzozy. Niższą warstwę tworzy podrost tych drzew, a także wierzby i kruszyna. W składzie runa tylko na niewielkich powierzchniach występuje charakterystyczny zestaw gatunków, na pozostałych runo budowane jest przez gatunki obce siedliskowo. Najlepiej zachowane płaty olsu położone są przy wschodnim brzegu Jez. Czarnego, koło leśniczówki Cisowa Góra, wzdłuż brzegu jez. Brzezianek i nad oczkiem wodnym w miejscowości Wierzbiny.

Większość zbiorowisk olsowych jest przekształcona antropogenicznie. Najczęściej drzewa są wycinane, a tereny uprzednio przez nie zajmowane osuszane i zamieniane w łąki i pastwiska.

Nieco lepiej zachowane są zbiorowiska zarośli wierzbowych, które współwystępują z olsami w dolinach rzecznych i wzdłuż brzegów jezior. Zarośla wierzbowe budują dwa gatunki wierzb - *Salix cinerea* i *pentandra* z domieszkami kruszyny i brzozy. W skład runa wchodzi głównie gatunki łąkowe, szuwarowe i olsowe. Najlepiej wykształcone zbiorowiska tego typu występują wokół Jez. Udzierz.

Porolne nasadzenia drzew zajmują znaczne powierzchnie. Wyróżniają się jednakowym wiekiem drzewostanu, brakiem podszytu, miejscami słabo rozwiniętym runem i regularnym

często zwartym rozmieszczeniem drzew. Gatunkami, które tworzą nasadzenia porolne są zwykle sosny rzadziej świerki i brzozy. Biocenotyczna wartość monokultur jest dość ograniczona, duże znaczenie posiada za to jako urozmaicenie krajobrazowe i ostoja dla fauny. Ich płaty występują w pobliżu wsi Wierzbiny, Okarpiec i Kasparus.

Zbiorowiska leśne pełnią istotne funkcje fizjotaktyczne, ekologiczne i krajobrazowe.

Najważniejsze funkcje fizjotaktyczne to:

- hydrologiczna (wzrost retencji, ograniczenie spływu, wyrównanie stanów wód);
- glebotwórcza i gleboochronna (utwalenie podłoża, ochrona przed erozją wodną i wietrzną);
- klimatotwórcza (specyficzne warunki klimatyczne wnętrza lasu i jego otoczenia);
- higieniczna (pochłanianie zanieczyszczeń atmosferycznych, dźwiękochłonność, ograniczenie spływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych).

Funkcja ekologiczna lasów polega przede wszystkim na tworzeniu wartościowych nisz ekologicznych dla wielu gatunków zwierząt oraz na stymulowaniu migracji roślin i zwierząt w różnych skalach przestrzennych. Funkcja krajobrazowa wynika ze znaczenia zbiorowisk leśnych dla kształtowania fizjonomii terenu.

Ekosystemy hydrogeniczne mają szczególne znaczenie dla różnicowania środowiska przyrodniczego w sensie materialnym oraz istotną rolę w funkcjonowaniu środowiska, zwłaszcza w zakresie obiegu wody i procesów życiowych. Należą do nich w gminie Osiek przede wszystkim:

- **torfowiska wysokie i przejściowe** zajmują niewielką część powierzchni gminy. Występują najczęściej na obrzeżach jezior i oczek wodnych (najlepiej zachowane), rzadziej na otwartych torfowiskach śródleśnych. Ze względu na swój akumulacyjny charakter materii odgrywają bardzo ważną rolę w obiegu materii. Wiele śródleśnych torfowisk stanowi mozaikę zbiorowisk leśnych i zbiorowisk otwartych torfowisk, ze znaczą przewagą partii zadrzewionych co jest wynikiem samoistnego rozwoju lasu na przesuszonym torfie a w kilku przypadkach dosadzania sosny lub świerka. Szczególnie silnie narażone są na antropopresję torfowiska śródleśne, które występują w bezpośrednim sąsiedztwie agrocenoz (nawożenie pól jako źródło eutrofizacji);
- **łąki i pastwiska** reprezentowane są przez zbiorowiska roślinne łąk mokrych, wilgotnych i świeżych. Zajmują z reguły powierzchnie wzdłuż cieków i jezior lub lokalnych zagłębień na wierzchołkach wysoczyzn, wzdłuż brzegów oczek wodnych. Przeważająca część siedlisk łąk i pastwisk jest przesuszona;
- **zbiorowiska szuwarowe** (zarówno szuwały właściwe jak i turzycowe) występują głównie nad zbiornikami i ciekami, budują je najczęściej jednogatunkowe zespoły trzciny, pałki szerokolistnej lub wysokich turzyc. Największe powierzchnie na terenie gminy zajmują szuwały trzcinowe (właściwe), o bardzo szerokiej amplitudzie ekologicznej i dużej ekspansywności. Szuwały turzycowe występują znacznie rzadziej, a powierzchnie przez nie zajmowane tworzą mozaikę kilku zespołów turzyc.

Ubóstwo podłoża i powierzchniowa dominacja zbiorowisk leśnych sprawiają, że **uprawy rolne** zajmują niewielką część gminy. Tworzą one często niewielkie śródleśne enklawy. Większe powierzchnie występują jedynie w otoczeniu Jez. Kałębnie (wsie Osiek – Karszanek). W uprawie dominują rośliny zbożowe ozime, przede wszystkim żyto oraz okopowe - ziemniaki. Ograniczanie w ostatnich latach upraw zbożowych sprawiło, że niektóre

powierzchnie są aktualnie ugorowane. Ugory pokrywa mieszana roślinność z gatunkami segetalnymi, ruderalnymi, a także wkraczającymi bardzo szybko przedstawicielami muraw napiaskowych. Już po kilku latach ugorowania wykształca się inicjalna murawa psammofilna.

Zabudowie wiejskiej towarzyszą ogrody, sady i podwórka, z racji ubogich gleb ze stosunkowo ubogą roślinnością. Są to zarówno typowe zbiorowiska ruderalne, z częstym w tej okolicy udziałem m.in. bylicy piołunu, jak też rośliny hodowane – ogrodowe.

Skrajnym przykładem dewastacji pokrywy roślinnej są wyrobiska materiału piaszczystego i żwirowego całkowicie jej pozbawione lub z różnymi stadiami sukcesji roślinności ruderalnej.

W gminie Osiek, w trakcie szczegółowych prac inwentaryzacyjnych („Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy Osiek”, 1995) stwierdzono:

- interesujący skład gatunkowy ryb w rzece Wdzie (pstrąg potokowy, lipień), typową ichtiofaunę dla żyznych jezior;
- 5 gatunków chronionych płazów (traszka zwyczajna, kumak nizinny, rzekotka drzewna, grzebiuszka ziemna, ropucha szara; oraz licznie występujące żaby – trawna, moczarowa, wodna i jeziorkowa);
- 4 gatunki chronione gadów - liczne występowanie padalca i jaszczurki zwinki, notowane występowanie żmii zygzakowatej i zaskrońca;
- liczne gatunki ptaków leśnych, zadrzewienia nadwodne są ostoją takich gatunków jak kwiczoł, wilga, zaganiacz, pokrzewka ogrodowa i czarnołbista, słowik szary i remiz; nad Wdą występuje bocian czarny, zimorodek i orlik krzykliwy; na śródleśnych torfowiskach występuje żuraw i słonka; w starodrzewie sosnowym nad Jez. Słonym znajduje się kolonia czapli siwej (rezerwat przyrody); z ptaków wodnych występują łabędź niemy, perkoz dwuczuby, łyska, perkozek, kokoszka wodna, kaczki; nielicznie występują rybitwa zwyczajna, gągoł, krakwa, rybitwa czarna. Szczególną rolę dla ptaków wodnych pełni Jezioro Udierz (rezerwat przyrody) - żyzne płytkie i ciepłe, wykorzystywane również jako żerowisko przez bielika, trzmielojada, rybołowa, kobuza, jastrzębia gołębiarza i krogulca.
- typowy dla obszarów Pojezierza Pomorskiego skład gatunkowy ssaków. Do najwartościowszych ssaków należy wydra i bóbr europejski. Osiedlone nad Jez. Brzeziańek w 1979 r. bobry rozprzestrzeniły się na rzekę Wdę i jej dopływy i pobliskie jeziora. Stanowiska występowania bobra przedstawiono na Mapie 1.

5.1.2. Ocena potencjału zasobowo-użytkowego gminy.

- potencjał **agroekologiczny** – **bardzo mały** ;

- Najlepszym wyznacznikiem potencjału agroekologicznego środowiska przyrodniczego są kompleksy rolniczej przydatności gleb, stanowiące „zbiorcze typy siedliskowe rolniczej przestrzeni produkcyjnej” (Przydatność rolnicza gleb Polski, 1973). Obejmują one tereny o podobnych właściwościach rolniczych, najbardziej odpowiednie dla rozwoju i plonowania poszczególnych roślin uprawnych. Kompleksy wyznacza się z uwzględnieniem charakteru i właściwości gleb (typ, rodzaj, gatunek, właściwości fizyczne i chemiczne, stopień kultury) oraz lokalnych warunków klimatycznych, geomorfologicznych i wilgotnościowych.

Na obszarze gminy Osiek występują kompleksy rolniczej przydatności gleb od 2. - pszennego bardzo dobrego do 9. - zbożowo-pastewnego słabego oraz kompleksy użytków zielonych 2z. średnie i 3z - słabe i bardzo słabe.

Obrazuje to m. in. tabela

Tabela Powierzchniowy udział poszczególnych kompleksów przydatności gleb na terenie miasta i gminy Osiek

gmina Osiek	kompleksy przydatności rolniczej									
	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	2z.	3z.
powierzchnia [ha]	6	11	38	77	390	915	5	9	387	784
udział procentowy	0,4	0,8	2,6	5,3	26,9	63,1	0,3	0,6	33	67

źródło: Warunki przyrodnicze produkcji rolniczej woj. gdańskiego, 1982

- **potencjał leśny** - potencjał leśny gminy, biorąc pod uwagę produktywność zbiorowisk i powierzchnię lasów, uznać można za **duży**

Występują tu lasy typu grądy- z dużym udziałem buka, bogatym runem i łęgi (występują rzadziej w dnach dolin cieków, czasem na zboczach), lasy bukowo-dębowe z udziałem sosny, bory świeże, bory i brzeziny bagienne, zarośla wierzbowe i olsy, bory suche i nasadzenia drzew iglastych na siedliskach porolnych. Lesistość jest bardzo duża- ponad 72% ogólnej powierzchni gminy to lasy.

- **potencjał wodny- duży**

Potencjał wodny dotyczy zarówno wód powierzchniowych jak i podziemnych.

W pierwszym ujęciu o potencjale wodnym gminy Osiek decydują zasoby wodne rzek zlewni Wdy oraz jezior. W drugim decydują zasoby wód podziemnych pochodzące z różnych okresów geologicznych i o różnej dostępności i potencjale.

Największym ciekim w granicach gminy jest Wda z dopływami. Jej potencjał nie jest w pełni wykorzystywany.

Gmina Osiek charakteryzuje się dużą jeziornością wynoszącą ok. 7%. Na jej obszarze występują zarówno duże powierzchniowo jeziora oraz liczne drobne zbiorniki wodne tzw „oczka”. Podkreślić należy duży udział powierzchniowy na obszarze gminy bagien i mokradeł. Do największych jezior w granicach gminy Osiek należą:

- Jezioro Kałębie – 452 ha;
- Jezioro Udzierz – 132,7 ha (bardzo silnie zarasta);
- Jezioro Słone – 140 ha;
- Jezioro Czarne Płd. – 98,2 ha;
- Jezioro Czarne Płn. – 79 ha.

Duży jest także potencjał wodny gminy w zakresie wód podziemnych. Wpływają na to zasoby wód czwartorzędowych w osadach fluwioglacjalnych. Jest to główny poziom eksploatowany przez ujęcia obsługujące miejscowości na obszarze gminy (Osiek, Jeżewnica, Udzierz).

- **potencjał surowcowy- mały**

Gmina Osiek nie posiada udokumentowanych złóż kopalin i nie prowadzi się na jej terenie eksploatacji surowców na skalę przemysłową. Według „Inwentaryzacji złóż i

wyrobisk kopalin stałych oraz składowisk odpadów na obszarze gminy Osiek woj. gdańskie” (1995) na terenie gminy w rejonie miejscowości: Bukowiny, Lisówko i Karszanek prowadzona jest sporadycznie eksploatacja kruszywa, gdzie ukop surowca odbywa się dla potrzeb lokalnych.

Na obszarze gminy wytypowano obszary perspektywiczne występowania kredy jeziornej i gytii wapiennej w rejonie Osieka i Pieczysk oraz kruszywa drobnego w rejonie Osieka i wsi Bukowiny (tabela 6). Wszystkie wymienione rejony występowania złóż znajdują się w zasięgu OCHK Borów Tucholskich.

Tabela 6 Zestawienie obszarów perspektywicznych występowania kopalin na obszarze gminy Osiek

Nr na mapie 1	Miejscowość	Rodzaj i wiek kopalin	Wytypowano na podstawie	Rodzaj opracowania geologicznego	Ocena zasobów w tys. m ³	Forma występowania
A	Osiek	kreda jeziorna holocwn	wierceń zwiadowczych	sprawozdanie z wierceń poszukiwawczych	300	gniazdowa
B	Pieczyska	kreda jeziorna holocwn	wierceń zwiadowczych	sprawozdanie z wierceń poszukiwawczych	200	pokład
C	Bukowiny	piasek plejstocen	wierceń zwiadowczych	sprawozdanie z wierceń poszukiwawczych	8000-10000	pokład
D	Osiek	piasek plejstocen	wierceń zwiadowczych	sprawozdanie z wierceń poszukiwawczych	ok. 8000	pokład

źródło: Inwentaryzacje złóż i wyrobisk kopalin stałych oraz składowisk odpadów 1995, Wydział Ochrony Środowiska PUW w Gdańsku).

-potencjał rekreacyjny- duży

Potencjał rekreacyjny środowiska przyrodniczego gminy Osiek jest duży. Jest to wynikiem zarówno stosunkowo zróżnicowanych jakościowo i bogatych ilościowo walorów przyrodniczych. Znaczna lesistość (ponad 72%) i różnorodność zbiorowisk roślinnych, duża jeziorność (ok. 7 %), urozmaicone ukształtowanie terenu oraz będące wypadkową współwystępowania ww. komponentów środowiska walory krajobrazowe stwarzają warunki dla rozwoju funkcji rekreacyjnej. Występują tu warunki dla rozwoju wszystkich typów turystyki_kwalifikowanej, w tym kajakarstwa (szlak kajakowy Wdy, przepływowe jeziora), turystyki pieszej, rowerowej, konnej, narciarstwa biegowego itp.

Ze względu na bardzo dużą presję na rozwój indywidualnych form rekreacji występuje duże zainteresowanie obszarem gminy Osiek, jako miejscem rekreacji letniskowej.

Najsilniejszym czynnikiem lokalizacyjnym obiektów rekreacyjnych są **strefy przyjeziorne. Najbardziej intensywna kolonizacja letniskowa i rekreacyjna ma miejsce w rejonach:**

- otoczenie jeziora Kałębie (Osiek – Dobry Brat – Radogoszcz);
- obrzeża Jez. Słone;
- południowo-zachodnie obrzeża Jez. Czarne Płd.;
- wsie w rejonie doliny Wdy i jej dopływów: Kasparus, Łuby, Pieczyska, Suchobrzeźnica.

W opracowaniu „Przyrodnicze uwarunkowania - chłonność turystyczna” 1991 r. wykonanym dla potrzeb planu zagospodarowania przestrzennego gminy Osiek zawarto obliczenia dotyczące chłonności turystycznej w otoczeniu jezior Kałębie, Słone i Głuche (strefa 500 m wokół jezior). Porównanie wyliczeń ze stanem zainwestowania rekreacyjnego wykazało, że w większości z tych rejonów chłonność jest przekroczona. **Jedynie w rejonie Okarpcza, Osieka i Jez. Głuche istnieje rezerwa dla lokalizacji stałej bazy turystycznej.** Jednak ze względu na cechy tego zbiornika – Jez. Głuche jest płytkim zbiornikiem bezodpływowym dalsza koncentracja zainwestowania rekreacyjnego wymaga wnikliwej analizy.

W wyżej przywołanym opracowaniu nie analizowano chłonności wokół jezior o powierzchni poniżej 15 ha, wokół jezior bezodpływowych oraz ciągu jezior Godnik- Muł-Wierzbiny. Jeziora te charakteryzują się dużą wartością biocenotyczną i małą tolerancją na oddziaływanie antropogeniczne – nie powinny być brane pod uwagę przy projektowaniu bazy rekreacyjnej.

5.1.3. Uwarunkowania ekofizjograficzne rozwoju wsi

Są one generalnie **umiarkowane**.

Warunki ekofizjograficzne rozwoju wsi wynikają przede wszystkim z charakteru podłoża geologicznego, głębokości zalegania pierwszego poziomu wody gruntowej, ukształtowania terenu i specyfiki biotopoklimatycznej - są to uwarunkowania fizjograficzne. Drugą podstawową grupę uwarunkowań tworzą właściwości ekologiczne terenu - rola poszczególnych ekosystemów w funkcjonowaniu środowiska na poziomie lokalnym lub regionalnym. Trzecią grupę uwarunkowań stanowią ograniczenia prawne związane z występowaniem chronionych zasobów środowiska przyrodniczego (np. gleby wysokiej jakości, surowce, strefy ochronne ujęć wody itp.), położenie w stosunku do istniejących i planowanych form ochrony przyrody i krajobrazu.

Ocena warunków ekofizjograficznych obszaru gminy Osiek wykazała, że wokół jednostek osadniczych o zwartej zabudowie **występują różnorodne fizjograficzne, ekologiczne i prawne ograniczenia ich przestrzennego rozwoju.**

Niekorzystne warunki fizjograficzne wynikają przede wszystkim z lokalnego występowania gruntów nienośnych (gleby torfowe i mułowo-torfowe) i płytkiego zalegania pierwszego zwierciadła wody podziemnej (0-1 m p.p.t.), na ogół na tych terenach występują niekorzystne warunki bioklimatyczne. Obszary te pokrywają się w zasadzie z kompleksami terenów łąkowo-pastwiskowych w dolinach cieków i zagłębieniach terenu. Spadki terenu w gminie Osiek na ogół nie ograniczają przydatności terenu dla zabudowy. Nachylenie terenu wzrasta wyraźnie na zboczach rynien jeziornych osiągając niekiedy 20⁰ – obszary te praktycznie w całości porośnięte są lasami.

Duże powierzchnie lasów oraz częste występowanie ekosystemów torfowiskowych stanowią lokalne ograniczenia inwestycyjne. Ekosystemy torfowiskowe związane są głównie z rynnami polodowcowymi i dolinami rzecznyymi oraz bezodpływowymi zagłębieniami terenu.

Do wsi o najkorzystniejszych warunkach ekofizjograficznych dla rozwoju przestrzennego należą **Osiek i Wycinki.**

5.1.3. Uwarunkowania sozologiczne

Użytkowanie terenu- dominują lasy 72,3%, grunty rolne stanowią 16,5% , pozostałe grunty to ok. 11% ogólnej powierzchni .

Warunki aerosanitarne- brak szczegółowych danych na temat stanu powietrza atmosferycznego na terenie gminy , brak stałej sieci monitoringu; główne zanieczyszczenia pochodzą ze źródeł ciepła zabudowy indywidualnej, obiektów rekreacyjnych, z obiektów komunikacyjnych , z terenów pozbawionych roślinności i nieutwardzonych terenów komunikacyjnych ; ilość emitorów przemysłowych jest nieznaczna (stolarnie, warsztaty mechaniczne);

Główne źródła emisji to indywidualne źródła energii cieplnej związane z zabudową mieszkaniową i rekreacyjną, o zróżnicowanych technologicznie i paliwowo „paleniskach”, jednak w znacznym stopniu tradycyjnie wykorzystujących drewno. W wyniku znacznego rozproszenia zabudowy wiejskiej związane z nią paleniska nie stanowią uciążliwego źródła zanieczyszczeń. Tylko w sytuacjach dużych zgrupowań zwartej zabudowy (Osiek, Kasparus), sumaryczna wielkość emitowanych zanieczyszczeń może stanowić istotne źródło lokalnej uciążliwości (sezon grzewczy - zimowy), głównie w formach ukształtowania terenu sprzyjających stagnacji zanieczyszczeń (formy dolinne i zagłębienia terenu) oraz w określonych sytuacjach pogodowych (np. mgły).

Wielkość wpływu na środowisko komunikacji samochodowej w zakresie zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego uwarunkowana jest natężeniem ruchu pojazdów. Przez wschodnią część gminy Osiek przebiega droga wojewódzka nr 214 Skórcz– Głuche– Osiek– Warlubie, o istotnym znaczeniu regionalnym i znacznym natężeniu ruchu.

Komunikacyjne zanieczyszczenia atmosfery mogą powodować niekorzystne zmiany wartości produkcyjnej gleb i wpływać niekorzystnie na roślinność przydrożną (drzewa, krzewy i roślinność zielną) oraz na zdrowie mieszkających w otoczeniu dróg ludzi. To negatywne oddziaływanie spowodowane jest emisją spalin zawierających m.in. metale ciężkie, dwutlenek siarki i tlenki azotu oraz pył. Motoryzacyjne zanieczyszczenia atmosfery są związkami toksycznymi, powodującymi osłabienie fotosyntezy, degradację chlorofilu, zakłócenia w transpiracji i oddychaniu, przebarwienia, chlorozę, nekrozę liści, szybsze ich starzenie, upośledzenie wzrostu oraz zmniejszenie odporności na choroby i szkodniki .

Generalnie emisja zanieczyszczeń do atmosfery na obszarze gminy jest problemem drugorzędym (brak przemysłu, duże rozdrobnienie zabudowy, mała gęstość zaludnienia, nie występują przekroczenia dopuszczalnych norm stężeń składników atmosfery, położenie z dala od dużych ośrodków przemysłowych).

Hałas- na terenie gminy Osiek głównymi źródłami uciążliwości pogarszającymi warunki akustyczne w skali lokalnej są:

- zakłady przemysłu drzewnego i stolarnie powodujące znaczną uciążliwość o charakterze lokalnym, zlokalizowane we wsi Kasparus
- hałas związany z wszelkimi formami rekreacji indywidualnej i zbiorowej (głównie jeziora Kałębie);
- ruch kołowy odbywający się po drodze wojewódzkiej przecinającej obszar gminy; szczególnie uciążliwość ta przejawia się w rejonach przebiegu przy terenach zabudowy wiejskiej; poziom hałasu tu występujący uzależniony jest od wielkości ruchu na drogach kołowych, przy intensywności 100-400 pojazdów na godzinę hałas osiąga 75-95 dB (Maciak 1996).

Dla całego terenu gminy brak jest pomiarów dokumentujących poziom natężenia hałasu, zarówno „punktowych”, jak i tras komunikacyjnych.

Stan zanieczyszczeń wód i przekształcenia jej obiegu

Przez teren gminy Osiek przepływa rzeka Wda. Niewielkie fragmenty w południowo-wschodniej i wschodniej części gminy należą do zlewni Mątawy i Wierzycy dopływów Wisły.

Badania stanu czystości wód rzeki Wdy przeprowadzone zostały przez WIOŚ w Gdańsku w 2000 roku (Raport o stanie środowiska województwa pomorskiego w 2000 roku, 2001). Na terenie gminy Osiek zlokalizowany jest jeden punkt pomiarowy na rzece Wdzie we wsi Błędno. (drugi w sąsiedztwie na północ od granicy gminy w miejscowości Wda).

Wyniki pomiarów stanu czystości wód w tych punktach przedstawia tabela.

Tabela Ocena jakości wód Wdy w 2000 r.

Przekrój pomiarowo-kontrolny	Rok	Klasa czystości	wskaźniki decydujące
Wda we Wdzie	2000	II	fosforany, rtęć
Wda w Błędnie	2000	II	BZT ₅ , ChZT-Cr, fosforany, fosfor ogólny, rtęć, fenole lotne, miano <i>Coli</i> , chlorofil „a”, saprobowość sestonowa

źródło: Raport o stanie środowiska województwa pomorskiego w 2000 r.

Większość wskaźników kwalifikowała wody Wdy do I rzadziej do II klasy czystości. O zaliczeniu do II klasy decydowały przede wszystkim związki fosforu, fenole lotne, oraz zawartość bakterii *Coli* typu kałowego i skład organizmów planktonowych.

Stan sanitarny rzeki Wdy odpowiadał klasie II. Zły stan notowano jedynie w górnym biegu Wdy, poniżej miejscowości Lipusz (III klasa), pojedyncze stężenia miana *Coli* w III klasie notowano również w Błędnie, nie miały one jednak wpływu na ogólną klasyfikację.

W ostatnich latach, w stosunku do badań z 1992 r. nastąpiła wyraźna poprawa stanu czystości rzeki Wdy. Dotyczyło to głównie redukcji zanieczyszczeń wód bakteriami *coli* typu fekalnego, materią organiczną oraz substancjami biogennymi zwłaszcza związkami fosforu. Dzięki temu wzrósł udział wód o jakości II klasowej wg kryterium bakteriologicznego i wód o jakości I klasowej wg kryterium fizykochemicznego.

Stan czystości wód jezior przedstawia tabela. Jeziora badane są przez WIOŚ w Gdańsku sporadycznie – najnowsze dane pochodzą z 1996 r.

Tabela Jakość wód w jeziorach na terenie gminy Osiek

Jezioro	Rok badań	Klasa czystości	Kategoria podatności na degradację
Kałębie	1996	III	III
Słone	1994	II	
Tuszynek	1994	II	
Głuche	1994	II	
Trzebiechowo	1994	II	

źródło: Raport o stanie środowiska województwa gdańskiego w 1996 r.

Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy Osiek, 1995

Obecny stan zanieczyszczenia wód powierzchniowych na terenie gminy warunkują przede wszystkim:

- brak prawidłowej gospodarki ściekowej w większości wsi i gospodarstw, co przejawia się w szczególności brakiem sieci kanalizacji sanitarnych, powiązanych z systemami

oczyszczania i odprowadzania oczyszczonych ścieków - **gmina Osiek jest nie skanalizowana** (projektowana jest budowa oczyszczalni ścieków);

- brak sprawnych, indywidualnych systemów oczyszczania ścieków w zakładach produkcyjnych (na obszarze gminy są to głównie niewielkie zakłady i warsztaty –zlewnie mleka, stolarnie i magazyny);
- rozwój indywidualnego rekreacyjnego zainwestowania nie zapewniający pełnego bezpieczeństwa sanitarnego jezior;
- powszechność stosowania przyobiektowych, bezodpływowych zbiorników gromadzenia ścieków (tzw. szamb) i wywożenia wozami asenizacyjnymi na wylewiska; „technologia” ta w praktyce jest nieefektywna, z racji deklaratywnej „bezodpływowości” zbiorników, które funkcjonują jako doły chłonne i częstymi wylewami ścieków w miejsca do tego nie przygotowane (na dzikie wylewiska nieczystości płynnych lub też na pola pod pozorem rolniczego wykorzystania).

Największe źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych w gminie Osiek to:

- zabudowa wiejska mieszkaniowa i gospodarcza;
- zwarte skupiska domków rekreacyjnych, rozmieszczone często w bezpośrednim otoczeniu jezior;
- spływ zanieczyszczeń z biegnących przez teren gminy dróg, zwłaszcza przylegających do rzek i jezior;
- dopływ zanieczyszczeń rzekami spoza terenu gminy rzeką Wdą.

Potencjalnym źródłem zanieczyszczeń wód podziemnych, a w konsekwencji powierzchniowych są występujące na terenie gminy składowiska odpadów komunalnych.

Antropogeniczne przekształcenia obiegu wody na terenie gminy obejmują szereg gospodarczych działań mających na celu uregulowanie stosunków wodnych oraz wykorzystania zasobów wodnych na potrzeby społeczno-gospodarcze. Do podstawowych przekształceń obiegu wody należą:

- melioracje prowadzone są głównie w dolinach rzecznych oraz na gruntach rolnych w sąsiedztwie dużych wytopisk;
- eksploatacja wód podziemnych – głównie na potrzeby komunalne.

Na potrzeby komunalne gmina Osiek zużyła w 2000 r. 33 dam³ wody. Długość sieci wodociągowej w gminie wg stanu na 31.12.2000 r. wyniosła 11,7 km (Rocznik statystyczny województwa pomorskiego, 2001).

Przekształcenia litosfery

Do podstawowych przekształceń litosfery na obszarze gminy Osiek należą:

- wyrobiska głównie po materiale piaszczysto-żwirowym o różnym, zwykle dużym stopniu przekształceń litosfery;
- geomechaniczne zniszczenia zboczy dolin i terenów przyjeziornych w rejonach intensywnego zagospodarowania rekreacyjnego w wyniku nadmiernej penetracji;
- przekształcenia w obrębie i w sąsiedztwie wsi, związane z lokalizacją na tych na terenach nowego zainwestowania mieszkaniowego, komunikacyjnego, usługowego i przemysłowego;
- zniszczenia litosfery związane z gromadzeniem odpadów, szczególnie silne a także negatywne, niekontrolowane przekształcenia związane z występowaniem „dzikich”

składowisk odpadów.

Wszystkie wymienione tereny wymagają rekultywacji o kierunkach wynikających ze stopnia przekształcenia, charakteru środowiska przyrodniczego w otoczeniu oraz możliwości technicznych. W pierwszej kolejności dotyczy to wyrobisk po eksploatacji surowców i „dzikich” składowisk odpadów oraz terenów zniszczeń geomechanicznych.

Gmina Osiek nie posiada udokumentowanych złóż kopalin i nie prowadzi się na jej terenie eksploatacji surowców na skalę przemysłową.

Według „Inwentaryzacji złóż i wyrobisk kopalin stałych oraz składowisk odpadów na obszarze gminy Osiek woj. gdańskie” (1995) na terenie gminy w rejonie miejscowości: **Bukowiny, Lisówko i Karszanek** prowadzona jest **sporadycznie eksploatacja kruszywa**. Eksploatacja w tych miejscach prowadzona jest przez miejscową ludność w lokalnym zakresie, w związku z tym przekształcenia litosfery są w ich przypadku umiarkowane, ograniczone do niewielkiego obszaru.

Istotną kategorię przekształceń litosfery stanowią tereny nowego zainwestowania rekreacyjnego, mieszkaniowego i usługowego. Głównymi przekształceniami są w tym przypadku zaburzenia w przypowierzchniowych strukturach geologicznych w związku z robotami ziemnymi (wykopy pod fundamenty i dla potrzeb uzbrojenia terenu, zmiany aktualnego pokrycia terenu, likwidacja części roślinności, zmiany w lokalnym obiegu wody przez ograniczenie i wzrost parowania (wprowadzenie sztucznych nawierzchni). Zakres przekształceń jest zróżnicowany. (posadowienie budynków, wytyczenie dojazdów).

Kolejną kategorię stanowią tereny niszczone geomechanicznie związane z rekreacyjnym użytkowaniem terenu. W wyniku rozwoju rekreacji przekształceniu ulegają w różnym stopniu wszystkie komponenty środowiska przyrodniczego, najbardziej zagrożone są wystromione zbocza rynien i dolin rzecznych. Silnie degradowanymi elementami środowiska są szata roślinna i gleba, które narażone są przez wydeptywanie na niszczenie (rośliny) i zmianę właściwości fizycznych (gleby). Przekształcenie fizycznych właściwości gleb powoduje zmniejszenie infiltracji wód opadowych, rozwijają się procesy splukiwania, zapoczątkowujące procesy erozyjne.

Największe przekształcenia litosfery związane z intensywnym rozwojem indywidualnego zainwestowania rekreacyjnego oraz obiektami i terenami obsługi rekreacji występują w rejonie jeziora Kałębie - wsie Osiek, Radogoszcz, Dobry Brat, Wycinki.

Gospodarka odpadami

Na obszarze gminy Osiek istnieje zorganizowane w 1994 r. składowisko odpadów komunalnych na północ od wsi Osiek. Odpady składowane są na podłożu uszczelnionym, z dala od zabudowy mieszkaniowej i zainwestowania rekreacyjnego. Według „Inwentaryzacji złóż i wyrobisk kopalin stałych oraz składowisk odpadów na obszarze gminy Osiek woj. gdańskie” (1995) na terenie gminy znajdują się jeszcze dwa wysypiska śmieci we wsi **Głuche** i w dawnym wyrobisku po eksploatacji żwiru we wsi **Bukowiny**.

W trakcie prac terenowych dla potrzeb Inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy zlokalizowane zostały dzikie wysypiska w okolicach **Dębiej Góry, Pieczysek i Karszanka**, przedstawione w tabeli i na mapie –opracowanie „Proeko”

Tabela Inwentaryzacja składowisk odpadów na terenie gminy Osiek

Ip.	Miejscowość	Forma składowania	Wielkość		Charakter odpadów
			pow. [m ²]	kubatura [m ³]	
	Bukowiny	wgłębne	16800	70.000	stałe komunalne
	Głuche	napowierzchniowe	100	8100	stałe komunalne
	Osiek	napowierzchniowe	1710	9660	stałe komunalne zorganizowane składowisko gminne

Źródło: „Inwentaryzacje złóż i wyrobisk kopalin stałych oraz składowisk odpadów na obszarze gmin ...”, 1995, Archiwum Wydziału Ochrony Środowiska UW w Gdańsku
„Inwentaryzacja i waloryzacji przyrodniczej gminy Osiek” (1995)

Syntropizacja szaty roślinnej

Podstawowym przejawem synantropizacji zbiorowisk leśnych na obszarze gminy jest wprowadzenie do struktury gatunkowej drzewostanów leśnych sosny, która zakwasza glebę, wpływając negatywnie na zmiany w składzie gatunkowym runa. Dodatkowo znaczne powierzchnie leśne są silnie przekształcone przez stosowanie wielkoprzestrzennych zrębów. Zespoły lasów na siedliskach hydrogenicznym (bory bagienne i olsy) narażone są przede wszystkim na degradację i degenerację siedlisk związaną z pracami melioracyjnymi.

Degradacja torfowisk polega głównie na zaburzeniu struktury gatunkowej (ujednolicenie, zubożenie) związanej ze zmianą stosunków wodnych bądź w mniejszym stopniu na terenie gminy z eksploatacją torfu. W przypadku torfowisk izolowanych do czynników degradujących dochodzi wpływ powierzchniowy i dopływ zanieczyszczeń, np. z niewłaściwie stosowanego nawożenia.

Syantropizacja zbiorowisk łąk i pastwisk związana jest głównie z wadliwie prowadzonymi zabiegami melioracyjnymi i nadmiernym wypasem, jak i z wprowadzaniem „szlachetnych traw”. Ostateczną formą degeneracji jest zaorywanie całych powierzchni i wprowadzanie monokultur traw, a więc skrajnie uproszczenie i ujednolicenie biocenoz.

Tereny wylesione na obszarze gminy posiadają najsilniej zmienioną pokrywą roślinną. Odlesienie i rolnicze użytkowanie gruntów w znacznym stopniu przekształciło siedliska, które uległy wyjałowieniu. Zmianie uległy gleby, a zwłaszcza górne części ich profili, których naturalny układ poziomów, w tym warstwy próchnicy, został zniszczony przez powstawanie warstwy płużnej. Zmiany dotyczące odmiennej niż w glebach leśnych aeracji, zatrzymywania wody czy też innego składu organizmów glebowych, zostały pogłębione współcześnie przez stosowanie nawozów mineralnych, a zwłaszcza przez skażenie wszelkiego rodzaju pestycydami.

Trwałym elementem roślinności synantropijnej są sady, ogrody przydomowe i niektóre uprawy. Jest to roślinność kulturowa, sztucznie wprowadzona i pielęgnowana przez człowieka. Pod tym względem podobnym składnikiem krajobrazu są inne wprowadzone przez człowieka elementy szaty roślinnej, jak aleje przy drogach i zadrzewienia śródpolne.

-Obiekty potencjalnie uciążliwe, niebezpieczne dla środowiska- nie występują na obszarze gminy obiekty źródła potencjalnych poważnych awarii, źródłem niebezpieczeństw może być droga wojewódzka ze względu na transport niebezpiecznych materiałów i paliw; potencjalnie źródłem uciążliwości środowiskowej są także stacje bazowe telefonii komórkowej- w Karszanku, Jaszczcerku, Jeżewnicy

-Ekologiczne warunki życia ludzi- korzystne, gdyż stan czystości środowiska jest dobry, powierzchnie i jakość terenów rekreacyjnych duża, jakość wody pitnej nie budzi poważniejszych zastrzeżeń, obszar gminy raczej nie dotyczy przyrodnicze zjawiska katastroficzne mogące grozić osiedlom ludzki, potencjał percepcyjno-behawioralny środowiska przyrodniczego jest duży, walory krajobrazowe znaczące

5.2. Środowisko kulturowe

- Wg sporządzonych w 1990r. wytycznych WKZ m (GODZ/53433/24/90/1376 z dn.

17.09.1990r) do planu ogólnego gminy Osiek w obszarze gminy wyróżniono, wskazano :

- strefy ochrony konserwatorskiej zabytkowej jednostki osadniczej, dla których postulowano konieczność sporządzenia miejscowego planu szczegółowego, obejmującego obszar co najmniej niwy siedliskowej ; wymóg zachowania zabytkowej struktury przestrzennej niwy siedliskowej, oraz wprowadzenie zasady dobrej kontynuacji miejscowej tradycji architektonicznej; obowiązujące wówczas „wskazania lokalizacyjne” należało uzgadniać z WKZ

- strefa obejmowała miejscowości: **Osiek, Kasparus, Suchobrzeźnica**

- wokół tych miejscowości wyznaczono strefę ochrony pośredniej konserwatorskiej- „strefę ochrony ekspozycji czynnej i biernej zespołu zabytkowego”; w strefie tej obowiązywał częściowy zakaz zabudowy bądź ograniczenie gabarytu nowych budynków

- strefy ochrony archeologicznej- obejmującą obszar planowanych badań archeologicznych; dla tych obszarów „wskazania lokalizacyjne” były konieczne do uzgadniania z Muzeum Archeologicznym w Gdańsku; w ustaleniach realizacyjnych winno się uwzględniać wymóg przeprowadzania na koszt inwestora ratowniczych badań archeologicznych;

- stanowiska archeologiczne zlokalizowane w obszarze gminy Osiek:

Kasparus

- 1- punkt osadnictwa z epoki kamienia
- 2- punkt osadnictwa z okresu mezolitu
- 3- punkt osadnictwa z okresu mezolitu

Osiek

- 4- punkt osadnictwa (osada) wpisana do rej. 144/A z 31.03.1971
- 5- punkt osadnictwa – z wczesnej epoki żelaza
- 6- punkt osadnictwa – z wczesnej epoki żelaza

Wymysłowo (obr. Wycinki)

- 7- punkt osadnictwa – z okresu neolitu

- obiekty i zespoły zabytkowe wpisane i planowane do wpisu do rejestru zabytków nieruchomych (stan na 1990):

- 1- Dębia Góra dom nr 3
- 2- Kasparus- zespół ruralistyczny
- 3- Kasparus- kościół parafialny
- 4- Kasparus- cmentarz katolicki
- 5- Okarpiec- zagroda nr 1
- 6- Osiek – zespół ruralistyczny
- 7- Osiek- kościół parafialny
- 8- Osiek- cmentarz parafialny

- 9- Osiek- dom ul. Partyzantów Kociewskich- 40
- 10- Osiek- dom ul. Partyzantów Kociewskich 52
- 11- Osiek- dom ul. Kwiatowa 2
- 12- Osiek- zagroda ul. Partyzantów Kociewskich 100
- 13- Osiek- zagroda ul. Kwiatowa 29
- 14- Suchobrzeźnica- zespół ruralistyczny
- 15- Wycinki- zagroda nr 24
- 16- Wycinki- zagroda nr 27

Dla w/wym obiektów i zespołów wskazywano na wymóg uzgodnień wskazań lokalizacyjnych i planów realizacyjnych oraz zmian sposobów użytkowania i remontów z WKZ w Gdańsku

Ponadto w obszarze gminy wskazano szereg **zespołów oraz obiektów o wartościach kulturowych postulowanych do zachowania i ochrony** – były to :

- **zespoły urbanistyczne wsi** : **Wierzbiny, Łuby, Udzierz**

- **obiekty w miejscowościach**: Bukowiny, Udzierz, Lisówko, Leśna Jania, Cisowy, Grabowiec-Komorze, Markocin, Kasparus, Gęby, Szłaga, Żurwaki, Suchobrzeźnica, ZDrójki, Błędno, Łuby, Głuche, Karszanek, Cisowa Góra, Wierzbiny, Osiek Pole, Karsznia, Skrzynia, Kałębica, Trzebiechowo, Dębia Góra, Radogoszcz, Okarpiec, Wymysłowo, Jaszczerek, Jaszczesz, Wycinki, Dobry Brat, Osiek.

- Wnioskowano także o objęcie badaniami, studiami (studium konserwatorsko-ruralistyczne) i pracami projektowymi oraz programami rewaloryzacji miejscowości: **Kasparus, Suchobrzeźnica, Osiek**. Opracowania takie nie zostały dotąd wykonane.

- Na zawiadomienie o przystąpieniu do sporządzania „Studium... „ Państwowy Woj. Konserwator Zabytków w Gdańsku nie przesłał żadnych nowych materiałów ani informacji dodatkowych.

- **Na planszy Uwarunkowania 1:25000 – wskazano na podstawie materiałów WKZ z 1990r. obszary i obiekty objęte ochroną oraz o walorach kulturowych.**

- Mimo sporej ilości obiektów o potencjalnie wysokich walorach kulturowych, aspekt ten jest raczej **słabo postrzegany** przez mieszkańców jak i władze samorządowe, nie jest to element uwzględniany np. w strategii rozwojowej gminy (luty 2000) czy w programie rozwoju turystyki.

- Gmina leży w **regionie etnograficznym Kociewie-** (położone na pld. wschód od Kaszub, obejmuje część Pojezierza Starogardzkiego, Borów Tucholskich oraz Pojezierza Koronowskiego; rozciąga się od Pruszcza do Koronowa w woj. kujawsko-pomorskim, od zach. graniczy z Poj. Kaszubskim, od wschodu granicę wyznacza Wisła) ; w Osieku kultywowane są tradycje kociewskie dot. np. plecionkarstwa; region wyróżnia się od Kaszub stosowanym wzornictwem oraz językiem;

- W gminie działa Stowarzyszenie Ziemi Osieckiej; imprezy regionalne odbywające się w Osieku- „Ciemnogród”, Festiwal muzyki Gospel ; uroczystości w sanktuarium św. Rocha; w wycinkach działa izba regionalna.

5.3. Rolnicza przestrzeń produkcyjna.

- Rolnictwo, poza rekreacją i leśnictwem (mimo dużej lesistości leśnictwo ma niewielki udział w gospodarce gminy- 28 zarejestrowanych podmiotów gosp.-6,3%), jest nadal jedna z głównych funkcji gminy. Aż 360 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (dane na podstawie Strategia i program zrównoważonego rozwoju obszaru zlewni Wdy- 2000) tj. 80,5% zajmuje się rolnictwem. Średnia pow. gospodarstwa rolnego wynosi ok. 7,4ha, ok. 70% pow. gospodarstw rolnych stanowią użytki rolne; Pow. 81% gospodarstw nie przekracza 10ha, aż 54% to gospodarstwa 1-5ha, 27%- o pow. 5,1-10ha, 11%- o pow. 20,1-50ha;

- Produkcja rolna rozwija się w dwóch kierunkach produkcji roślinnej i zwierzęcej. W produkcji roślinnej przeważają zasiewy żyta (58,5% powierzchni), ziemniaki stanowią ok. 10,9%, rośliny pastewne- 11,1%. W produkcji zwierzęcej przeważa trzoda chlewna- 36,5%, mleko 19,4%, bydło- 13,5%, ryby-18,8%. Produkcja rolna przeznaczona jest głównie na potrzeby własne, brak jest bazy przetwórczej żywności.

- Warunki przyrodnicze dla produkcji rolnej nie są zbyt korzystne.

6. Uwarunkowania społeczno – demograficzne i gospodarcze oraz wynikające z jakości życia mieszkańców.

Analiza, diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie Osiek

6.1. Uwagi ogólne

Sytuację społeczno-gospodarczą gminy Osiek pokazano na tle innych gmin regionu, o podobnych warunkach rozwoju, charakterze, położeniu, tj. gmin: Osieczna, Lubichowo i Parchowo w powiecie bytowskim. W miarę możliwości dokonano też porównań do średniej dla powiatu starogardzkiego i średniej wojewódzkiej.

W opracowaniu wykorzystano następujące materiały i dane:

- Strategia rozwoju gminy Osiek do 2015 roku (opracowanie Agencji Rozwoju Regionalnego w Gdańsku)
- Materiały i informacje Urzędu Gminy w Osieku
- Dane Urzędu Statystycznego w Gdańsku
- Informacje Powiatowego Urzędu Pracy w Starogardzie
- Miejscowy ogólny plan zagospodarowanie przestrzennego gminy Osiek (1991 r.)
- Wizja w terenie

6.2. Demografia – potencjał ludzki

6.2.1. Liczba ludności

Gminę Osiek obecnie, na pobyt stały, zamieszkuje (dane Urzędu Gminy) **2531** osób. w tym 1275 mężczyzn i 1256 kobiet.

Rozmieszczenie ludności wg sołectw ;

1. Osiek	873	osoby
2. Karszanek	334	„
3. Skorzenno	223	„
4. Kasparus	173	„
5. Suchobrzeźnica	72	„
6. Radogoszcz	141	„
7. Wycinki	277	„
8. Jeżewnica	112	„
9. Markocin	38	„
10. Cisowy	24	„
11. Bukowiny	165	„
12. Lisówko	99	„

6.2.2. Dynamika przyrostu liczby ludności

Liczba mieszkańców gminy Osiek w okresie ostatnich 10-ciu lat zmieniała się następująco:

1992 rok	-	2539	osób
1994 rok	-	2528	„
1995 rok	-	2530	„
1998 rok	-	2540	„
2001 rok	-	2537	„
2003 rok	-	2531	„

Dynamika rozwoju ludnościowego gminy Osiek w tym okresie jest bliska zeru (wynosiła 99,68), co oznacza, że praktycznie nie było przyrostu liczby ludności w gminie.

W porównywalnym okresie – lata 1992-2001 – w gminie Osiek i w porównywanych gminach oraz w gminach wiejskich powiatu starogardzkiego ogółem dynamika przyrostu ludnościowego była następująca / 1992 rok = 100,0/ :

wyszczególnienie	2001 / 1992
gm. Osiek	99,92
gm. Osieczna	101,43
gm. Lubichowo	106,46
gm. Parchowo	brak danych
gminy wiejskie powiatu starogardzkiego ogółem	114,55

Źródło; wyliczenia własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Gdańsku

Z przedstawionych wyżej danych wynika, że w ostatnich latach zaludnienie gminy Osiek nie uległo wzrostowi, chociaż dynamika zmian liczby ludności w innych gminach wiejskich regionu wskazuje na mniejszy lub większy, ale jednak przyrost liczby mieszkańców. Gmina Osiek wykazuje ustabilizowany poziom zaludnienia.

6.2.3. Ruch naturalny

Ruch naturalny najogólniej określa stosunek liczby urodzeń i liczby zgonów, do ogólnej liczby mieszkańców oraz wzajemne relacje obu tych wielkości.

Ruch naturalny wyrażają wskaźniki;

- wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców (liczba urodzeń żywych przypadająca na 1000 mieszkańców)
- wskaźnik dynamiki demograficznej (wyrażający stosunek liczby urodzeń do liczby zgonów)

Ruch naturalny w gminie Osiek, na tle innych porównywanych gmin wiejskich, w wybranych latach, obrazuje poniższe zestawienie;

wyszczególnienie	lata	gmina Osiek	gmina Osieczna	gmina Lubichowo	gmina Parchowo	powiat starogardzki - gm. wiejskie ogół.	wojew. pomorskie - ogółem
wskaźnik przyrostu natur.na 1000 os.	1992	0,7	1,7	6,6	brak danych	5,7	4,0 . (woj. gd.)
	1998	(-) 6,2	6,7	6,6	11,0	5,2	2,6
	2001	(-) 1,6	2,3	1,6	5,6	6,4	2,6
	średni 1992-2001	(-) 2,4	3,6	4,9	8,3	5,8	X
wskaźnik dynamiki demograficznej	1992	3,17	5,87	3,06	brak danych	3,17	2,49 (woj. gd.)
	1998	1,26	6,12	2,77	2,34	3,10	1,95
	2001	1,62	2,43	1,66	1,69	2,33	2,00
	średni 1992-2001	2,02	4,8	2,5	2,01	2,87	X

Źródło; wyliczenia własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Gdańsku

Gmina Osiek wykazuje, jako jedyna w powiecie, ujemny przyrost naturalny i to od kilku lat (od 1995 roku, kiedy to była jedyną gminą wiejską w województwie gdańskim z ujemnym przyrostem naturalnym). Konsekwencją tego jest też bardzo niski poziom wskaźnika dynamiki demograficznej, jako stosunku liczby urodzeń do liczby zgonów.

6.2.4. Saldo migracji

Wskaźniki obrazujące kierunek (napływ, odpływ) i wielkość migracji stałej, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, pokazuje zestawienie poniżej (wskaźnik salda migracji / 1000 mieszkańców) :

wyszczególnienie	lata	gmina Osiek	gmina Osieczna	gmina Lubichowo	gmina Parchowo	pow. starog gm.wiejskie razem	wojew. pomor. ogółem
wsk. salda migracji na 1000 mieszk.	1992	(-)6,3	5,8	(-) 3,9	brak danych	(-) 2,6	0,22(woj. gd.)
	1998	(-)0,4	(-) 5,6	3,8	(-)10,85	3,9	0,89
	2001	5,9	(-) 7,7	(-) 1,6	(-) 6,5	2,9	1,21
	średni w lat. 1992/2001	(-) 0,3	(-) 2,5	(-) 0,6	(-) 8,7	1,4	X

Źródło: wyliczenia własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Gdańsku

Zarówno gmina Osiek jak i inne porównywane gminy wykazują przewagę odpływu nad napływem ludności, czyli ujemne saldo migracji stałej. W powiecie starogardzkim tylko gminy podmiejskie (Bobowo, Skarszewy, Zblewo i Starogard i w ostatnim tj. 2001 roku gmina Osiek) mają dodatnią migrację ludności.

6.2.5 Struktura wieku

Aktualnie struktura wieku mieszkańców gminy Osiek / dane UG na marzec 2003 r. / wygląda następująco;

0-3 lat	- 78	osób, tj.	3,1	% ogółu ludności
3 -13 lat	- 331	„	13,3	% „
13 -16 lat	- 137	„	5,4	% „
16-18 lat	- 77	„	3,1	% „
18-60 lat /K	- 688	„	27,2	% „
18-65 lat /M	- 809	„	32,0	% „
powyżej 60 lat /K	- 275	„	10,9	% „
powyżej 65 lat /M	- 132	„	5,2	% „

Struktura wieku mieszkańców, wg grup funkcjonalnych wieku –stan na marzec- 2003 rok :

- wiek przedprodukcyjny - 24,7 %
- wiek produkcyjny - 59,2 %
- wiek poprodukcyjny - 16,1 %

Ludność gmin wiejskich powiatu starogardzkiego i województwa ogółem charakteryzuje się następującą strukturą wieku mieszkańców, w podziale na główne grupy funkcjonalne wieku : (% ogółu ludności)

wyszczególnienie	lata	wiek przedprodukcyjny	wiek produkcyjny	wiek poprodukcyjny
gminy wiejskie pow.starogardzkiego w 1994r.i powiatu ogółem w latach 1998, 2000,2001	1994	34,07	54,45	11,48
	1998	28,90	54,97	16,13
	2000	28,40	59,40	12,20
	2001	27,55	60,13	12,32
gminy wiejskie pow.gdańskiego w1994 i powiatu ogół.w latach 1998, 2000 i 2001 (dane porównawcze)	1994	34,00	56,50	9,50
	1998	28,55	57,34	14,22
	2000	27,71	61,56	10,73
	2001	26,75	61,50	10,75
wojew.gd. ogółem w 1994 r. i woj. pom.ogółem w latach1998, 2000 i 2001 r.	1994	28,25	59,64	12,11
	1998	25,50	57,60	16,90
	2000	25,25	61,18	13,57
	2001	24,42	62,39	13,19

Źródło; wyliczenia własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Gdańsku

Zestawienie powyższe pokazuje, że powszechnym zjawiskiem w powiecie i w województwie jest postępująca zmiana struktury wieku , w kierunku gwałtownego spadku udziału grupy w wieku przedprodukcyjnym, przy wzroście udziału 2-óch pozostałych grup wiekowych, w tym głównie grupy osób w wieku produkcyjnym.

Dane porównawcze mówiące o tym zjawisku dla gmin wiejskich powiatu starogardzkiego (z braku aktualnych danych dotyczą roku 1994), przedstawione poniżej, świadczą o „starej „ strukturze wieku ludności gminy Osiek;

grupy wieku	gmina Osiek	gmina Osieczna	gmina Lubichowo	wieś ogółem pow.starogardzki	wojew. gdańskie ogółem
wiek przedprodukcyjny	29,15	30,62	32,17	34,07	28,25
wiek produkcyjny	54,11	54,13	55,30	54,45	59,64
wiek poprodukcyjny	16,74	15,25	12,53	11,48	12,11

Źródło; dane Urzędu Statystycznego w Gdańsku

Konsekwencją starej struktury mieszkańców gminy Osiek i innych gmin powiatu, w tym przede wszystkim dużej liczby osób w wieku poprodukcyjnym, jest wysoki wskaźnik tzw. „obciążenia osobami niepracującymi „. Wskaźnik ten informuje ile osób w wieku nieprodukcyjnym przypada na 100 osób w wieku produkcyjnym;

Gmina Osiek- wskaźnik obciążenia osobami niepracującymi

wyszczególnienie	wsk.osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku prod.		
	pow.starogardzki-ogółem	pow.gdański-ogółem (dla porównania)	wojew. pomorskie-ogółem
1998 rok	81,9	74,4	73,5
2000 rok	68,3	62,4	61,9
2001 rok	66,3	60,0	60,3

Źródło; dane Urzędu Statystycznego w Gdańsku

Obserwowana powszechnie tendencja spadkowa wartości tego wskaźnika pozostaje w ścisłym związku z malejącym przyrostem naturalnym i spadkiem liczby dzieci i młodzieży. Wysoki poziom w/w wskaźnika, (a taki jest w powiecie starogardzkim) rzutuje bezpośrednio na sytuację materialną gospodarstw domowych, stąd mówi się o nim jako o „wskaźniku obciążenia ekonomicznego”.

6.2.6. Struktura płci

Niski poziom feminizacji społeczności, (mały udział kobiet) jest charakterystyczny dla terenów, gdzie następuje migracja kobiet spowodowana brakiem perspektyw na miejscu. Do takich terenów należy zaliczyć gminę Osiek. Ilustruje to załączone poniżej zestawienie;

rok	% -owy udział kobiet w populacji					
	gmina Osiek	gmina Osieczna	gmina Lubichowo	gmina Parchowo	gminy wiejskie pow. starogard	woj. pom. ogółem
1995	49,8	49,5	50,2	brak dan.	brak danych	51,3(gdań)
1998	49,4	49,6	49,7	49,6	50,4	51,3
2000	49,9	49,6	50,15	49,5	50,5	51,1
2001	49,6	49,6	50,5	49,4	50,6	51,1
2003	49,6	brak dan.	brak dan.	brak dan.	brak dan.	brak dan.

Źródło; wyliczenia własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Gdańsku i dane Urzędu Gminy w Osieku na 2003 rok.

6.2.7. Wnioski z analizy

Reasumując: sytuację demograficzną gminy Osiek charakteryzuje:

- stabilizacja ilościowa populacji i brak tendencji wzrostowej
- utrzymujący się ujemny przyrost naturalny
- ujemne ./poza ostatnim rokiem/, saldo migracji stałej
- „ stara „ struktura wieku mieszkańców
- malejący odsetek kobiet

Z punktu widzenia dalszego rozwoju gminy Osiek sytuacja taka nie jest korzystna i czynnik demograficzny może stanowić barierę ograniczającą rozwój społeczno-gospodarczy gminy w najbliższych latach (dalszy odpływ z gminy osób czynnych zawodowo, w tym kobiet i dalsze pogorszenie struktury wieku mieszkańców, ze wszystkimi konsekwencjami tego w sferze socjalnej, społecznej, gospodarczej).

6.3. Rynek pracy - zatrudnienie, bezrobocie

6.3.1. Zasoby pracy

Dane Narodowego Spisu Powszechnego – 2002 r. nie zostały jeszcze opublikowane, nie ma zatem wiarygodnego źródła pozyskania informacji i danych, które pozwoliłyby dokładnie określić wielkość zasobów pracy oraz aktywność zawodową mieszkańców gminy, rozumianą jako stosunek liczby czynnych zawodowo do liczby ludności ogółem (dane takie będą znane dopiero po opracowaniu danych spisowych).

Dla przybliżenia sytuacji na miejscowym rynku pracy w gminie Osiek dokonano częściowo szacunków, z których wynika, że w wieku produkcyjnym jest w gminie 59,2 % ogółu ludności, czyli ok. **1500** osób, z tego w wieku produkcyjnym mobilnym (do 44-ego roku życia) ok. 1100 osób.

Z tej liczby **czynni zawodowo**, czyli osoby pracujące oraz zarejestrowane jako bezrobotne, to grupa licząca ok. 1030 - 1040 osób, w tym;

a/ pracujący ~ 760 osób

b/ bezrobotni ~ 275 osób

W ostatnich latach liczba zarejestrowanych bezrobotnych z terenu gminy Osiek wynosiła; (dane na 31.12.)

1994 r.	-	228 osób
1995 r.	-	254 „
1998 r.	-	147 „
2000 r.	-	222 „
2001 r.	-	272 „
2002 r.	-	262 „ (dane na 30.09.)

Obecnie – stan na 28.02.2003 r. - w gminie Osiek zarejestrowane są 273 osoby bezrobotne, w tym 139 kobiet.

Bierni zawodowo, to pozostałe osoby z grupy wieku produkcyjnego, czyli około 460 - 470 osób (są tutaj osoby utrzymujące się z rent, z innych niezarobkowych źródeł utrzymania się, studenci, odbywający służbę wojskową, matki wychowujące dzieci i tzw. „szara strefa „, czyli zatrudnienie nie rejestrowane.)

6.3.2. Miejsca pracy, zatrudnienie

Z najnowszych danych dla gmin województwa publikowanych przez Urząd Statystyczny- / stan na 31.12.2001 r. / -dowiadujemy się, że **pracujący w gminie Osiek w gospodarce narodowej, wg faktycznego miejsca zatrudnienia (co jest równoznaczne z liczbą miejsc pracy na miejscu w gminie) to 202 osoby**. Liczba ta nie obejmuje podmiotów gospodarczych o liczbie zatrudnionych poniżej 9 osób oraz rolnictwa indywidualnego, duchowieństwa, fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji. Dane podano bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełne etaty.

Strukturę pracujących w gospodarce narodowej w gminie Osiek, wg PKD (Polskiej Klasyfikacji Działalności), pokazano poniżej;(stan na 31. 12.)

Sektory gospodarki narodowej	liczba zatrudnionych /miejsc pracy/		
	1998	2000	2001
Ogółem, w tym;	212	192	202
- rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	29	19	21
- rybołówstwo i rybactwo	-	-	-
- przemysł	29	50	87
- budownictwo	-	-	-
- handel i naprawy	15	27	6
- hotele i restauracje	-	-	-
- transport, składowanie, łączność	9	8	18
- pośrednictwo finansowe	4	3	3
- obsługa nieruchomości i firm	22	-	-
- administr. publicz. i obrona narod.	27	21	18
- edukacja	36	37	39
- ochrona zdrowia i opieka społeczna	39	24	8

Źródło; dane Urzędu Statystycznego w Gdańsku

W strukturze zatrudnienia /miejsc pracy/ wg sekcji gospodarki narodowej w gminie Osiek rośnie zatrudnienie w przemyśle i w transporcie, a spada w handlu i naprawach, ochronie zdrowia i opiece społecznej oraz w administracji publicznej.

Na przestrzeni lat 1992 – 2001 liczba pracujących w gospodarce narodowej w gminie Osiek początkowo –do 1994 r. – wzrastała, potem nieznacznie spadła i utrzymuje się na podobnym poziomie do chwili obecnej.

Dynamika zmiany w liczbie pracujących w gospodarce narodowej – w omawianym okresie – jeśli przyjąć rok 1992 =100,0- w gminie Osiek i w sąsiednich gminach powiatu wynosiła;

gmina Osiek	- 132,0
gmina Osieczna	- 149,3
gmina Lubichowo	- 87,8

Liczba pracujących /miejsc pracy/ w gospodarce narodowej, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w 2001 r. wynosiła;

- **gmina Osiek** - 79,6
- gmina Osieczna - 113,0
- gmina Lubichowo - 61,3
- gmina Parchowo - 52,3
- gm. wiejskie pow. og. - 94,9
- pow. starog. ogółem - 172,4

Z przedstawionych wyżej zestawień i dokonanych porównań wypływa wniosek, że chociaż w gminie Osiek liczba pracujących /miejsc pracy/ w gospodarce narodowej (bez rolnictwa indywidualnego i zakładów osób fizycznych) zwiększa się, to jednak w porównaniu z innymi gminami wiejskimi powiatu wzrost ten nie jest wielki. Również wskaźnik zatrudnionych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w tej gminie pozostaje znacznie poniżej średniego w gminach wiejskich powiatu.

Wskaźnik powyższy tj. liczba pracujących w gospodarce narodowej na 1000 mieszkańców, nie do końca pokazuje sytuację na lokalnym rynku pracy w gminie.

Konieczne jest bowiem doszacowanie zatrudnienia w rolnictwie indywidualnym oraz w zakładach osób fizycznych zatrudniających poniżej 9 osób.

Szacuje się (a potwierdzają to orientacyjne dane uzyskane w Urzędzie Gminy), że w **rolnictwie indywidualnym i w leśnictwie w gminie znajduje zatrudnienie około 100-150 osób.**

Zatrudnienie w 122 **zakładach osób fizycznych** (przyjmując średnie zatrudnienie 2,5 osoby na 1 zakład) wynosi **około 300 – 350 osób.**

Podsumowując powyższe dane i szacunki można w przybliżeniu przyjąć, że na terenie gminy Osiek znajduje zatrudnienie około **600 – 700** osób. Oznacza to, że na 1 miejsce pracy na terenie gminy Osiek przypada około 2,0 do 2,5 osób w wieku produkcyjnym i że ta liczba miejsc pracy w gminie zaspokaja (teoretycznie) potrzeby zaledwie ok. 40,0 % ludności w wieku produkcyjnym.

6.3.3. Bezrobocie – wielkość i struktura

Kształtowanie się odsetka bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym w gminie Osiek (dane Urzędu Statystycznego w Gdańsku) na przestrzeni ostatnich lat;

- 1994 r. - 14,8
- 1995 r. - 15,6
- 1997 r. - 14,1
- 1998 r. - 11,6
- 2000 r. - 15,7
- 2001 r. - 18,7
- 2002 r. - 18,6
- 2003 r. - 18,7 / wyliczenia własne na podstawie danych Urzędu Pracy-28.02.03./

Porównawcze zestawienie tego odsetka w gminie Osiek, w innych gminach, w powiecie i województwie;

wyszczególnienie	odsetek bezrobotnych w og. liczbie osób w wieku produkcyjnym					
	1994 r.	1995 r.	1997 r.	1998 r.	2000 r.	2001 r.
gm. Osiek	16,7	18,3	14,4	10,3	15,5	18,6
gm. Osieczna	14,8	15,6	14,1	11,6	15,7	18,7
gm. Lubichowo	15,6	14,8	12,6	10,5	16,5	17,9
gm. Parchowo	br.danych	brak dan.	br.dan.	15,6	22,3	23,6
pow. starog. ogółem	br.danych	brak dan.	9,6	9,5	13,8	15,6
woj. pom. ogół.	br.danych	brak dan.	7,7	7,1	10,8	12,8

Źródło; dane Urzędu Statystycznego w Gdańsku

Struktura bezrobotnych w gminie Osiek wg wieku – stan na 31.12.2002 r.;

wiek w latach	liczba bezrobotnych		% ogółu bezrobotnych
	ogółem osób	w tym kobiety	
18 - 24	87	40	33,3
25 - 34	74	31	28,2
35 - 44	53	27	20,2
45 - 54	43	22	16,4
55 - 59	5	3	1,9
60 - 64	0	0	0,0
razem	262	123	100,0

Źródło; dane Powiat. Urzędu Pracy w Starogardzie

Struktura bezrobotnych w gminie Osiek wg poziomu wykształcenia – stan 31.12.02.

wykształcenie	osoby bezrobotne		% ogółu bezrobotnych
	ogółem	w tym kobiety	
wyższe	6	2	2,3
polic.i śr.zawodowe	41	28	15,65
średnie ogólnokszt.	6	5	2,3
zasadn.zawodowe	100	37	38,2
gimnazj. i poniżej	109	51	41,6
razem;	262	123	100,0

Źródło; dane Powiat. Urzędu Pracy w Starogardzie

Struktura bezrobotnych w gminie Osiek wg czasu pozostawania bez pracy – stan na 31.12.02.

czas pozostw.bez pracy w miesiącach	osoby bezrob. ogółem	% ogółu bezrobotnych
do 1 miesiąca	18	6,9
1 - 3	32	12,2
3 - 6	37	14,1
6 - 12	28	10,7
12 – 24	55	21,0
powyżej 24	92	35,1
razem;	262	100,0

Źródło; dane Powiat. Urzędu Pracy w Starogardzie

Struktura bezrobotnych w gminie Osiek wg stażu pracy ogółem – stan na 31.12.02.

staż pracy w latach	osoby bezrobotne ogół.	% ogółu bezrobotnych
do 1 roku	30	11,5
1 - 5	77	29,4
5 - 10	47	17,9
10 - 20	49	18,7
20 - 30	20	7,6
30 lat i więcej	1	0,4
bez stażu	38	14,5
razem;	262	100,0

Źródło; dane Powiat. Urzędu Pracy w Starogardzie

Bezrobocie w gminie Osiek można ocenić następująco;

- poziom bezrobocia od 1998 roku stale rośnie i należy do wyższych w powiecie
- udział bezrobotnych jest uzależniony od takich czynników jak: wiek, poziom wykształcenia, długość stażu zawodowego. Bezrobotnymi są w największym stopniu osoby młode (18-24 i 24-35 lat), z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym oraz zasadniczym zawodowym i osoby z krótkim stażem pracy, lub bez stażu. Jeżeli chodzi o czasokres pozostawania bez pracy, to najwyższy jest udział osób nie mających pracy powyżej 24 i 12 miesięcy (bezrobocie długotrwałe).

6.3.4. Wnioski z analizy

Reasumując; rynek pracy w gminie Osiek charakteryzuje się;

-liczba miejsc pracy od 1995 roku praktycznie nie zwiększa się i utrzymuje się na podobnym poziomie. Tylko teoretycznie istniejące miejsca pracy w gminie mogą zabezpieczyć potrzeby ok. 40 % osób w wieku produkcyjnym,

- w strukturze miejsc pracy maleje zatrudnienie w usługach dla ludności, na korzyść działalności produkcyjnej. Coraz mniej rolników ma szansę utrzymania się z rolnictwa,
- bezrobocie , w ostatnich 2-3 latach, utrzymuje się na podobnym, wysokim poziomie (18,6-18,7 % osób w wieku produkcyjnym),
- bezrobotni to głównie ludzie młodzi, słabo wykształceni, bez stażu lub z małym stażem. Ponad połowa (55 %) bezrobotnych jest bez pracy powyżej roku.

6.4. Jakość życia mieszkańców

Podstawowymi elementami determinującymi „jakość życia” mieszkańców, obok oczywiście sytuacji materialnej gospodarstw domowych, są:

- warunki zamieszkiwania
- wyposażenie w usługi
- stan budżetu gminy

6.4.1. Zasoby mieszkaniowe i warunki zamieszkiwania

Zasoby mieszkaniowe w gminie na koniec 2001 r. stanowiły;

- **752 mieszkania / obecnie około 760 mieszkań**
- 2994 izby mieszkalne / obecnie około 3025 izb)
- 52,6 tys. m² pow. uż. mieszkań (obecnie około 53,2 tys. m² pow. uż.)

W gminie Osiek jest 14 mieszkań komunalnych, z czego 9 mieszkań w byłych budynkach szkolnych i 2 mieszkania w ośrodku zdrowia.

W latach 1992 – 2001 w gminie Osiek oddawano do użytku średnio 4 – 5 mieszkań rocznie. Dotyczy to mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowywanych oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

Warunki zamieszkiwania w gminie Osiek i porównawczo w innych gminach, w powiecie i w województwie / stan na 32.12.2001./ obrazują poniższe dane;

wyszczególnienie	m ² puż./osobę	osób / mieszkanie	m ² puż./mieszkanie
gmina Osiek	20,7	3,37	69,9
gmina Osieczna	18,2	3,85	70,3
gmina Lubichowo	19,2	3,73	71,7
gmina Parchowo	16,9	4,04	79,4
pow. starogardzki ogółem	17,5	3,67	64,0
województwo pomorskie ogółem	18,1	3,35	60,6

Źródło; dane Urzędu Statystycznego w Gdańsku

Poziom zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, w gminie Osiek, na tle innych gmin jest nieco lepszy, co nie znaczy zadawalający. Dość mała, jak na gminę turystyczną, przeciętna powierzchnia mieszkania jest spowodowana; stosunkowo dużą liczbą mieszkań starych i mieszkań komunalnych /adaptacja na cele mieszkalne budynków o innych funkcjach (szkoły, ośrodek zdrowia) /.Słaby rozwój gminy i jej peryferyjne usytuowanie w stosunku do centrum aglomeracji, niski poziom zamożności mieszkańców gminy i niedostateczny rozwój bazy turystyczno-wypoczynkowej sprawiają, że nie ma tutaj, jak na razie, zabudowy mieszkaniowej typu pensjonatowego, o dużej powierzchni użytkowej, traktowanej jako źródło potencjalnego dochodu gospodarstw domowych z wynajmu kwater letnikom, co rzutuje na wskaźnik średniej powierzchni mieszkania.

6.4.2. Wyposażenie w usługi

W granicach gminy Osiek znajdują się tylko urządzenia usługowe zaliczane do podstawowego wyposażenia usługowego.

Usługi o charakterze ponadpodstawowym dla potrzeb mieszkańców gminy Osiek są usytuowane w mieście powiatowym w Starogardzie Gd. Tam też częściowo mieszkańcy gminy korzystają z usług podstawowych, podobnie jak w mieście Skórczu.

Z urządzeń tzw. usług publicznych, tj. stanowiących zadania własne samorządów gminnych, których zdecydowana większość skoncentrowana jest we wsi gminnej Osiek, znajdują się;

6.5. Oświata i wychowanie, kultura oraz opieka zdrowotna

6.5.1. Oddziały przedszkolne

- 1 oddział przedszkolny, do którego uczęszcza 24 dzieci (oddział mieści się w dawnym obiekcie ośrodka zdrowia).

6.5.2. Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne

- 1 szkoła podstawowa o 10 oddziałach szkolnych, do której uczęszczało (dane za rok szkolny 2000/2001) 220 uczniów. Na 1 oddział szkolny przypadało średnio 22 uczniów.
- 1 gimnazjum o 6 oddziałach szkolnych, z 128 uczniami (na 1 oddział w tej szkole przypada średnio 21,3 uczniów).

Szkoła podstawowa- jedyna w gminie – i gimnazjum gminne stanowią jeden zespół szkół publicznych korzystający ze wspólnego budynku szkolnego o 19-tu pomieszczeniach do nauki. {dodatkowo gimnazjum tymczasowo korzysta z 2-óch sal lekcyjnych w dawnym obiekcie gminnego ośrodka kultury w Osieku.)
Budynek szkolny nie posiada sali gimnastycznej, jest za mały, nie spełnia wymogów funkcjonalnych i nie stwarza zadawalających warunków do świadczenia usług edukacyjnych. Przy szkole jest niewielkie boisko szkolne, jedyne boisko w gminie.

6.5.3. Opieka zdrowotna i społeczna

Potrzeby doraźnej opieki zdrowotnej w gminie zaspokajane są przez publiczne i niepubliczne zakłady tj. ośrodek zdrowia, indywidualną praktykę lekarską i aptekę. Opiekę szpitalną sprawuje szpital powiatowy w Starogardzie Gd.

Gminny Ośrodek Zdrowia

Gminny Ośrodek Zdrowia w gminie usytuowany jest w Osieku. Posiada 2 gabinety lekarskie (lekarz, stomatolog) zatrudnia na stałe 2 lekarzy i 2 pielęgniarki. W budynku mieści się Ośrodek Pomocy Społecznej i 3 mieszkania.

Ambulatoryjną opiekę zdrowotną świadczy też „**Centrum Rehabilitacji i Terapii Osób Niepełnosprawnych**”, znajdujące się w nie funkcjonującym już domu kultury w Osieku **oraz indywidualna praktyka lekarska** również w Osieku.

Apteka prywatna w Osieku, zatrudnia 2 aptekarzy.

Gminny Ośrodek pomocy w Osieku świadczy pomoc z zakresu opieki społecznej dla mieszkańców gminy (zasiłki stałe i okresowe; zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne, opieka nad bezdomnymi, zakup odzieży, leków, zasiłki losowe itp.).

6.5.4. Kultura

Z placówek upowszechniania kultury w gminie są;

Gminna Biblioteka Publiczna z czytelnią w Osieku, która czasowo, podobnie jak remizy OSP, wykorzystywana jest na potrzeby kultury.

Punkty biblioteczne działały we wsiach: Bukowiny, Jeżewnica, Karszanek, Kasparus, Radogoszcz i Skorzemno, obecnie są zlikwidowane; jest też biblioteka przyszkolna w Osieku,

Amfiteatr Letni w Osieku – obiekt przeznaczony dla imprez kulturalnych (Festiwal Muzyki „Gospel”, „Ciemnogród” i ewentualne inne imprezy plenerowe).

Jako obiekty kultury typu; **świetlice wiejskie lub miejsca zebrań**, wykorzystywane są remizy OSP (Bukowiny, Kasparus, Osiek, Radogoszcz, Skorzemno, Jeżewnica, Lisówko) oraz budynki byłych szkół (Karszanek, Kasparus, Wycinki; w tej ostatniej jest też regionalna izba),

Obiekty sakralne – kościoły są we wsiach; Osiek i Kasparus.

6.5.5. Sport i wypoczynek;

W Gminie Osiek nie ma, poza boiskiem szkolnym, żadnych obiektów z zakresu kultury fizycznej, ani też placów zabaw. Gmina Osiek, podobnie jak i sąsiednie gminy; Osieczna i

Lubichowo są gminami o najuboższym zapleczu sportowo-rekreacyjnym w całym obszarze zlewni rzeki Wdy.

6.6. Gospodarka komunalna, inne usługi

Cmentarze

W gminie są 2 cmentarze parafialne; w Osieku i Kasparusie / postulowane powiększenie cmentarza w Osieku/.

Remizy OSP – we wsiach; Bukowiny, Kasparus, Osiek, Radogoszcz, Skorzenno

Inne usługi i urządzenia;

Posterunek policji – w Osieku,

Filia Banku Spółdzielczego – w Osieku

Urząd pocztowo-telekomunikacyjny – w Osieku

6.7. Usługi o charakterze komercyjnym, czyli takie, których istnienie i rozwój uwarunkowane są potrzebami rynku;

Handel detaliczny;

W gminie jest 18 niewielkich punktów handlowych – sklepów, wg informacji UG, (na koniec 2001 r. wg. Urz. Statyst. w gminie było 23 sklepy). W handlu znajduje zatrudnienie ok. 25 osób, zajmowana przez nie powierzchnia to ok. 950 m²pow.

Przeważają sklepy spożywcze lub spożywczo-przemysłowe, niewielkie, a niektóre z nich działają głównie w sezonie letnim.

Powierzchnia handlowa skoncentrowana jest w Osieku (50% sklepów tj. 9 placówek), po 2 sklepy mają miejscowości; Kasparus, Wycinki i Bukowiny i po 1-y sklep miejscowości; Radogoszcz, Skorzenno i Jeżewnica.

Gastronomia;

Cała baza gastronomiczna jest skoncentrowana w Osieku, tj.

- restauracja z hotelem na około 30 miejsc noclegowych – ok. 100 miejsc konsumpcyjnych (w likwidacji jest dawny zajazd na ok. 60 miejsc)
- sezonowe usługi typu mały bar – 2 – 3 punkty
- w budowie jest zajazd z 30 miejscami konsumpcyjnymi w restauracji plus 20 miejsc noclegowych (w Osieku).

Rzemiosło;

Trudno jest oszacować aktualną liczbę zakładów rzemieślniczych usługowych i produkcyjnych. Wg danych Urzędu Gminy mieszczą się one w grupie ok. 150 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie. Część z nich prowadzi działalność poza obszarem gminy Osiek, część z racji swego charakteru nie posiada bazy lokalowej.

W ponad 85 %-ach są to podmioty 1-osobowe, a zakres usług przez nie świadczonych to głównie; usługi handlowe i naprawy, usługi budowlane, leśne, transportowe, gastronomiczne i handel hurtowy.

Ilość tych podmiotów gospodarczych w rejestrze utrzymuje się prawie na stałym poziomie od kilku lat.

Porównawcze wskaźniki charakteryzujące poziom rozwoju podstawowych usług dla ludności – w gminie Osiek i w innych gminach- stan na 31.12.2002.r. ilustruje zestawienie poniżej;

wyszczególnie - nie	gmina Osiek	gmina Osieczna	gmina Lubichowo	gmina Parchowo	powiat star.ogół.	woj. pom. ogółem
dzieci w kl."0"na oddz.	24,0	brak kl. „0”	22,0	16,5	17,3	17,8
ucz.szkół pods.na 1 oddz.	22,0	23,7	22,15	22,0	22,6	21,8
ucz.gimnazjum na 1 oddział	21,3	21,9	26,3	20,6	25,2	24,5
ucz.szk.podst.i gimn na 1 pdn.	18,3	26,8	22,85	20,7	25,0	23,5
porady ambulat.na 1osobę	3,12	3,77	3,93	brak ambulat.	5,8	5,13
osób/aptekę	2537	2972	5745	brak apt.	4105	3644
osób na 1 plac. biblioteczną	634	2972	2873	704	3079	4499
osób na 1 sklep	110	198	103	168	92	83
l.abonent.tvp na 1000 osób	236,9	229,1	226,6	122,7	234,5	233,3

Źródło: wyliczenia własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego

Gmina Osiek, na tle innych gmin wiejskich oraz powiatu i województwa, nie wyróżnia się szczególnie w zakresie poziomu wyposażenia w usługi podstawowe. Największe braki dotyczą urządzeń sportowo-wypoczynkowych, których brak jest w gminie ewidentny. Nieco gorsza jest też dostępność mieszkańców do usług publicznej ambulatoryjnej opieki lekarskiej, na co może wskazywać mniejsza ilość udzielonych porad lekarskich w stosunku do liczby mieszkańców. Słabiej rozwinięta jest również sieć handlowa.

6.8. Budżet gminy

Informacje o budżecie gminy Osiek za lata 1995, 1998, 2000, 2001 i 2002 pochodzą z danych Urzędu Statystycznego w Gdańsku i Urzędu Gminy w Osieku.

Dochody ;

Wielkość i struktura dochodów budżetu gminy Osiek w kolejnych latach;

wyszczególnienie	1995 r. Urz. Statyst	1998 r. Urz. Statyst	2000 r. Urz. Statyst	2001 r. Urz. Statyst.	2002 r. UG/plan/
dochody ogółem w mln zł.	1070	2596	2800	3000	3109
% udziału dochodów własnych	33,9	30,05	42,85	43,3	39,6
% udziału subwencji	6,32	34,3	46,4	46,7	48,2
% udziału dotacji cel.	21,54	19,9	10,7	10,0	12,2

Od 1998 r. daje się zauważyć rosnący udział subwencji w dochodach gminy, spowodowany przekazywaniem od 1996 r. subwencji oświatowych do gmin. Obserwuje się też wzrost udziału dochodów własnych, chociaż na 2002 rok zaplanowano już niższy udział tych wydatków.

Porównawcza wielkość i struktura dochodów budżetowych innych gmin oraz gmin wiejskich powiatu ogółem i województwa (dane na 31.12.2001 r.);

wyszczególnienie	gmina Osiek	gmina Osieczna	gmina Lubichowo	gmina Parchowo	pow. Starogard ogół.	ogółem woj. pom.
dochody na 1miesz. og. w zł..	1182	1122	1223	1600	1195 og. wieś powiatu	1339
udz. doch. wł. na 1 mieszk. %	43,3	30,6	40,7	33,9	35,5 og. wieś powiatu	46,9
udział w dochodach subwencji	46,7	58,8	48,6	46,4	48,3 powiat og.	38,2
udział w dochodach dotacji cel.	10,0	8,8	8,6	14,3	40,9 powiat og.	24,95

Źródło; dane Urzędu Statystycznego w Gdańsku

Wielkość dochodów ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminie Osiek kształtuje się na poziomie przeciętnym dla gmin powiatu , wyższy jest tutaj udział dochodów własnych gminy w ogólnych dochodach. W 2001 r udział subwencji był minimalnie niższy od porównywanych gmin, nieco wyższy natomiast poziom dotacji celowych./ duże wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska/.

Wydatki ;

Wielkość i strukturę wydatków budżetu gminy Osiek w latach 1995, 1998, 2000, 2001 i 2002(planowane), pokazują niżej przedstawione wielkości;

wyszczególnienie	1995 r.	1998 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r.plan
wydatki ogółem w mln zł.	1061	2589	2800	3000	3169,5
w tym wydatki inwestycyjne %	14,2	6,3	3,6	bliskie 0	7,6

Źródło; dane Urzędu Statystycznego w Gdańsku i dane Urzędu gminy(plan 2002 r.)

Z przedstawionych danych widać, że chociaż wydatki ogółem w gminie z roku na rok rosną (przynajmniej planowane), to spada niestety udział wydatków inwestycyjnych.

Gmina Osiek w swoich planach inwestycyjnych duże kwoty przeznacza na gospodarkę komunalną (gospodarkę wodno-ściekową), na ochronę środowiska, a w planie budżetu na 2002 rok również na oświatę , gospodarkę mieszkaniową i rolnictwo.

Dane porównawcze dotyczące wielkości wydatków budżetów ogółem w przeliczeniu na mieszkańca, w tym wydatków inwestycyjnych, w gminie Osiek i w innych gminach porównywanych, ilustruje poniższe zestawienie; / dane za rok 2001 /

wyszczególnienie	gmina Osiek	gmina Osieczna	gmina Lubichowo	gmina Parchowo	wieś pow. starog.	wojew. pom.
wydatki ogółem w zł. na mieszkańca	1185	1164	1255	1461	1214	1374
w tym; wydatki inwest. na mieszkańca zł.	5	30	129	183	80,5	256

Źródło; wyliczenia własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Gdańsku

Wydatki ogółem budżetu gminy Osiek w przeliczeniu na mieszkańca w 2001 roku należały do niższych w gminach wiejskich powiatu starogardzkiego. (zdecydowanie najmniejsze były wydatki inwestycyjne na mieszkańca gminy).

Na podstawie analizy jednego roku budżetowego nie można oczywiście wysuwać zbyt daleko idących wniosków, co do struktury wydatków budżetowych gminy, nie mniej porównanie udziału wydatków na cele inwestycyjne w kilku ostatnich latach (tabela poprzednia), wyraźnie wskazuje na bardzo małe możliwości inwestycyjne gminy Osiek. Wyższy od średniej dla gmin wiejskich powiatu, w gminie Osiek, jest udział świadczeń na rzecz osób fizycznych (wydatki o charakterze socjalnym), w ogólnej strukturze wydatków /dane za 2001 r./, ale gorsza sytuacja jest np. w gminie Parchowo, a także przeciętnie na wsiach w województwie:

- **gmina Osiek** - 10,0 %
- gmina Osieczna - 8,6 %
- gmina Lubichowo - 9,7 %
- gmina Parchowo - 13,7 %
- powiat starog.(wieś) - 6,1 %
- woj.ogółem (wieś) - 12,2 %
- woj. pom. ogółem - 6,2 %

Zmiany w strukturze wydatków budżetowych, - wg działów gospodarki narodowej – w gminie Osiek w latach 1995 – 2001 (2002 r. wg planu gminy) podano niżej;

wyszczególnienie	1995 r.	1998 r.	2000 r.	2001 r.	2002 r. z planu budż.gm.
Wydatki gminy ogółem, w tym;	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
- gospodarka komunalna	6,2	4,2	5,1	3,3	7,6
- gospodarka mieszkaniowa	6,5	4,6	3,2	0	1,4
- oświata i wychowanie	10,7	40,4	44,1	43,3	46,0
- kultura i sztuka	5,9	3,0	2,4	3,3	0,2
- ochrona zdrowia	11,4	7,4	1,6	3,3	1,4
- opieka społeczna	18,7	13,3	15,3	13,3	14,6
- kultura fizyczna i sport	0	0	0	0	0
- administracja samorządowa	28,7	24,1	22,8	23,3	20,9

Źródło; dane Urzędu Statystycznego w Gdańsku i Urzędu gminy dla r.2002.

W strukturze wydatków budżetu gminy Osiek, na przestrzeni analizowanych lat, obserwuje się wzrost wydatków w takich działach, jak: gospodarka komunalna, oświata i wychowanie, a spadek wydatków w gospodarce mieszkaniowej, kulturze, ochronie zdrowia. Na podobnym poziomie utrzymuje się udział opieki społecznej.

Zestawienie dochodów i wydatków gminy Osiek i innych gmin oraz saldo (wynik budżetowy), rozumiany jako bilans dochodów i wydatków, pokazano poniżej; (2001r.)

wyszczególnienie	gmina Osiek	gmina Osieczna	gmina Lubichowo	gmina Parchowo	wojew. wieś ogółem	wojew. pom. ogółem
dochody w zł. na 1 mieszkańca	1182	1122	1223	1580	1425	1339
wydatki w zł. na 1 mieszkańca	1185	1164	1255	1461	1467	1374
saldo (wynik budż.) w zł. na 1 mieszkańca	(-) 3	(-) 42	(-) 32	(+) 119	(-) 42	(-)35

Źródło; wyliczenia własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Gdańsku

Gmina Osiek zamknęła budżet 2001 r. saldem zbliżonym do zera / (-) 3 zł na mieszkańca gminy /, podczas gdy 2 pozostałe gminy powiatu, ale też gminy wiejskie województwa ogółem, jako całość, wykazały ujemne saldo (deficyt budżetowy) na poziomie średnio ok. (-) 35 zł. na mieszkańca. Wyjątek stanowi tu gmina Parchowo, z dodatnim bilansem.

6.9. Wnioski z analizy

W podsumowaniu analizy elementów określających „jakość życia”, mieszkańców gminy, nasuwają się wnioski następujące;

- poziom zaspokojenia w gminie Osiek potrzeb mieszkaniowych, w wymiarze ilościowym, nie odbiega od przeciętnego w regionie starogardzkim, można nawet stwierdzić, że „zagęszczenie” mieszkań jest tutaj nieco mniejsze (większy metraż na 1 mieszkańca i mniej osób przypadających na 1 mieszkanie). Prawdopodobnie taka sytuacja ma związek z faktem, że część zasobów mieszkaniowych faktycznie zasiedlona jest tylko sezonowo, stanowiąc „2-gi dom” dla osób mieszkających na stałe w miastach, w tym miastach Trójmiasta.
- stopień wyposażenia gminy w urządzenia usług podstawowych jest na poziomie porównywalnym z innymi gminami w powiecie. Braki dotyczą urządzeń z zakresu sportu i wypoczynku (boiska sportowe, place zabaw, sala gimnastyczna),
- Poziom dochodów budżetu gminy, w przeliczeniu na mieszkańca, jest przeciętny jak w regionie starogardzkim, ale niższy niż średnio we wsiach województwa. Nieco większy jest w gminie Osiek udział dochodów własnych gminy. Negatywnym zjawiskiem na pewno jest malejący z roku na rok udział wydatków inwestycyjnych w ogólnej kwocie wydatków, przy wysokim i rosnącym udziale wydatków budżetowych jakim są świadczenia na rzecz osób fizycznych.

6.10. Gospodarka lokalna

6.10.1. Liczba i struktura podmiotów gospodarczych

Działalność gospodarczą produkcyjną i usługową na terenie gminy Osiek prowadziło dane na 31.12.2001 r. – 141 podmiotów gospodarki narodowej, głównie sektora prywatnego (95,8 %). Według informacji Urzędu Gminy aktualnie w gminie jest nie więcej jak 150 podmiotów gospodarki ogółem.

Obecnie rozwój gospodarki gminy Osiek opiera się na rolnictwie, leśnictwie i turystyce. Wynika to z odpowiednich uwarunkowań przyrodniczych (duża powierzchnia lasów, użytków rolnych, wód, bardzo słabo zaznaczona funkcja przemysłowa).

W gminie nie ma przedsiębiorstw państwowych, są tutaj głównie małe zakłady osób fizycznych / o zatrudnieniu do 9-ciu osób/, jest 5 spółek cywilnych, 2 spółki handlowe (w tym 1 z udziałem kapitału zagranicznego), 1 spółdzielnia, 3 stowarzyszenia i organizacje społeczne –dane Urzędu Statyst.—na koniec 2001 roku.

W latach 1995 – 2001 główny przyrost nowych podmiotów odnosił się do tych najmniejszych, czyli zakładów osób fizycznych. Ta grupa podmiotów charakteryzuje się jednak dużą zmiennością, t j. dużą liczbą zarówno rejestrowanych w skali roku podmiotów, jak i likwidowanych. Jest podstawową formą ucieczki przed bezrobociem.

Dane porównawcze pokazujące dynamikę zmiany liczby podmiotów gospodarczych, z wyróżnieniem zakładów osób fizycznych, w gminie Osiek gminach i powiecie łącznie, pokazuje zestawienie poniżej;

wyszczególnienie	podm. gospod. narod. ogółem			zakłady osób fizycznych		
	liczba		przyrost 1998=100,0	liczba		przyrost 1998=100,0
	1998	2001		1998	2001	
gm. Osiek	113	141	124,8	99	122	123,2
gm. Osiecz	99	124	125,2	77	95	123,4
gm. Lubich.	215	287	133,5	185	247	133,5
gm. Parch.	153	221	144,4	110	173	157,3
wieś- pow. starogardz	2144	2882	134,4	1792	2413	134,6
wojew. pom. ogół.	166 883	211126	126,5	131285	161782	123,2

Źródło; dane Urz. Statyst. w Gdańsku i wyliczenia własne

Dynamika przyrostu liczby podmiotów , zarówno ogółem, jak i zakładów osób fizycznych, w gminie Osiek jest najmniejsza spośród wszystkich porównywanych gmin, a w grupie samych tylko zakładów osób fizycznych, również niższa niż średnio w gminach wiejskich powiatu razem.

Podmioty gospodarki sektora prywatnego, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców – dane porównawcze z roku 2001 – stan na 31.12. – poniżej;

wyszczególnienie	wsk. liczby podm. sektora prywat. na 1000 mieszk.	
	1998 r.	2001 r.
gmina Osiek	42,37	53,21
gmina Osieczna	30,77	38,69
gmina Lubichowo	36,59	47,87
gmina Parchowo	43,7	63,1
wieś ogół.powiat starogardzki	35,07	46,44
wojew. pomorskie ogółem	74,48	92,04

Źródło; wyliczenia własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Gdańsku

Powyższe zestawienie pokazuje, że chociaż jak pokazano wcześniej tempo powstawania nowych podmiotów gospodarczych w gminie Osiek jest stosunkowo małe, to jednak wskaźnik odnoszący liczbę podmiotów do liczby ludności w tej gminie, jest najbardziej korzystny wśród gmin wiejskich powiatu starogardzkiego.

W 2001 r. w gminie Osiek – struktura zakładów osób fizycznych - wg Polskiej Klasyfikacji Działalności – była następująca;

zakłady osób fizycz.(wg sekcji), w tym;	122	100,0
-przetwórstwo przemysłowe	19	15,6
-budownictwo	18	14,7
-handel i naprawy	26	21,3
-hotele i restauracje	6	4,9
-transport i gospod. magazynowa	4	3,3
-pośrednictwo finansowe	9	7,4
-obsługa nieruchomości i firm	6	4,9
-pozostałe / inne	34	27,9

Źródło; dane Urzędu Statystycznego w Gdańsku i wyliczenia własne

Poniżej przedstawiono wielkość i strukturę nakładów inwestycyjnych wg sekcji, w jednostkach i zakładach budżetowych oraz urzędach gmin (dane te dotyczą tych podmiotów gospodarczych, w których liczba zatrudnionych przekracza 9 osób, a więc nie dotyczy to zakładów osób fizycznych, ale większych podmiotów)-stan 31.12.2001 r.:

wyszczególnienie	ogółem	w tym						
		prze- mysł	budownictwo	obsł.nieruchom.	admin. publ.	eduka - cja	ochr.zdr op.społ.	pozost. dz.usł.
gm.Osiek	100,0	-	-	-	5,36	18,7	-	75,9
gm.Osiecz.	100,0	-	36,3	-	-	63,6	-	-
gm.Lubich.	100,0	1,7	91,3	-	3,6	-	-	-
gm.Parch.	100,0	6,2	13,9	0	2,7	-	49,5	27,7
pow.Starogard ogół.	100,0	9,1	21,0	4,8	16,7	23,5	1,3	23,5
wojew. pom.ogół.	100,0	5,0	27,4	1,7	12,5	26,5	1,4	24,8

Źródło; wyliczenia własne na podstawie danych Urzędu Statyst. w Gdańsku

Z przedstawionej analizy ilości i struktury podmiotów gospodarczych w gminie Osiek nasuwają się wnioski następujące;

- w ostatnich 3-ech latach dynamika powstawania nowych podmiotów gospodarczych jest bardzo mała
- choć tempo tworzenia nowych podmiotów jest niewielkie, to relacja ich liczby do liczby ludności jest korzystna dla gminy Osiek na tle innych gmin
- w strukturze branżowej podmiotów sektora prywatnego dominują: handel, przetwórstwo przemysłowe i budownictwo
- zakłady osób fizycznych są dominującą formą działalności gospodarczej w gminie
- w strukturze nakładów inwestycyjnych jednostek i zakładów budżetowych oraz Urzędu Gminy w 2001 r. najwięcej nakładów finansowych skierowano na działalność związaną z gospodarką komunalną, społeczną i indywidualną oraz edukację.

6.10. 2 Rolnictwo, leśnictwo, rybactwo

Rolnictwo, wraz z leśnictwem, to do tej pory podstawowa funkcja gospodarcza gminy Osiek.

W strukturze użytkowania gruntów zdecydowanie dominują lasy, zajmujące 72,3 %, tj. 11 247 ha. Użytki rolne, a więc grunty orne, sady, łąki i pastwiska zajmują 16,5 %, czyli 2 571 ha powierzchni gminy. Grunty pod wodami 7,3 % , tj. 1 137 ha.

Struktura użytków rolnych w gminie;

- grunty orne - 1 478 ha / 57,0 % użytków rolnych /
- łąki - 883 ha / 34,3 % „ /
- pastwiska - 210 ha / 8,2 % „ /
- sady i ogrody - 13 ha / 0,5 % „ /

Gmina nie posiada dobrych warunków glebowo-klimatycznych dla rozwoju rolnictwa, ze względu na niewielki areał i niską jakość użytków rolnych, a także stosunki wodne. Przeważają grunty orne słabych klas gleby tj. VI, V i IV b i w użytkach zielonych klas V, VI i IV, co pokazano poniżej;

grunty orne		użytki zielone	
kl. III b	26 ha	kl. III	12 ha
kl. IV a	27 ha	kl. IV	255 ha
kl. IV b	120 ha	kl. V	430 ha
kl. V	340 ha	kl. VI	387 ha
kl. VI	965 ha		
razem;	1478 ha	razem;	2571 ha

Źródło; materiały Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Osieku

W rolnictwie w gminie jest 347 gospodarstw rolniczych i ta liczba utrzymuje się na niezmiennym poziomie od kilku lat.

W strukturze obszarowej indywidualnych gospodarstw rolnych dominują gospodarstwa małe (co trzecie z nich ma 2 – 5 ha użytków rolniczych), a średnia wielkość gospodarstwa wynosi 7,41 ha.

Struktura obszarowa gospodarstw w gminie Osiek;

1 - 2 ha	82 gospodarstwa	23,63 % gospodarstw
2 - 5 ha	113 „	32,56 % „
5 - 10 ha	98 „	28,24 % „
10 - 15 ha	33 „	9,51 % „
15 - 25 ha	18 „	5,19 % „
25 - 50 ha	0 „	0 % „
powyżej 50 ha	3 „	0,86 % „

Źródło; materiały Ośrodka Doradctwa Rolniczego w Osieku

W tej liczbie gospodarstw 2 gospodarstwa są dzierżawione od AWRSP.

Głównymi kierunkami produkcji rolniczej towarowej w gminie Osiek są:

- chów trzody chlewnej i bydła mlecznego
- uprawa ziemniaków i zbóż

Ważnym kierunkiem produkcji jest produkcja ryb i produkcja drobiarska

W rolnictwie indywidualnym w gminie zatrudnionych jest około 150 osób.

Struktura zatrudnienia i źródeł utrzymania rolników indywidualnych w gminie Osiek (dane Ośrodka Doradctwa Rolniczego w Osieku – stan istniejący 2002 r.) poniżej:

wyszczególnienie	ogółem osób	wiek produkcyjny		wiek poprod %
		mobilny %	niemobilny %	
praca we własnym gospod.rol.	145	31,0	55,2	13,8
praca najemna	100	35,0	55,0	10,0
pozaroln.działalność gospod.	60	75,5	23,3	1,7
niezarobkowe źródło utrzym.	42	0,0	28,6	74,1
razem :	347	12,5	16,1	61,0

Praca we własnym gospodarstwie rolnym jest podstawowym źródłem utrzymania tylko dla 145 rolników i tę wielkość możemy przyjąć jako liczbę miejsc pracy w rolnictwie indywidualnym w gminie Osiek. (~ 150 miejsc pracy)

Niekorzystnym faktem jest to, że tylko co trzeci rolnik, dla którego głównym źródłem utrzymania jest praca we własnym gospodarstwie , jest w wieku produkcyjnym mobilnym (do 44 lat), w wieku produkcyjnym niemobilnym jest ponad połowa rolników i aż 13,8 % to ludzie starsi, w wieku poprodukcyjnym. Rolnicy prowadzący gospodarstwa rolne, w dużej części, nie są więc osobami młodymi, niestety nie są też osobami wykształconymi;

Wykształcenie użytkowników indywidualnych gospodarstw rolnych (dane Ośrodka Doradctwa Rolniczego w Osieku)- stan istniejący;

wyszczególnienie	razem		w tym rolnicze – - osób
	osób	%	
wyższe	6	1,7	6
policealne	2	0,6	0
średnie zawodowe	41	11,8	21
średnie ogólnokształcące	12	3,5	0
zasadnicze zawodowe	130	37,5	99
podstawowe	76	21,9	X
w tym; nieukończone	4	1,15	X
kursy rolnicze	80	23,05	X
razem;	347	100,0	X

W gminie nie ma bazy przetwórczo-skupowej oraz przechowalniczej, co stwarza ograniczenia i dodatkowe utrudnienia dla producentów rolnych.

6.10.3. Turystyka i rekreacja

Gmina Osiek, podobnie jak cały obszar zlewni rz. Wdy, należy do terenów bardzo atrakcyjnych turystycznie. Jego atrakcyjność wynika ze specyficznych dla tego regionu walorów przyrodniczych, kulturowych, klimatycznych i krajobrazowych.

O walorach tych decyduje przede wszystkim duża powierzchnia lasów i wód powierzchniowych. Jest to obszar o walorach środowiska przyrodniczego, predysponowany do pełnienia funkcji turystyczno-wypoczynkowej o znaczeniu lokalnym, regionalnym i krajowym.

Dużą rolę dla efektywności tej funkcji gospodarczej odgrywają obiekty i urządzenia tworząca zaplecze turystyczne, w tym baza noclegowa i jej standard.

Głównymi rejonami koncentracji funkcji turystyczno-rekreacyjnej w gminie Osiek są okolice największych jezior, tj. J. Kałębie i J. Czarne (miejscowości; Osiek, Radogoszcz, Wycinki, Markocin).

Gminną noclegową bazę turystyczno-wypoczynkową tworzą;

- **domki letniskowe** (około 1600 miejsc noclegowych w 396 domkach).

Skupiska działek letniskowych znajdują się w następujących miejscowościach: Osiek, Radogoszcz, Dobry Brat, Skrzynia, Skorzenno, nad J. Trzebiechowo, Osiek nad J. Czarne, Wierzbiny, Kasparus, Suchobrzeźnica, Łuby, Głuche, Udzierz.

- **ośrodek wczasowy** w Dobrym Bracie nad J. Kałębem na ok. 60-1000 miejsc noclegowych,
- **kwatery agroturystyczne** – 12 kwater, w tym głównie; 5 w Osieku, 2 w Radogoszczy, 2 w Wycinkach; każda na ok. 5-6 do 10 miejsc noclegowych ~ łącznie około 60 do 120 miejsc noclegowych
- **poła biwakowe** – na ogół nie urządzone- szacunkowa ilość miejsc- 45

Ogółem baza miejsc noclegowych w gminie liczy około **1870 – 2020** miejsc.

Zagospodarowanie turystyczne, obok bazy noclegowej, stanowią też; szlaki turystyczne; piesze, kajakowe, kąpieliska, pola biwakowe, przystanie, baza gastronomiczna itp.

W granicach gminy Osiek funkcjonują takie urządzenia jak;

- **miejsca biwakowe**, w tym dla grup np. harcerskich, nad J. Słone na płd. od Skrzyni, w Skrzyni, nad J. Czarnym w Markocinie, nad J. Kałębem w Radogoszczy, w Błędnie nad rz. Wdą. W sezonie około 150 – 200 osób wypoczywających jednorazowo jako grupy; dodatkowo czasem niewielkie kolonie w szkole.
- **miejsca do kąpeli** publiczne; Osiek i Radogoszcz nad J. Kałębem, Osiek nad J. Czarnym Płd., Głuche nad J. Głuchym, Skorzenno nad J. Słonym. Wszystkie te kąpieliska prezentują bardzo niski standard (praktycznie tylko pomost). Jest też nie urządzone miejsce kąpeli w Tuszyńku.

Pewną rolę w rozwoju ruchu turystycznego odgrywają zabytki kulturowe i architektoniczne oraz wydarzenia kulturalne pokazujące lokalny folklor, tradycje, obyczaje itp. (np. zespoły wokalnie-taneczne, festyny, inne imprezy plenerowe).

Szacuje się, że rocznie obszar gminy odwiedza ok. **8tys.** turystów

Turystyka jest najbardziej rozwojową funkcją gospodarczą gminy Osiek i w przyszłości będzie głównym i najbardziej dochodowym działem gospodarki gminy. Konieczne są jednak inwestycje podnoszące standard bazy i urządzeń istniejących oraz kapitał dla rozwoju zagospodarowania turystycznego. W najbliższych latach wydaje się, że dużą szansę rozwoju w gminie mieć będzie agroturystyka.

6.10.4. Wnioski z analizy

Podsumowując część dotyczącą gospodarki lokalnej gminy Osiek można stwierdzić;

- mała jest dynamika tworzenia podmiotów gospodarczych, w tym również tych najmniejszych, zatrudniających po kilka osób. Jest to spowodowane i brakiem środków finansowych i brakiem perspektyw na najbliższe lata,
 - warunki naturalne produkcji rolniczej i struktura obszarowa gospodarstw rolnych jak również uwarunkowania zewnętrzne (niepewność związana z polityką rolną w okresie poprzedzającym wejście do Unii) powodują, że tylko niewielu rolników jest w stanie utrzymać się z pracy we własnym gospodarstwie rolnym.
 - W gminie nie ma też bazy przetwórczej, skupowej i przechowalniczej, co jest czynnikiem niekorzystnym dla rozwoju rolnictwa,
- Turystyka jest najbardziej przyszłościową funkcją gospodarczą gminy, czemu sprzyjają warunki naturalne. Dla rozwoju tej funkcji niezbędne są jednak duże nakłady finansowe na modernizację istniejącej bazy i rozwój nowych obiektów i form zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego.

7. Inne uwarunkowania .

7.1. Plany zagospodarowania przestrzennego – stan prawny po 01.01.2003

Na skutek utraty ważności opracowań sporządzonych na podstawie ustawy z 1984r., a także praktycznie braku nowych (opracowanych po 01.01.1995r) gmina zostaje od stycznia 2003r bez żadnego dokumentu planistycznego pozwalającego na sprawne wydawanie decyzji w ziti i prowadzenie procesów inwestycyjnych . Konieczne będzie wydawanie decyzji w trybie rozprawy administracyjnej, przy czym niezbędne będzie dodatkowe zatrudnienie do tych prac osoby uprawnionej. Zatem istotne będzie określenie, dla jakich obszarów gminy sporządzenie planów miejscowych w pierwszej kolejności jest ważne lub niezbędne.

7.2. Strategia rozwoju gminy

W lutym 2000r. Gmina opracowała przy pomocy Fundacji „Agencja Rozwoju Regionalnego” Gdańsk -**Strategię rozwoju Gminy Osiek do roku 2015.**

Opracowanie to, poza prezentacją obrazu gminy, przedstawieniem podstawowych problemów i ich analizą, syntetyczną oceną SWOT (szanse, zagrożenia, silne i słabe strony) wskazuje na cele rozwojowe oraz programy i przedsięwzięcia.

Wg strategii:

- liczba mieszkańców gminy do roku 2015 może wzrosnąć do ok. 3000
- podstawową specjalizacją Gminy będzie turystyka wypoczynkowa, krajoznawcza i kwalifikowana, agroturystyka oraz usługi z nimi związane, a także przemysł drzewny i rzemiosło
- udział rolnictwa w gospodarce gminy spadnie, pozostanie niewielka ilość gospodarstw większych o pow. ok. 40ha (ok. 15); mniejsze gospodarstwa przekwalifikują się na agroturystyczne lub produkujące „Zdrową żywność”
- w gminie działać będzie oczyszczalnia ścieków w Osieku i wiele przyzagrodowych; wprowadzony zostanie nowoczesny system zbiórki odpadów, segregacji, utylizacji i składowania odpadów stałych
- Gmina promować będzie swój wizerunek, głównie walory turystyczne, przyrodnicze, środowisko naturalne
- gmina będzie rozwijać współpracę zagraniczną oraz z sąsiadującymi gminami

Cel główny Gminy Osiek- „zapewnienie godziwej jakości życia społeczności lokalnej, na poziomie społecznie akceptowalnym i sprostanie wyzwaniom przyszłości”

Cele strategiczne:

- 1) Pełne wykorzystanie walorów krajobrazowych, przyrodniczych i nieskażonego środowiska naturalnego dla rozwoju turystyki i agroturystyki.
 - 2) Poprawa stanu szkolnictwa podstawowego, średniego i edukacji dorosłych oraz poprawa stanu i warunków opieki zdrowotnej w gminie
 - 3) Wielofunkcyjny rozwój wsi, restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwoju turystyki i agroturystyki jako źródła nowych miejsc pracy.
 - 4) Modernizacja infrastruktury technicznej dla poprawy warunków życia mieszkańców gminy i sprostania wymaganiom turystyki.
- Dla wyżej wymienionych celów strategia proponuje listę programów operacyjnych i kluczowych przedsięwzięć, z których część dotyczy przestrzeni w sposób bezpośredni.

(Listę programów załączono w aneksie)

Wątpliwości budzi założenie rozwoju demograficznego dla gminy Osiek, przyjęte w strategii (ludność w 2015- ok. 3000). Analizy i prognozy własne autorów Studium uwarunkowań... nie potwierdzają prawidłowości takiego założenia. Analizowano prognozę rozwojową, zakładającą wzrost liczby stałych mieszkańców gminy do ok. 2700, jednakże ze względu na skutki takiej prognozy dotyczące potrzeb w dziedzinie obsługi społecznej – usług publicznych oraz ewentualnego programu mieszkaniowego, zostały one uznane za bardzo mało realne.

7.3. Strategia i program zrównoważonego rozwoju obszaru zlewni rzeki Wdy

W 2001 opracowano „Strategię i program zrównoważonego rozwoju obszaru zlewni rzeki Wdy – do roku 2020” przez Związek Miast i Gmin Zlewni Wdy, do którego należy gmina Osiek.

W dokumencie tym zapisano **wizję obszaru** : „*Obszar o dobrych warunkach życia, czysty we wszystkich elementach środowiska o rozwiniętej gospodarce, opartej głównie o lokalne zasoby*” oraz **misję**; „*Zapewnienie rozwoju gospodarczego z uwzględnieniem różnorodności zasobów środowiska, zabezpieczenie mieszkańcom dobrych warunków życia, a przyjezdnym dobrych warunków pobytu*”.

Jednym z celów rozwojowych w obszarze priorytetowym : Przestrzeń jest cel: „**Zapewnienie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i ładu przestrzennego**”

Gmina Osiek wg tego programu znajduje się w obszarze funkcjonalno-przestrzennym predysponowanym do rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych , w „otulinie” Wdy .

W opracowaniu wskazano główne zagrożenia środowiska i kierunki działań minimalizujących. Gminy Osiek dotyczyć mogą przede wszystkim następujące **kierunki działań, odnoszące się do polityki przestrzennej gminy:**

- eliminowanie dzikiego zagospodarowania poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego
- selektywny dostęp do terenów najcenniejszych przyrodniczo
- rygorystyczne przestrzeganie wymagań ochrony środowiska w odniesieniu do nowo budowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych
- odpowiednia procedura lokalizacyjna chroniąca tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem
- promowanie alternatywnych (do motorowego) środków transportu i rozwój pieszych szlaków
- rozwój wprowadzenie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi
- zmiany w systemach ogrzewania
- ochrona parków, zieleni, skwerów itp. terenów zieleni , tworzenie nowych enklaw zieleni wśród zabudowy wiejskiej
- właściwa polityka zagospodarowania przestrzennego
- odtwarzanie pasów zieleni (drzew i krzewów wzdłuż cieków)
- podwyższenie standardów technicznych infrastruktury drogowej
- upowszechnienie katalogu „dobrych praktyk rolniczych”

Cele i kierunki działań programu strategicznego PRZESTRZEŃ - załączono w aneksie

W opracowaniu zawarto m. inn. koncepcję porządkowania gospodarki ściekowej w gminie Osiek. Wg niej planowane jest:

- kanalizacja wsi Osiek i oczyszczalnia ścieków w m. Osiek (Q=600m³/d), odbiornik ścieków rzeka Wda (a nie jak wg poprzednich opracowań jez. Kałębie)
- skanalizowanie wsi Wycinki i Radogoszcz i skierowanie ścieków na oczyszczalnię ścieków w Osieku

- skanalizowanie wsi Karszanek i Markocin i skierowanie ścieków na oczyszczalnię ścieków w Osieku

-dla pozostałych miejscowości - Bukowiny, Jeżewnica, Kasparus, Lisówko, Skorzenno, Suchobrzeźnica, Cisowy- lokalne oczyszczalnie, dla rozproszonej zabudowy oczyszczalnie przyzgodowe

Ogółem oszacowano, że niezbędne będzie wybudowanie ok. 16,5km kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej, ok. 10km kanalizacji tłocznej, ok. 10 szt pompowni , koszt przedsięwzięcia ok. 10.245.000 zł

Dotychczasowe opracowania projektowe dotyczące proj. oczyszczalni ścieków niestety nie zakładają odprowadzenia ścieków do rzeki Wdy.

Opracowanie zawiera także tzw. plan operacyjny na lata 2002-2005 – w tym z podziałem na gminy.

7.4. Opracowane programy branżowe (gosp. odpadami)

W opracowaniu „**Program porządkowania gospodarki ściekowej i odpadowej w rejonie projektowanego rezerwatu biosfery Bory Tucholskie**” planowano – październik 2001 - budowę nowoczesnego obiektu powiatowego w miejscowości Piesienica gm. Zblewo – Powiatowego zakładu Utylizacji Odpadów . Procedura pozyskania terenu została jednak zaniechana ze względu na protesty mieszkańców wsi Karolewo i Piesienica.

Aktualnie trwają prace, w porozumieniu z 13 gminami powiatu starogardzkiego, związane z rozpoczęciem procedury inwestycyjnej dla lokalizacji dot. m. Stary Las ok. 4,5 km od miasta Starogard Gdański. Jednak proponuje się pozostawienie lokalizacji wysypiska w Osieku.

ZAŁOŻENIA PROJEKTOWE KIERUNKÓW ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY.

1. Zagadnienia społeczno-gospodarcze. Prognoza rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Problematyka społeczno-gospodarcza w niniejszym studium obejmuje takie elementy życia społecznego i gospodarczego, które określają „**jakość życia**” mieszkańców w stanie obecnym i w niedalekiej przyszłości, a także dziedziny stanowiące o rozwoju gminy.

Jako horyzont czasowy opracowania przyjęto perspektywę **2015 roku**.

Przedmiotem zainteresowania są zagadnienia dotyczące;

- sytuacji demograficznej
- rynku pracy
- infrastruktury mieszkaniowej i usługowej
- potencjału gospodarczego

Główne cele społeczno-gospodarczego rozwoju gminy Osiek, wynikające z diagnozy stanu istniejącego, analizy uwarunkowań rozwoju – znajdujące też potwierdzenie w Strategii Rozwoju Gminy Osiek do 2015 roku – można sformułować następująco;

1. aktywizacja gospodarki gminy uwzględniająca walory jej środowiska naturalnego, walory krajobrazowe i przyrodnicze
2. zmniejszenie bezrobocia, poprzez rozwój miejscowego rynku pracy, w tym głównie w sektorze usługowym i w turystyce, w tym agroturystyce
3. wzrost zamożności mieszkańców i poprawa sytuacji w infrastrukturze mieszkaniowej i usługowej (głównie w szkolnictwie, opiece zdrowotnej), poprawa warunków życia
4. zwiększenie efektywności rolnictwa i jego restrukturyzacja, wielofunkcyjny rozwój wsi

Podstawą do sformułowania koncepcji programowej rozwoju gminy Osiek są niżej wymienione prognozy i programy rozwoju;

- prognoza demograficzna
- prognoza popytu na miejsca pracy
- prognoza rozwoju mieszkalnictwa
- program rozwoju usług dla ludności
- program rozwoju gospodarki lokalnej

Założenia dotyczące rozwoju gminy przyjęte w studium określają główne kierunki działalności, zakładane efekty i sposoby realizacji założonych celów. Są one zawarte w 2 blokach zagadnień określonych jako;

- polityka społeczna
- polityka gospodarcza

1.1. Możliwości rozwoju gminy – wstępne prognozy i ogólna ocena

1.1.1. Rozwój demograficzny

Wstępna prognoza rozwoju ludnościowego gminy Osiek oparta jest na następujących przesłankach i założeniach;

- obecny poziom zaludnienia i dynamika zmian liczby ludności w ostatnich latach (liczba mieszkańców gminy wykazuje ustabilizowany poziom i praktycznie od 10-ciu lat nie zmienia się),
- bardzo niski wskaźnik dynamiki demograficznej (stosunek ilości urodzeń do ilości zgonów) i stara struktura wieku mieszkańców
- utrzymujący się od kilku lat ujemny przyrost naturalny, (z tendencją do spadku wartości wskaźnika przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców),
- od wielu lat utrzymujące się ujemne saldo migracji do gminy, chociaż w ostatnim roku analizy /2001r./ saldo migracji ma już wartość dodatnią,
- brak podstaw do przyjęcia zwiększenia liczby mieszkańców gminy w najbliższych latach,

Wstępnie ocenia się, że **nie ma żadnych przesłanek, które przemawiałyby za wzrostem populacji gminy Osiek w najbliższych latach.** Wszystkie niekorzystne tendencje mające zasadniczy wpływ na rozwój ludnościowy, mają w tej gminie charakter długoletni i nie ma szansy na ich zmianę w krótkim okresie czasu, jaki dzieli nas od roku 2015, przyjętego jako horyzont czasowy w niniejszym studium.

Przyjmuje się raczej tylko utrzymanie obecnego poziomu zaludnienia również w perspektywie 2015 roku, tj. na poziomie **około 2 500 osób, stałych mieszkańców** gminy Osiek. Jest to liczba realna i prawdopodobna.

Gdyby jednak w krótkim czasie zaistniały jakieś bardzo korzystne okoliczności sprzyjające ożywieniu gospodarki, to oczywiście szacowana liczba mieszkańców gminy mogłaby być większa. (np. ok. 2 700 mieszkańców, czy też jak w Strategii rozwoju gminy- 3000.)

Gmina Osiek jest specyficzną gminą, za sprawą swoich walorów rekreacyjnych, dzięki którym część właścicieli domów mieszka w gminie tylko czasowo, latem, mając stałe zameldowanie poza jej obszarem.

1.1.2. Rozwój liczby miejsc pracy

Wstępna prognoza liczby miejsc pracy – podobnie jak i inne programy społeczno-gospodarczego rozwoju gminy – opiera się na utrzymaniu do 2015 roku obecnego poziomu zaludnienia tj. około 2 500 mieszkańców.

Prognoza ta uwzględnia ponadto;

- zmiany w strukturze wieku populacji, w tym wzrost udziału grupy w wieku produkcyjnym o ponad 1,8 punktów %-owych (wg prognozy Urzędu Statystycznego w Gdańsku dla powiatu starogardzkiego).

Obecnie w wieku produkcyjnym w gminie jest ok. 1 500 osób, w roku 2015 przypuszczalnie będzie to grupa licząca ok. **1550** osób

- istotne zmniejszenie poziomu bezrobocia (z 18,7 % osób w wieku produkcyjnym obecnie do ok. **10,0** w roku 2015).

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych zmniejszyłaby się w wielkościach bezwzględnych z 262 osób obecnie, do około **150** osób w 2015 roku

- utrzymanie skali wyjazdów do pracy na poziomie nie zwiększonym (nie jest znana obecna skala tego zjawiska w wymiarze liczbowym)

O ile istniejące miejsca pracy w całej gospodarce gminy, / wg szacunków około 650 miejsc/ zabezpieczają ok. 43 % potrzeb mieszkańców w wieku produkcyjnym,(liczba tych osób to ok. 1 500 osób), to na 2015 rok przewiduje się zaspokojenie ok. **50 %** takich potrzeb (liczba osób w wieku produkcyjnym będzie w tym czasie wynosić ok. 1550 osób), a potrzeby wynosić będą około **750 miejsc pracy**.

Oznacza to, że potrzebnych jest około **50 nowych miejsc pracy** w gminie do 2015 r.

1.1.3. Rozwój liczby mieszkań

Program mieszkaniowy opiera się na założeniu pewnej poprawy warunków zamieszkiwania i wyeliminowaniu zasobów będących w najgorszym stanie technicznym i użytkowym.

W gminie jest wiele budynków starych, drewnianych, w złym stanie, bez jakichkolwiek wygód, nie bardzo kwalifikujących się do remontu, a jedynie do wymiany kubatury. Z tego też powodu nie cały zasób mieszkań może być przyjęty do adaptacji na cele mieszkalne w przyszłych latach.

Część starych zasobów jest przeznaczana na cele letniskowe, zwłaszcza w miejscach atrakcyjnych dla tej funkcji, a więc traci w tym momencie charakter mieszkaniowy. Taki proces wymiany kubatury i przekształcania zasobów na cele rekreacyjne w gminie trwa od lat, podobnie jak budowa w gminie „drugiego domu” dla mieszkających w mieście czy w aglomeracji osób wywodzących się z terenu gminy.

Mimo braku przyrostu liczby ludności, średniorocznie w gminie oddawano w ostatnich latach do użytku około **4-5 nowych mieszkań**, a w samym tylko roku 2001 aż 8 mieszkań. Ma to również związek z poprawą warunków zamieszkiwania, czy usamodzielnianiem się części mieszkańców / np. dotychczas mieszkających wspólnie z rodzicami /.

Program budownictwa mieszkaniowego w gminie do 2015 roku przewiduje zatem;

- utrzymanie się obecnego poziomu zaludnienia
- ubytek ok. 5 % mieszkań istniejących z tytułu wyburzeń budynków w najgorszym stanie technicznym, czy przekazania ich na funkcje rekreacyjne
- adaptację na cele mieszkalnej pozostałych mieszkań (95 %)
- poprawę warunków zamieszkiwania określoną przez wskaźniki;
 - **3,3 osób / mieszkanie** - (obecnie 3,37 osób)
 - **21,4 m² puż / osobę** -(obecnie 20,7 m²)
- zaspokojenie w większym stopniu potrzeb w zakresie samodzielności zamieszkiwania gospodarstw domowych (obserwowana jest tendencja do przyrostu liczby gospodarstw domowych, mimo zachowania stanu zaludnienia, oraz do zmniejszania liczby osób w gospodarstwach domowych)

Program mieszkaniowy, w wymiarze rzeczowym, przewiduje;

- adaptację **720** – tu mieszkań istniejących, o powierzchni łącznej ok. 50,8 tys.m²
- wyłączenie z funkcji mieszkalnej (szacunek) **32-óch** mieszkań, o powierzchni ok.1,8 tys.m²

- realizację nowych zasobów mieszkaniowych w liczbie (prognoza) **ok. 40-tu mieszkań**, o powierzchni 2,8 tys.m².

Czyli w gminie byłoby w 2015 roku łącznie **760 mieszkań**, o powierzchni ok. **53,6 tys.m²**. Proponowana nowa zabudowa mieszkaniowa stanowiłaby uzupełnienie istniejących terenów mieszkaniowych i koncentrowałaby się głównie w Osieku.

1.1.4. Rozwój urzędzeń usługowych

Nie ma obowiązujących, czy zalecanych wytycznych i wskazań dotyczących programowania rozwoju urzędzeń usługowych.

Formułując wstępny program rozwoju usług w gminie w najbliższych kilkunastu latach przede wszystkim uwzględniono potrzebę uzupełnienia braków w zabezpieczeniu podstawowych urzędzeń usługowych, a w dalszej kolejności pewną poprawę ogólnego poziomu wyposażenia gminy w urzędzenia usługowe.

Przedstawiony poniżej program stanowi własną propozycję autorów Studium – program wstępny –rozwoju usług, który uwzględnia też pewne sugestie władz gminnych.

Program ten wymaga oceny władz samorządowych pod kątem zarówno zgodności z oczekiwaniami społecznymi, jak też, a może przede wszystkim, pod kątem jego realności w przyjętym horyzoncie czasowym.

Do 2015 roku proponuje się następujący rozwój usług dla ludności w gminie Osiek;

- **opieka przedszkolna**
- **klasy „0”-owe lub klasy 1-sze**, - w bieżącym roku szkolnym w gminie jest 1 oddział kl.”0”-owej na 24 dzieci, ale już od września (wg informacji uzyskanych w szkole) będą 2 oddziały. Jest to zgodne z nową koncepcją resortu oświaty, nakładającą obowiązek nauczania wszystkich 6-latków.

Funkcjonowanie 2-óch oddziałów klas „0”-owych, wobec braku przyrostu liczby mieszkańców , powinno zabezpieczyć również przyszłe potrzeby gminy w 2015 roku.

- **szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne;**

Potrzeby lokalowe szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego obecnie nie są w pełni zaspokajane w jedynej istniejącej w gminie szkole, tj. zespole szkół publicznych w Osieku..

Obiekt szkolny posiada 18 pomieszczeń do nauczania, 4 dalsze pomieszczenia są wynajmowane na potrzeby edukacji poza obiektem szkolnym. W szkole nie ma sali gimnastycznej, jest tylko małe boisko szkolne. W zespole szkół mieści się; 10 oddziałów w szkole podstawowej i 6 oddziałów w gimnazjum. Taka liczba oddziałów szkolnych utrzyma się również w okresie prognozowanym.

Co prawda nie jest przewidziany rozwój ludnościowy gminy, również zmiany w strukturze wieku nie spowodują zwiększenia liczby uczniów ponad stan obecny, to jednak poprawa warunków nauczania wymaga niewielkiej rozbudowy bazy szkolnej, w tym zorganizowania na miejscu sali gimnastycznej.

- **Cmentarze**

Cmentarz - Postulowane jest powiększenie powierzchni cmentarza w Osieku

- **Sport i wypoczynek**

Obiekt sportowy – wobec zupełnego braku w gminie obiektów sportowych (poza

małym boiskiem szkolnym), konieczna jest budowa obiektu sportowego (stadionu gminnego) dla potrzeb mieszkańców całej gminy , przy czym inwestycja taka może być realizowana etapami,

Handel detaliczny

– w gminie są obecnie 23 placówki sklepowe, co daje wskaźnik 110 osób na 1 sklep. Poprawa tego wskaźnika do poziomu 100 osób na 1 sklep, to dodatkowo 2 nowe sklepy w gminie. Handel detaliczny jest usługą o charakterze komercyjnym i to rynek i faktyczne potrzeby zdecydują o jego dalszym rozwoju.

Gastronomia

– w gminie jest obecnie 100 miejsc konsumpcyjnych, co w przeliczeniu na 1000 mieszkańców daje wskaźnik 39,5 m.k. na 1000 mieszkańców.

Ponadto w sezonie letnim uruchamiane są 2-3 sezonowe placówki, typu mały bar z miejscami sezonowymi. W budowie jest zajazd z 30-oma miejscami konsumpcyjnymi. Po oddaniu do użytku tego obiektu wskaźnik poprawi się do poziomu 52,0 m.k. w obiektach całorocznych na 1000 mieszkańców. Dodatkowo potrzeby mieszkańców i turystów będą zabezpieczać placówki sezonowe.

Podobnie jak w przypadku handlu detalicznego również i w gastronomii rynek określi rzeczywiste potrzeby , a zatem i rozwój potrzebnej bazy.

Rzemiosło

– w ramach poprawy dostępności mieszkańców do szeroko rozumianych usług (i przyrostu nowych miejsc pracy) konieczne jest powstanie nowych placówek zaspokajających potrzeby mieszkańców w zakresie usług rzemieślniczych i drobnego rzemiosła usługowego.

1.1.5. Turystyka i wypoczynek

W gminie baza turystyczno-rekreacyjna – wg danych Urzędu Gminy –liczy około **1850-2000** miejsc noclegowych we wszystkich formach rekreacji. Baza ta jest skoncentrowana w kilku głównych rejonach rekreacyjnych w miejscowościach usytuowanych w okolicy największych jezior; Kałębie, Czarne i Słone.

Najbardziej powszechną i popularną formą rekreacji są letniska indywidualne, tworzące mniejsze lub większe zgrupowania domków letniskowych lub też pojedyncze obiekty (domki letniskowe, adaptowane chaty i zagrody).

W **396 – ciu domkach** znajduje się około **1 600 miejsc noclegowych**, licząc średnio 4 osoby na domek.

Program rozwoju turystyki i rekreacji w planie ogólnym gminy, poprzedzono opracowaniem studium chłonności rekreacyjnej, które określiło dopuszczalne obciążenie rekreacyjne, bezpieczne dla środowiska naturalnego, w strefie najintensywniejszego zagospodarowania tj. w pasie 500 m od linii brzegowej.

Opracowany w planie program turystyki i rekreacji określił łączną, potencjalną liczbę miejsc rekreacyjnych na terenie gminy na poziomie prawie **6 000 miejsc**, a wraz z narzutem świątecznym ponad **6 600 miejsc**. Określił też strukturę bazy rekreacyjnej wg form rekreacji, z której wynika wiodąca rola letnisk indywidualnych (**2 900 potencjalnych miejsc**).

Jak dotąd takie formy jak rekreacja ogólnodostępna typu turystycznego (pola namiotowe, biwaki), a także wypoczynek świąteczny i ruch turystyczny nie są popularne w gminie i nie

bardzo można liczyć na znaczący rozwój tych form rekreacji, tym bardziej, że nie ma pieniędzy na różne urządzenia towarzyszące, są natomiast liczne ograniczenia lokalizacyjne (konieczność oddalenia od linii brzegowej, niedostępność brzegu, brak kanalizacji).

Tak więc nadal – również w okresie objętym studium – główną formą rekreacji pozostanie indywidualny pobyt letni, czyli letniska (w domkach letniskowych, w adaptowanych zagrodach i domach,- „drugie domy”, w mniejszym stopniu w kwaterach agroturystycznych). Można założyć i przyjąć, że w okresie najbliższych 13-tu lat, zostanie zagospodarowanych kilkadziesiąt nowych działek letniskowych, / w gminie jest kilkaset wyznaczonych działek letniskowych do tej pory nie zagospodarowanych /.

Przy takim założeniu liczba korzystających z tej formy rekreacji mogłaby się zwiększyć – w roku 2015 - nawet do 2 000 osób., (ilość korzystających z letnisk określoną w planie ogólnym na 2900 ,można potraktować jako maksymalną).

Uwaga- wg danych podatkowych w gminie Osiek podatki pobierane są od 610 działek letniskowych (część z nich nie jest zabudowana lub zabudowa istn. nie została zgłoszona do użytkowania) . Szacuje się, że ponadto na obszarze gminy funkcjonować może jeszcze nie oszacowana bliżej, nie zinwentaryzowana liczba działek letniskowych i zabudowy letniskowej. W gminie znajduje się jednak nie więcej niż ogółem 700 działek (maksymalnie ok. 15% nie zalegalizowanych działek), zatem maksymalnie 2100- 2800 msc rekreacyjnych (średnio 3-4 osoby/domek).

1.2. Szanse i zagrożenia stojące przed gminą

1.2.1. Uwarunkowania społeczno-gospodarcze wewnętrzne rozwoju gminy

Potencjał społeczny gminy – cechy struktury demograficznej, stan zatrudnienia, aktywność zawodowa

Ogólna ocena – słaba;

potencjał demograficzny gminy jest słaby i nie wykorzystany dostatecznie, z powodu wysokiego bezrobocia.

SILNE STRONY :

- zasoby taniej siły roboczej zdeterminowanej brakiem szans na pracę

SŁABE STRONY :

- stara, nierozwojowa społeczność , z dużym odsetkiem osób starszych
- niski poziom feminizacji, powodowany „ucieczką” kobiet z gminy w poszukiwaniu lepszych warunków życia
- mała przedsiębiorczość mieszkańców (mały przyrost nowych podmiotów gospodarczych sektora prywatnego tj. zakładów osób fizycznych i brak przyrostu nowych miejsc pracy),
- utrzymujące się wysokie bezrobocie; z dużym odsetkiem ludzi młodych i niskim poziomem kwalifikacji bezrobotnych,

Poziom warunków życia - ogólny poziom zamożności, warunki cywilizacyjne

Ogólna ocena – poziom przeciętny – warunki zamieszkiwania i wyposażenie w usługi na poziomie przeciętnym w regionie, budżet gminy z małymi dochodami i rosnącymi wydatkami głównie na świadczenia dla osób fizycznych

SILNE STRONY :

- korzystne warunki środowiska przyrodniczego dla zamieszkania i wypoczynku (piękny krajobraz, dużo lasów i jezior)
- mniejsze „, zagęszczenie „, zasobów mieszkaniowych w gminie

SŁABE STRONY :

- peryferyjne usytuowanie w stosunku do centrum aglomeracji (mały dostęp do usług ponadpodstawowych, edukacji na szczeblu ponadgminnym, kultury, ochrony zdrowia, miejsc pracy itd.)
- niezadawalające wyposażenie tzw. cywilizacyjne (wodociągi, kanalizacja, gaz, telefony, drogi),
- problemy ze znalezieniem pracy, w tym dla ludzi młodych,
- braki w ofercie usług z zakresu sportu, kultury.

Jakość gospodarki gminy – sytuacja gospodarcza, stan finansów

Ocena ogólna – słaba – słaby rozwój wszystkich funkcji gospodarczych w gminie.

SILNE STRONY :

- zróżnicowana struktura gospodarki (rolnictwo, leśnictwo, rybactwo, turystyka, produkcja, usługi)
- położenie gminy w pobliżu głównych szlaków komunikacyjnych; drogi krajowej i walory krajobrazowo-turystyczne
- wolne tereny pod inwestycje
- zbilansowany budżet gminy (bez deficytu).

SŁABE STRONY :

- mało efektywne rolnictwo (niska bonitacja gleb, rozdrobnienie gospodarstw, mały stopień „towarowości” gospodarstw),
- nie powstają nowe podmioty gospodarcze, a istniejące są słabe kapitałowo i ukierunkowane na proste formy działalności,
- nierozwinięta baza turystyczno-wypoczynkowa, nie pozwalająca lepiej wykorzystać walory środowiskowo-krajobrazowe,
- słaby budżet gminy, z malejącym w ostatnim okresie udziałem dochodów własnych,
- spadający udział w wydatkach budżetowych wydatków inwestycyjnych,
- niedostatecznie rozwinięta infrastruktura komunalna i drogi, mimo dużych nakładów na ten cel, ograniczająca możliwości i” pojemność „,turystyczną,

Aktywność społeczeństwa oraz własna samorządu – działalność kulturalna, gospodarcza, wspieranie przedsiębiorczości

Ocena ogólna - przeciętna – są podejmowane działania na rzecz gminy,

SILNE STRONY ;

- kultywowanie imprez o charakterze ponadregionalnym (np. Festiwalu Muzyki „ Gospel”), co świadczy o zaangażowaniu społeczności gminy i władz samorządowych w działalność kulturalną ,
- samorząd gminy zaangażowany, prorozwojowy (budżet nakierowany na rozwój urządzeń infrastruktury komunalnej i ochrony środowiska, z myślą o rozwoju tak ważnej funkcji gminy, jaką jest turystyka i rekreacja)

SŁABE STRONY ;

- zbyt słaba promocja gminy,

1.3. Identyfikacja podstawowych problemów rozwojowych

Podstawowe problemy rozwojowe gminy Osiek wynikają z wymienionych wcześniej słabych stron oraz potencjalnych zagrożeń tkwiących w zewnętrznej sytuacji gminy – obecnej i przyszłej (w tym związanej z naszym uczestnictwem w niedalekiej przyszłości w strukturach Unii Europejskiej).

W ocenie zespołu projektowego najistotniejsze problemy, to;

- słaby rozwój gospodarki i rynku pracy , przy bardzo wysokim bezrobociu,
- ograniczone możliwości finansowe władz gminnych i samych mieszkańców, utrudniające rozwój gospodarczy,
- słabe warunki dla rozwoju rolnictwa i duża odległość ważnych rynków zbytu produktów rolnictwa,
- niewykorzystany potencjał turystyczno-rekreacyjny i braki w sieci urządzeń służących tej funkcji gospodarczej ,
- braki w infrastrukturze technicznej i drogowej utrudniające prawidłowe funkcjonowanie życia społeczno-gospodarczego,
- brak opracowanej prawnie i inwestycyjnie „oferty terenów rozwojowych „,
- brak odpowiedniej promocji gminy

Większość tych problemów nie jest możliwa do rozwiązania wyłącznie poprzez politykę władz gminnych. Polityka ta jednak określa podstawowe cele rozwoju gminy (w tym cele przestrzenne i ekologiczne), które znajdą swoje propozycje rozwiązań szczegółowych w dalszych etapach „ Studium...”, w części projektowej-decyzyjnej, tj. przy określaniu Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Osiek.

2. Polityka społeczna.

2.1. Prognoza demograficzna

Gmina Osiek od wielu lat posiada podobną liczbę ludności. Dynamika rozwoju ludnościowego w latach 1992 – 2003 ma wartość 99,92, czyli nie wykazuje przyrostu.

Składają się na taki stan takie elementy, jak;

- ujemny przyrost naturalny
- ujemne saldo migracji (odpływ przede wszystkim ludzi młodych poszukujących pracy poza gminą)
- „stara” struktura wieku mieszkańców (z małym udziałem w populacji kobiet)
- niski wskaźnik dynamiki demograficznej (stosunek liczby urodzeń do liczny zgonów)

Powyższe zjawiska obserwowane w demografii nie są czynnikiem korzystnym dla rozwoju gminy w najbliższych latach, ponieważ z gminy uciekają ludzie stosunkowo młodzi, najczęściej w wieku mobilnym, w tym zwłaszcza kobiety, pozostają zaś ludzie starsi, co dalej pogarsza strukturę wieku. Zwiększa się też tzw. „obciążenie ekonomiczne” osób pracujących osobami w wieku poprodukcyjnym co z kolei bezpośrednio rzutuje na stan budżetów gospodarstw domowych.(w 2015 roku aż co 5-ty mieszkaniec gminy będzie w wieku poprodukcyjnym).

Ocenia się, że nie ma racjonalnych przesłanek, które wskazywałyby na szansę zwiększenia w perspektywie najbliższych lat liczby ludności stale mieszkającej w gminie. Wszystkie niekorzystne zjawiska demograficzne, o których wspomniano wcześniej, są w gminie obserwowane od lat i nie ma szansy na ich szybką zmianę.

Dlatego, uwzględniając wszystkie czynniki i tendencje w strukturze demograficznej gminy, prognozę pomigracyjną dla ludności gminy Osiek na 2015 rok przyjęto na poziomie **2 500 osób** stale mieszkających w gminie.

W prognozowanym okresie zmieniać się będzie struktura wieku mieszkańców gminy, w kierunku jak poniżej;

	stan isniej.2003r.	stan prognoz.2015r.
- wiek przedprodukcyjny	24,7	18,5
- wiek produkcyjny	59,2	61,0
- wiek poprodukcyjny	16,1	20,5

Wzrost odsetka osób w wieku produkcyjnym wpłynie niekorzystnie na sytuację na lokalnym rynku pracy.

W rozmieszczeniu przestrzennym stałej ludności gminy nie są spodziewane większe zmiany, poza „przesunięciem” części mieszkańców z najmniejszych, wyludniających się miejscowości, jak; Suchobrzeźnica, Markocin, Cisowy, Lisówko, do siedziby gminy w Osieku;

Rozmieszczenie przestrzenne ludności :

miejsowość	stan istniej.2003 r./osób/	stan projekt. 2015 r/osób/.
Osiek	873	920
Karszanek	334	330
Skorzenno	223	220
Kasparus	173	170
Radogoszcz	141	140
Bukowiny	165	160
Wycinki	277	280
Jeżewnica	112	100
Suchobrzeźnica	72	50
Markocin	38	30
Lisówko	99	80
Cisowy	24	20

Oprócz stałej ludności w gminie, w okresie sezonu letniego, może jednorazowo przebywać nawet **ponad 3000** osób korzystających ze wszystkich form rekreacji.

Prognozowana liczba ludności stałej w gminie jest podstawą określenia potrzeb mieszkaniowych, usługowych, a także potrzeb w zakresie gospodarki wodno-ściekowej (ludność stała i sezonowa).

2.2. Prognoza popytu na miejsca pracy

W gminie Osiek w wieku produkcyjnym jest obecnie **1497** osób.(dane Urzędu Gminy -stan na koniec marca 2003 r.).

Dla prognozy przyszłego popytu na miejsca pracy podstawową sprawą jest uwzględnienie zmian, jakie dokonają się w tym czasie w strukturze wieku ludności, ponieważ udział osób w wieku produkcyjnym będzie się zwiększać,

(wg prognozy Urzędu Statystycznego dopiero po 2015 roku zacznie w strukturze wieku ubywać osób w wieku produkcyjnym).

Innym elementem, który mieć będzie wpływ na prognozę popytu na miejsca pracy, jest kształtowanie się, w perspektywie kilkunastu lat, poziomu bezrobocia w rejonie i województwie. Jest to jednak czynnik o charakterze nie tylko wewnętrznym gminy Osiek,(duża część pracujących mieszkańców gminy wyjeżdża do pracy poza gminę).

Dla bilansu miejscowego rynku pracy ważne jest przede wszystkim, czy utrzymane zostaną istniejące miejsca pracy zarówno w gminie, jak i poza gminą, a więc czy bezrobocie będzie maleć, czy wzrastać.

Istniejące obecnie na terenie gminy miejsca pracy (łącznie ok. 650 miejsc w całej gospodarce gminy)” teoretycznie” zabezpieczają potrzeby ok.43 % liczebności grupy osób w wieku produkcyjnym. Aby tylko nieznacznie (np. do 45 %) poprawić tę relację ilości miejsc pracy do liczby osób tworzących popyt na pracę,/ czyli osób w wieku produkcyjnym /, konieczne są nowe miejsca pracy w gminie .

Wg prognozy struktury wieku w 2015 roku w gminie Osiek będzie około **1530-1550** osób w wieku produkcyjnym.

Wyliczone przy powyższych założeniach potrzeby w zakresie miejsc pracy w gminie Osiek są następujące;

- 2003 r.- stan istniejący - ok. 650 miejsc pracy
- 2015 r.- stan projektowany -ok. 700 miejsc pracy

Jak widać, gdyby chociaż w bardzo niewielkim stopniu zwiększyć „dostępność „do miejsc pracy na terenie gminy osobom w wieku produkcyjnym,(z 43 % - do 45 % ogółu osób w tym przedziale wiekowym) potrzeba zorganizować **50 nowych miejsc pracy**.

Sformułowana prognoza popytu na miejsca pracy pozwala jedynie orientacyjnie zasygnalizować jak zmiany w strukturze wieku wpłyną na sytuację na rynku pracy w gminie za kilkanaście lat.

2.3. Potencjał społeczny gminy – wizja

Gmina Osiek jest i jeszcze długo pozostanie gminą słabo rozwiniętą, o niedużym i słabym potencjale demograficznym. Ludzie młodzi, przedsiębiorczy, aktywni i najlepiej wykształceni, w tym wiele kobiet, opuszczają gminę w poszukiwaniu lepszych możliwości życiowych.

Wobec takiej sytuacji bardzo poważnym uwarunkowaniem społecznym rozwoju gminy jest duże bezrobocie, dotyczące przede wszystkim ludzi młodych. Problem bezrobocia jest tym bardziej istotny, że nie widać szans na zmianę tego stanu rzeczy, a w najbliższych latach rynek pracy zasili spora grupa nowych chętnych do pracy osób w wieku produkcyjnym, co wynika ze zmian zachodzących w strukturze wieku.

Problem walki o ograniczenie bezrobocia i przyrost liczby miejsc pracy jest więc kluczowym problemem społecznym gminy Osiek w nadchodzących latach.

3. POLITYKA GOSPODARCZA

3.1. Program potrzeb mieszkaniowych

Ilość potrzebnych mieszkań w gminie Osiek w najbliższych latach determinują;

- liczebność populacji, w tym udział grupy ludzi młodych / okres prokreacji /
- poziom zaspokojenia potrzeb w stanie obecnym, w tym stopień samodzielności zamieszkiwania gospodarstw domowych
- stan techniczny istniejących zasobów i w przypadku tej właśnie, specyficznej gminy, tempo przekazywania starych zasobów na cele rekreacyjne
- założenia poprawy standardu zamieszkiwania – ściśle związane z możliwościami finansowymi ewentualnych, potencjalnych inwestorów

Program mieszkalnictwa w gminie Osiek do 2015 roku, po przeanalizowaniu stanu obecnego i dotychczasowych tendencji, przewiduje;

- wyłączenie z funkcji mieszkaniowej 5 % mieszkań / zły stan kubatury, przekazanie na rekreację itp. / .
- adaptację 95 % mieszkań istniejących

- realizację **około 40-tu nowych mieszkań**
- niewielką poprawę poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych, co pokazują wskaźniki;
osób/mieszkanie obecnie – do 3,3 osoby w r. 2015
z 20,7 m²puż/osobę obecnie – do 21,4 m²puż/osobę w r. 2015
z 69,9 m²puż/mieszkanie – do 70,5 m²puż/mieszkanie

Pomimo że liczebność populacji gminy zarówno w ostatnich latach, jak i w przyjętym horyzoncie czasowym, nie zmieni się, to istnieje tendencja do usamodzielniania się gospodarstw domowych powodująca faktycznie „deficyt” samodzielnych mieszkań, nie tylko zresztą w tej gminie.

Rzeczowy program mieszkaniowy jest zatem następujący ;

- likwidacja 32 mieszkań tj. ok. 1,8 tys. m²puż
- adaptacja 720 mieszkań tj. ok.50,8 tys. m²puż
- budowa nowych 40 mieszkań tj. ok. 2,8 tys. m²puż

Stan zasobów mieszkaniowych w 2015 roku będzie liczyć ogółem 760 mieszkań o powierzchni 53,6 tys. m²powierzchni użytkowej, co zapewni niewielką poprawę standardu określoną przez wyżej podane wskaźniki.

Koncentracja nowych projektowanych zasobów nawiązywać będzie do przewidywanego rozmieszczenia ludności gminy, stąd głównie dotyczy to miejscowości Osiek, ewentualnie pojedyncze mieszkania (budynki) w takich wsiach jak; Wycinki, Skorzenno, Karszanek, Radogoszcz.

Dla potrzeb najuboższych mieszkańców, a takich w gminie nie brakuje, konieczne wydaje się być przygotowanie kilku mieszkań socjalnych (przejściowe, doraźnie udostępniane przez gminę mieszkania komunalne).

Ostatecznie sytuacja w budownictwie mieszkaniowym na terenie gminy będzie zależeć od ogólnego rozwoju gospodarczego gminy, co skutkować może ewentualnym wzrostem zamożności choć części mieszkańców, tj. tych, którzy mieć będą stałą pracę. Na pewno jest w gminie potencjalny popyt na samodzielne mieszkania, choćby ze względu na fakt, że dorosłe dzieci tylko z konieczności (przymus ekonomiczny) są skłonne prowadzić wspólne gospodarstwo z rodzicami.

3.2. Program rozwoju usług dla ludności

Na terenie gminy Osiek wyposażenie usługowe ogranicza się do podstawowych urządzeń usługowych / usługi z których korzysta się codziennie lub bardzo często/. Ogromna większość tych urządzeń znajduje się w miejscowości gminnej Osiek. Poza tą miejscowością są tylko nieliczne placówki handlowe i rzemieślnicze w większych wsiach. Część mieszkańców gminy Osiek swoje podstawowe potrzeby usługowe załatwia też w mieście Skórczu.

Usługi ponadpodstawowe dla potrzeb tej gminy znajdują się w mieście Starogardzie-siedzibie powiatu i w miastach aglomeracji (szkolnictwo ponadgimnazjalne, administracja szczebla powiatowego i wojewódzkiego, placówki leczenia zamkniętego i otwartego o charakterze specjalistycznym, obiekty kultury, bezpieczeństwa publicznego, wymiaru

sprawiedliwości, obsługi finansowej, towarzystwa ubezpieczeniowe, domy i kompleksy handlowo-usługowe itd. itd.).

Poziom wyposażenia gminy Osiek i zaspokojenia potrzeb jej mieszkańców w zakresie usług podstawowych jest podobny i porównywalny z przeciętnym w powiecie i województwie. Najpoważniejsze braki są w grupie obiektów kultury fizycznej, których praktycznie w gminie nie ma (poza boiskiem szkolnym), nieco mniejsza jest też dostępność do placówek handlowych, ale jest to wyrównywane funkcjonowaniem placówek sezonowych. Nie do końca zadawalająca jest sytuacja w oświacie, ponieważ część oddziałów szkolnych korzysta z pomieszczeń lekcyjnych usytuowanych poza szkołą, brakuje też sali gimnastycznej.

Z braku wskazań i zaleceń co do programowania usług, a także braku środków finansowych na ich rozwój, opracowany program rozwoju usług dla gminy Osiek koncentruje się przede wszystkim na uzupełnieniu najdotkliwiej odczuwanych niedomogów w funkcjonowaniu usług w stanie obecnym. W dalszej kolejności proponuje się pewną poprawę ogólnego wyposażenia usługowego. Program uwzględnia też pewne przedsięwzięcia poczynione przez władze gminne na rzecz rozwoju sieci usług(projekt szkoły,), oraz sugestie i plany gminne.

Program usług przewiduje do 2015 roku;

Opieka przedszkolna –oddziały przedszkolne / tzw. klasy „0”-owe /.

W bieżącym roku szkolnym w gminie funkcjonuje-wyjątkowo- tylko 1 oddział przedszkolny na 24 dzieci, ale już w przyszłym roku szkolnym 2003 / 2004, będzie uruchomiony drugi oddział. Brak perspektyw rozwoju ludnościowego gminy do 2015 roku, oraz ujemny przez szereg lat przyrost naturalny w tej gminie, a także prognozowany (przez Urząd Statystyczny) spadek odsetka dzieci i młodzieży, nie uzasadniają dalszego zwiększania ilości oddziałów przedszkolnych w gminie Osiek. Zatem, w perspektywie do roku 2015 nie przewiduje się organizacji dalszych, nowych oddziałów, a jedynie adaptację stanu obecnego, tj. 2 oddziały przedszkolne.

Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne – jedyna funkcjonująca obecnie w gminie placówka oświatowa tj. zespół szkół publicznych w Osieku, obejmujący szkołę podstawową i gimnazjum, nie posiada odpowiednio dużej i wyposażonej bazy szkolnej i korzysta z 4-ech pomieszczeń na cele lekcyjne poza szkołą. Stan taki stwarza niedogodność w funkcjonowaniu szkoły, podobnie jak brak sali gimnastycznej.

Liczba dzieci i młodzieży gimnazjalnej w przyszłej strukturze wieku nie zmieni się istotnie (być może nawet trochę zmniejszy się), jednak pewne braki w bazie lokalowej i brak sali gimnastycznej przemawiają za niewielką rozbudową istniejącej szkoły w Osieku o kilka nowych pomieszczeń. Rozwiązania wymaga też problem sali gimnastycznej.

Opieka zdrowotna – potrzeby doraźnej, otwartej opieki zdrowotnej z terenu całej gminy zaspokajane są głównie przez Gminny Ośrodek Zdrowia w Osieku, z 2-oma gabinetami lekarskimi / internista i stomatolog /. Jest też 1 indywidualna praktyka lekarska i oraz apteka. Funkcjonuje w Osieku, „Centrum Rehabilitacji i Terapii Osób Niepełnosprawnych. „W budynku Ośrodka Zdrowia znajdują się obecnie 3 mieszkania i Ośrodek Pomocy Społecznej, które gdyby taka potrzeba zaistniała, też mogą być wykorzystane na funkcje usługowe związane z ochroną zdrowia.

W perspektywie do 2015 roku nie ma potrzeby rozbudowy ośrodka zdrowia, poza ewentualną jego modernizacją.

W nadchodzących latach głównym problemem będzie pozyskanie środków na zatrudnienie dodatkowych lekarzy – specjalistów – w tym z zakresu specjalności związanych ze starzeniem się lokalnej społeczności, ale też ginekologia, chirurgia.

Kultura –podstawowe funkcje w zakresie działalności kulturalnej w gminach pełnią gminne domy i ośrodki kultury, biblioteki, świetlice wiejskie.

Gminny Ośrodek Kultury w Osieku nie funkcjonuje; został adaptowany na potrzeby centrum rehabilitacji. Z placówek upowszechniania kultury w gminie są ;

- 8 placówek bibliotecznych ; w tym Gminna Biblioteka Publiczna z czytelnią w Osieku, 5 punktów bibliotecznych na terenie gminy i biblioteka przyszkolna,.

Biblioteka gminna wykorzystywana jest, podobnie jak remizy straży pożarnej, na potrzeby kultury, jako świetlice lub miejsca zebrań.

- 3 świetlice wiejskie w budynkach byłych szkół w Karszanku, Kasparusie i Wycinkach. W Wycinkach jest też Izba Regionalna.
- amfiteatr letni w Osieku pełni w okresie sezonu letniego ważną funkcję obiektu, m.in. o charakterze kulturalnym. Odbywają się tutaj doroczne imprezy kulturalne jak ; Festiwal Muzyki Gospel, czy „Ciemnogród „,
- z obiektów sakralnych są 2 kościoły we wsiach; Osiek i Kasparus (przy parafii w Osieku znajduje się Dom Pielgrzyma).

Istniejące obiekty kulturalne zabezpieczą w okresie najbliższych kilkunastu lat najpilniejsze potrzeby mieszkańców gmin, stąd nie ma konieczności organizowania nowych placówek z zakresu kultury. Z czasem, w miarę rozwoju gminy i poprawy stanu jej finansów, należałoby zastanowić się nad reaktywowaniem działalności Gminnego Ośrodka Kultury.

Sport, wypoczynek, rekreacja – poza boiskiem szkolnym w gminie nie ma w zasadzie innych urządzeń służących uprawianiu kultury fizycznej, nie ma też urządzonych miejsc codziennego wypoczynku dla dzieci plac zabaw.

Jedynym publicznym obiektem o charakterze nie tylko kulturalnym, ale i rekreacyjnym jest amfiteatr letni, który w zapisie planu miejscowego szczegółowego, jest obiektem rekreacji i wypoczynku.

Gmina Osiek, podobnie jak i gminy sąsiednie; Osieczna i Lubichowo, są postrzegane jako gminy o najuboższym zapleczu sportowo-rekreacyjnym w obszarze zlewni rz. Wdy. / „ Strategia i program zrównoważonego rozwoju obszaru zlewni Rzeki Wdy „/.

Do 2015 roku jest celowe i uzasadnione pilną koniecznością zorganizowanie ogólnodostępnego obiektu sportowo-rekreacyjnego (jest na ten cel wyznaczony teren w Osieku) z programem działalności , który z czasem byłby rozszerzany w miarę środków finansowych gminy. (boisko z bieżnią , obiektami socjalnymi itp. – docelowo stadion gminny).

Handel, gastronomia, rzemiosło –

W gminie Osiek z urządzeń komercyjnych; handlu, gastronomii i rzemiosła znajduje się ;

- 18 sklepów (z tego połowa w Osieku) o łącznej powierzchni sprzedażowej około 1 100 m². Przeważają sklepy spożywcze lub spożywczo-przemysłowe. Są one na ogół niewielkie powierzchniowo (średnio 60 m²powierzchni sprzedażowej plus jakieś

niewielkie zaplecze). Część sklepów jest czynnych tylko w sezonie letnim. Poza Osiekiem sklepy są jeszcze w kilku większych wsiach jak; Wycinki, Kasparus, Bukowiny (po 2 sklepy) i po 1 –ym sklepie w: Radogoszczy, Skorzenie i Jeżewnicy.

- 1 restauracja (z hotelem) na 100 miejsc konsumpcyjnych całoroczna w Osieku i 2 – 3 małe punkty sezonowe typu mały bar, również w Osieku. Już nie działa, będzie zlikwidowany dawny zajazd z 30 –ma miejscami konsumpcyjnymi w Osieku. Poza wsią gminną nie ma placówek o charakterze gastronomicznym.
Na granicy Osieka z obrębem Karszanek, przy drodze wojewódzkiej nr 214, w budowie jest zajazd z 30 – oma miejscami do konsumpcji.
- nie jest znana ilość zakładów usługowych rzemieślniczych; mieszczą się one w grupie 150 podmiotów gospodarczych zlokalizowanych i zarejestrowanych w gminie Osiek. Są to małe zakłady, najczęściej 1 – osobowe, czasem bez bazy lokalowej, świadczące różne usługi o charakterze bytowym (typu fryzjer), usługi budowlane, remontowe, leśne, transportowe, handlu hurtowego, itd. Liczba tych zakładów nieznacznie rośnie, ale część z nich zawiesza okresowo swoją działalność, część jest w ogóle likwidowana lub zamykana, inne zmieniają profil.

Oprócz stałych sklepów i zakładów gastronomicznych w sezonie funkcjonują punkty sezonowe, dodatkowo zabezpieczające bieżące potrzeby ludności sezonowej.

Obecnie potrzeby mieszkańców gminy są zaspokojone na poziomie :

- 435 m² powierzchni sprzedażowej na 1000 mieszkańców / nie jest znany udział handlu sezonowego w tej wielkości /
- 39,5 miejsca konsumpcyjnego na 1000 mieszkańców w obiektach całorocznych / nie uwzględniono miejsc w budowanym już zajazdzie /

Usługi omawianej grupy, to usługi typowo komercyjne, o których istnieniu decydują prawa rynku – w tym szczególnie popyt. W najbliższych kilkunastu latach nie można zakładać jakiegos znacniejszego przyrostu tych usług w gminie Osiek, nie ma bowiem przesłanek dla wzrostu gospodarczego i poprawy zamożności mieszkańców gminy. Ewentualny dodatkowy popyt związany z funkcją turystyczną zaspokoją usługi sezonowe.

Gospodarka komunalna – wymienić tutaj należy takie urządzenia i obiekty, jak;

- remizy OSP w; Osieku Bukowinie, Kasparusie, Radogoszczy i Skorzenie, (częściowo pełniące funkcje kultury),
- cmentarze parafialne w Osieku i Kasparusie (postulowane jest powiększenie cmentarza w Osieku).

Inne urządzenia usługowe – z innych usług publicznych i komercyjnych w gminie są ;

- Komenda Policji w Osieku
- Bank Spółdzielczy-filia w Osieku
- Urząd Pocztowy w Osieku.

3.3. Program rozwoju gospodarki

Gmina Osiek, na tle innych gmin powiatu i województwa, jest gminą o słabo rozwiniętej gospodarce. Nie są wykorzystane jej największe atuty, tj. walory środowiska przyrodniczego (walory krajobrazowe, czyste powietrze, cisza i spokój). Nie ma na terenie gminy żadnych złóż mineralnych ani surowców. Największym bogactwem naturalnym są lasy. Gospodarka gminy ma charakter leśno-rolniczy, z malejącym udziałem rolnictwa.

Głównymi funkcjami gospodarczymi, jak do tej pory, są ; rolnictwo wraz z leśnictwem, w dalszej kolejności usługi i turystyka. Turystyka jest najbardziej przyszłościową funkcją gminy.

3.3.1. Rolnictwo i leśnictwo

Mała powierzchnia użytków rolnych, słaba bonitacja gleb i stosunki wodne są naturalną barierą ograniczającą rozwój rolnictwa w gminie. Innymi niekorzystnymi czynnikami jest struktura obszarowa gospodarstw rolnych, struktura wieku osób związanych z rolnictwem i niski poziom ich wykształcenia.

Podstawowymi kierunkami produkcji rolniczej jest: chów trzody, bydła mlecznego, uprawa ziemniaków i zbóż, mniej znaczącymi; produkcja ryb i produkcja drobiarska.

Gospodarkę leśną na terenie gminy reprezentuje Nadleśnictwo Lubichowo.

Perspektywy rozwoju rolnictwa w gminie nie są zbyt obiecujące. Sytuację pogarsza brak bazy przechowalnictwa i przetwórstwa rolniczego.

Przyszłość rolnictwa w ogóle w obecnej rzeczywistości, nie tylko tej gminy, nie może ograniczać się do intensyfikacji samej produkcji. Sprawą zasadniczą jest poprawa jej jakości oraz rozwój takiej produkcji, która znajdzie większy popyt na rynku lokalnym, a przede wszystkim na rynkach mniej lub bardziej odległych (np. rzadkie odmiany niektórych roślin, ziół, czy przykładowo zwierząt hodowlanych).

Duże nadzieje dla producentów rolniczych daje też produkcja metodami ekologicznymi, a dla całego rolnictwa rozwój bazy przechowalniczo-przetwórczej.

Większą szansę po wejściu do Unii mają gospodarstwa większe, silniejsze, które mogą produkować na wysokim poziomie, efektywnie, będąc w stanie skuteczniej konkurować z gospodarką unijną i lepiej radzić sobie na europejskim rynku rolnym. Gospodarstwa rolne w gminie należą obszarowo do gospodarstw małych (w gminie co 4-te gospodarstwo liczy 1 – 2 ha użytków rolnych, a tylko 21 na 347 gospodarstw rolnych ma areał powyżej 15 ha.)

W opracowanej Strategii rozwoju gminy Osiek do 2015 roku ocenia się, że w przyszłości tylko około 15-tu gospodarstw ma szansę utrzymania się z rolnictwa, w tym; 9 gospodarstw z hodowli trzody chlewnej, 5 gospodarstw będzie prowadziło hodowlę krów mlecznych i 1 gospodarstwo hodowlę opasów. Średnia powierzchnia gospodarstw rolniczych będzie wynosiła 40 ha. Gospodarstwa, które przetrwają będą produkować zdrową żywność, prowadzić szklarnie itp.

Przewiduje się też tworzenie grup producenckich.

Polityka rolna w gminie powinna koncentrować się na działaniach w kierunku ;

- przekształceń struktury agrarnej,
- integracji producentów rolniczych

- podnoszenia kwalifikacji rolników i upowszechniania wiedzy na temat rozwiązań organizacyjno-prawnych funkcjonujących w Unii w sektorze rolno-spożywczym,
- wspomaganie rozwoju przetwórstwa płodów rolnych i przechowalnictwa opartego o nowe technologie obniżające koszty produkcji i podnoszące jakość wytwarzanych produktów,
- ułatwień dla rozwoju przedsiębiorczości pozarolniczej na terenach wiejskich, m.in. gospodarstw agroturystycznych, usług itp.

Zmiany w rolnictwie są konieczne, bez względu na nasze członkostwo w Unii.

Już teraz w naszej gospodarce funkcjonują niektóre instrumenty polityki rolnej stosowane w rolnictwie unijnym (np. skup interwencyjny, subsydiowanie eksportu, dopłaty bezpośrednie dla producentów, dopłaty do gospodarstw produkujących żywność metodami ekologicznymi itd.) . Mniejszy jest tylko zakres stosowanych mechanizmów, a tym samym rola we wspomaganiu rolnictwa. Po wejściu do Unii polskie rolnictwo objęte zostanie wszystkimi formami pomocy, do czego musimy się jednak wcześniej przygotować. Rolnicy skorzystają z dotacji na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (ze wzrostu cen większości produktów rolnych, z dopłat do gospodarowania w trudniejszych warunkach, a także z możliwości zmiany zawodu, czy przejścia na wcześniejsze emerytury.).Polska wieś uzyska też dostęp do funduszy strukturalnych, które przeznacza się na wyrównanie warunków życia na wsi i w mieście. Pewne szanse dla rozwoju rolnictwa stworzył już program pomocy „Sapard”, który umożliwia – po spełnieniu określonych warunków – pomoc finansową dla gospodarstw rolników indywidualnych, grup producenckich i podmiotów zajmujących się przetwórstwem płodów rolnych.

3.3.2. Turystyka i rekreacja

Gmina Osiek położona wśród Borów Tucholskich jest bogata w walory krajobrazowe i przyrodnicze, ma korzystny mikroklimat, czyste wody i powietrze, ciszę i spokój, czyli wszystkie dogodne warunki dla rozwoju turystyki, rekreacji i wypoczynku.

Baza noclegowa turystyki i rekreacji to dzisiaj ok. **1850 – 2000** miejsc (dane U.G. w Osieku). Ponad 80 % ogółu miejsc noclegowych mieszczą letniska indywidualne, najpopularniejsza obecnie forma rekreacji pobytowej, obecna w gminie już od lat 70-tych.

Struktura miejsc rekreacyjnych wg form – stan istniejący;

- 1600 miejsc w 396 domkach letniskowych (ale jest 610 działek)
- 60 – 120 miejsc w kwaterach agroturystycznych – 12 kwater po 5,6, a nawet 10 miejsc; głównie w Osieku, Radogoszczy i Wycinkach
- 60 – 100 miejsc w jedynym ośrodku wczasowym w Dobrym Bracie w Osieku
- 150 – 200 osób jednocześnie wypoczywających w sezonie na 4-ech polach biwakowych; nad jeziorami Słone, Czarne, Kałębie i nad rz. Wdą
- publiczne miejsca do kąpieli nad jeziorami Kałębie, Czarnym, Głuchym, Słonym ; w miejscowościach Osiek, Radogoszcz Głuche, Skorzenno
- nie urządzone miejsce do kąpieli w Tuszyńku nad J. Tuszynek

W toku prac nad planem gminy Osiek w 1991 r. zostało opracowane studium chłonności rekreacyjnej dla głównych i najbardziej atrakcyjnych rejonów rekreacyjnych w gminie, (w pasie do 500 m od linii brzegowej).

Studium to określiło dopuszczalne obciążenie rekreacyjne, bezpieczne dla środowiska naturalnego. Wykazało, że w niektórych rejonach (nad J. Kałębie; Wycinki, Osiek, Dobry Brat) liczba miejsc rekreacyjnych zbliża się już do granicy chłonności i dalsze lokalizowanie tam nowych miejsc nie powinno już być dopuszczone, a nowe formy rekreacji należy odsunąć od linii brzegowej. Studium określiło też optymalną strukturę użytkowania terenów rekreacyjnych, wg form, w omawianym pasie przybrzeżnym 500 m od linii brzegowej.

Ogólną chłonność studium określiło na prawie **6000** miejsc, a wraz z narzutem świątecznym ponad 6600 miejsc rekreacyjnych, w tym w formach ;

- letniska indywidualne – główna forma rekreacji ~ 2900 miejsc
- wczasy, kolonie, kwatery ~ 1230 miejsc
- urządzenia turystyki (biwaki, pola namiotowe) ~ 740 miejsc
- tereny wypoczynku ogólnodostępne ~ 1040 miejsc

Główną koncentrację letnisk studium wskazywało w miejscowościach; Osiek, Wycinki, Skorzenno, Radogoszcz ~ ok. 70 % letnisk.

Przyjęte, we wspomnianym studium chłonności terenów rekreacyjnych w gminie Osiek , ogólne zasady programowania funkcji rekreacyjnej, obecnie są również w dużym stopniu aktualne i mogą zostać przyjęte w studium gminy. Zgodnie z tymi zasadami do 2015 roku rekreacja w gminie będzie się rozwijać, jak niżej;

- dominować będzie rekreacja typu pobytowego (głównie letniska, kwatery, prywatne, agroturystyka)
- należy dążyć do uwolnienia brzegów jezior od rekreacji typu domki letniskowe, udostępnić pas przybrzeżny dla ogółu wypoczywających organizując w nim rekreację typu kąpieliska, plaże itd.
- zespoły nowoprojektowanych letnisk w miarę możliwości odsunąć od brzegów i lokalizować w miejscach, gdzie jest możliwe odprowadzenie ścieków
- - rekreacja typu pobytowego nie powinna przekraczać 70 % wszystkich miejsc rekreacyjnych w gminie, a w dalszym okresie należy preferować rozwój form rekreacji 1-dniowej, świątecznej ogólnodostępnej, a także form turystycznych,
- - rekreacji typu pobytowego będzie towarzyszyć rekreacja typu turystycznego (campingi, pola namiotowe, miejsca biwakowe, a także wypoczynek świąteczny)
- założono koncentrację niemal w 100 % rekreacji typu wypoczynek świąteczny w pasie przybrzeżnym od jezior w największych skupiskach rekreacyjnych (jeziora Kałębie, Głuche, Słone) – w pasie tym przyjęto ok. **3500** miejsc rekreacyjnych, co wyczerpuje dopuszczalną chłonność
- we wsiach położonych w enklawach leśnych, z dala od brzegów jezior – ewentualne domy letniskowe winny stanowić uzupełnienie istniejącej zabudowy, bądź być adaptowane z istniejących zagrod.

Jak dotąd ogólnodostępna rekreacja typu turystycznego; pola biwakowe, pola namiotowe, turystyka kwalifikowana; / szlaki piesze, rowerowe, wodne /, a także wypoczynek świąteczny nie są popularne w gminie.

W najbliższym czasie prawdopodobnie też nie bardzo można liczyć na znaczący rozwój tych form rekreacji, ponieważ nie ma środków na urządzenia towarzyszące.

W tej sytuacji nadal główną formą pozostanie rekreacja pobytowa indywidualna oparta o domki letniskowe, kwatery agroturystyczne, zagrody wiejskie, natomiast inne formy rekreacji będą się / ewentualnie / rozwijać tylko w niewielkim stopniu.

Przewiduje się, że liczba domków letniskowych, w perspektywie kilkunastu lat, w gminie może wzrosnąć z 396 obecnie, do ok. 450 – ciu do 2015 r., Liczba miejsc rekreacyjnych (noclegowych) zwiększyłaby się wówczas z ok. 1600 obecnie, do 1800 - 2000 miejsc.

gm. Osiek – liczba ludności stałej i sezonowej w stanie istniejącym i w projekcie na 2015 rok

wyszczególnienie	ludność – stan istniejący (osób)		ludność – stan projektowany (osób)		
	liczba ludności stałej	liczba ludności sezonowej	liczba ludności stałej	liczba ludności sezon.	ludność stała i sezon - razem
Osiek	873	740	920	920	1 840
Karszanek	334	180	330	250	580
Skorzenno	223	460	220	540	760
Kasparus	173	60	170	120	290
Radogoszcz	141	300	140	460	600
Bukowiny	165	60	160	90	250
Wycinki	277	480	280	660	940
Jeżewnica	112	10	100	30	130
Suchobrzeźnica	72	200	50	240	290
Markocin	38	100	30	160	190
Lisówko	99	10	80	30	110
Cisowy	24	0	20	0	20
gmina razem ;	2 531	2 600, + narrzut świąt. ok. 400 osób = ~3 000	2 500	3 500 + narrzut świąt.ok. 500 osób ~4 000	6 000 + narrzut świąt. około 500 osób – ~6 500

Program liczby i rozmieszczenia w gm. Osiek potencjalnych miejsc rekreacyjnych w poszczególnych formach rekreacji i w poszczególnych wsiach – do 2015 r. ;

wieś	liczba potencjalnych miejsc w poszczególnych formach zagospodarowania turystyczno – wypoczynkowego									
	stan istniejący					stan projektowany na 2015 r.				
	wczasy i kwatery agr.	letniska indyw/ domki letn.	urz.turystyki biwaki pola namio	tereny wypoczynk ogóln.	razem	wcza-sy i kwatery agr.	letniska indyw./ domki	urz.tu-rystyki biwaki pola namio	tereny wypoczynk biwaki p.nam	razem
Bukowiny	-	60	-	-	60	30	60	-	-	90
Jeżewnica	-	10	-	-	10	20	10	-	-	30
Karszanek	10	70	-	100	180	30	100	-	120	250
Kasparus	-	60	-	-	60	20	100	-	-	120
Lisówko	-	10	-	-	10	-	30	-	-	30
Cisowy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Markocien	-	10	60	30	100	10	40	60	50	160
Osiek	140	400	-	200	740	200	420	50	250	920
Radogoszc	20	200	-	80	300	30	300	30	100	460
Skorzenno	20	300	60	80	460	40	340	60	100	540
Suchobrzeż.	-	80	60	60	200	20	100	60	60	240
Wycinki	30	400	-	50	480	50	500	40	70	660
razem gmina Osiek	220	1600	180	600	2 600 +narz. ~400= ~3000	450	2000	300	750	3 500 +narz. ~500= ~4000

Do roku 2015 nie założono tak znacznego programu rozwoju rekreacji, jaki przewidywał dotychczasowy plan ogólny gminy Osiek. Ustalenia tego planu należy traktować jako potencjalne, maksymalne w przyjętym horyzoncie 2015 r. Jest nadzieja, że w bardziej odległej perspektywie czasowej, w miarę rozwoju gospodarki i wzrostu zamożności społeczeństwa, będzie mieć miejsce dalszy wyraźniejszy rozwój tej dziedziny życia gminy. W tej gminie funkcja rekreacyjna ma bowiem podstawy i warunki do tego, aby w przyszłości determinować rozwój gminy. Funkcja rekreacyjna, wraz z funkcją usługową, w tym głównie na rzecz obsługi rekreacji - będą stanowić czynnik dynamizujący rozwój gospodarczy i społeczny gminy Osiek.

3.3.3. Działalność pozarolnicza produkcyjna

Działalność nie związana z rolnictwem w gminie jest prowadzona przez liczne drobne podmioty usługowe i produkcyjne, których profil jest związany najczęściej z produkcją leśną i drzewną. Funkcja przemysłowa w gminie Osiek jest bardzo słabo zaznaczona. Liczne ograniczenia ochrony środowiska (Obszar Chronionego Krajobrazu) stwarzają duże ograniczenia dotyczące zakazów budowy obiektów przemysłowych o znaczeniu ponadlokalnym, mogących pogorszyć warunki przyrodnicze. Największym zakładem w gminie jest spółka „Zach-Pack” sp.o.o. Na terenie gminy funkcjonuje wyrobisko żwiru w Jeżewnicy na potrzeby drogowe oraz zlewnie mleka w Bukowinie i Skrzyni.

Ograniczenia przyrodnicze sprawiają, że działalność pozarolnicza o charakterze produkcyjnym nie będzie w gminie rozwijana, także i dlatego że brakuje tu rozwiązań z zakresu infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej. Pożądany jest natomiast i konieczny rozwój lokalnego, drobnego przemysłu o charakterze przetwórstwa rolno-spożywczego i przechowalnictwa płodów rolnych.

3.3.4. Ogólna ocena gospodarki gminy – wizja

W gminie Osiek w najbliższych latach nadal będą się dokonywać procesy restrukturyzacyjne gospodarki przybliżające ją do reguł obowiązujących w gospodarce zjednoczonej Europy już dzisiaj. Zmiany te będą się dokonywać wolno – brak środków - i najbardziej widoczne będą w rolnictwie.

- *Rolnictwo* – zmiany struktury obszarowej oraz działania na rzecz zwiększenia konkurencyjności gospodarstw / grupy producenckie /nowoczesności produkcji / nowe kierunki w produkcji rolniczej, gospodarstwa ekologiczne/, drobnny przemysł przetwórczy, likwidacja sukcesywna gospodarstw małych, rozwój agroturystyki, - nie należy oczekiwać przyrostu miejsc pracy.
- *Usługi* – pewien niewielki rozwój usług, które będą się wiązać głównie z obsługą turystyki, w minimalnym tylko stopniu z obsługą ludności -
tylko nieznaczny przyrost miejsc pracy, w dużej mierze o charakterze sezonowym
- *Działalność pozarolnicza produkcyjna* – drobnny przemysł związany z przetwórstwem i przechowalnictwem oraz drzewny – niewielki przyrost miejsc pracy
- *Turystyka i rekreacja* – staje się podstawą gospodarki gminy – dalszy rozwój form indywidualnej turystyki pobytowej (letniska, agroturystyka) i mniejszy innych form rekreacji / turystyka wypoczynkowa, krajoznawcza i kwalifikowana wypoczynek świąteczny / oraz związane z nimi usługi. Gmina promować będzie swój wizerunek poprzez eksponowanie walorów turystycznych i przyrodniczych.- spodziewany nieduży przyrost miejsc pracy

Ocena istniejącego bardzo skromnego potencjału gospodarczego gminy oraz przewidywanej sytuacji w otoczeniu uzasadniają tezę, że przyszły charakter gminy Osiek będzie zdominowany przez turystykę i rekreację (głównie letniska i agroturystyka).

4. Podstawowe istotne przesłanki rzutujące na rozstrzygnięcia przyjęte w studium.

Podstawowe, istotne przesłanki rzutujące na rozstrzygnięcia przyjęte w studium dla gminy Osiek to:

- 1) wynikające z opracowania „Strategia rozwoju Gminy Osiek do roku 2015” cele i programy odnoszące się do przestrzeni i z nią związane
- 2) wynikające z położenia gminy, roli w najbliższym otoczeniu, regionie, z zewnętrznymi warunkami
- 3) wynikające z warunków wewnętrznych, stanu obecnego, diagnozy i oceny gminy, obecnej struktury i zagospodarowania przestrzeni
- 4) wynikające z przeprowadzonych studiów i analiz oraz prognoz rozwojowych, programowych, demograficznych, gospodarczych
- 5) wynikające z przeprowadzonych dyskusji z Wójtem Gminy, pracownikami Urzędu Gminy, Komisjami Rady Gminy
- 6) wynikające z warunków formalno-prawnych (obowiązujące plany, prawna ochrona przyrody, prawna ochrona walorów kulturowych, obszary zarządzane przez Nadleśnictwo, drogi wojewódzkie i powiatowe)
- 7) wynikające z innych opracowań planistycznych dotyczących obszaru gminy (np. związanych z obszarem zlewni rzeki Wdy)

5. Główne problemy dotyczące przestrzeni, główne konflikty i bariery funkcjonalno-przestrzennego rozwoju gminy.

Najistotniejsze dla gminy problemy dotyczące przestrzeni i jej zagospodarowania:

- - wymóg ochrony walorów przyrodniczych oraz krajobrazowych a chęć wykorzystania terenów dla celów rekreacyjnych, zwłaszcza letnisk indywidualnych
- - brak terenów wypoczynku ogólnego, brak odpowiedniego zagospodarowania turystycznego, zwłaszcza dla turystyki krajoznawczej, słaba baza agroturystyczna
- - niewielka chłonność rekreacyjna stref przyjeziornych- o największych naciskach na inwestowanie rekreacyjne- najistotniejszy konflikt i bariera rozwojowa
- - brak kanalizacji sanitarnej, słabe zaopatrzenie w wodę- jedna z głównych barier rozwoju
- - brak terenów komunalnych nie zainwestowanych, pozwalających na aktywną politykę przestrzenną nie wymagającą uciążliwych negocjacji z prywatnymi właścicielami
- - niewykorzystane walory środowiska kulturowego
- istotne warunki prawne ograniczające zagospodarowanie- Rozp. Wojewody dot. OCHK (m. in. izolacja 100m od granic wód oraz 30 m od lasu, wyznaczającą dopuszczalną lokalizację zabudowy)

6. Cele rozwojowe dotyczące przestrzeni.

- 1) Zrównoważony rozwój struktur przestrzennych, zachowanie, ochrona i właściwe wyeksponowanie i wykorzystanie walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych.
- 2) Efektywne, racjonalne i oszczędne wykorzystanie obecnego zagospodarowania, nowe zainwestowanie z uwzględnieniem ograniczeń przyrodniczych (istotne zwłaszcza w terenach najcenniejszych- tj. planowanym parku krajobrazowym oraz w pasie strefy przybrzeżnej jezior).
- 3) Wykorzystanie potencjału gminy dla rozwoju podstawowej funkcji- rekreacyjno-turystycznej oraz ekologiczno-rolniczej.
- 4) Poprawa jakości życia mieszkańców – poprzez wyznaczenie terenów dla funkcji mieszkaniowych, usługowych, w tym usług publicznych i terenów ogólnodostępnych, poprawę, estetyzację, wzbogacenie przestrzeni zurbanizowanych (walory kulturowe, dobra jakość nowych realizacji, tradycje) oraz standardów infrastruktury technicznej (wodociągi, kanalizacja, drogi).

Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityka przestrzenna.

1. Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego oraz podział obszaru gminy na strefy funkcjonalno-przestrzenne.

1.1. Główne kierunki zagospodarowania przestrzennego.

Najważniejsze kierunki zagospodarowania przestrzennego oparte o zasady ekorozwoju dla gminy Osiek to:

- 1) Realna **ochrona walorów przyrodniczych oraz krajobrazowych gminy** przez poparcie dla ustanowienia przez Wojewodę lub samodzielne ustanowienie nowych form ochrony przyrody oraz poszanowanie już istniejących.(w tym ochrona przed inwestycjami - „przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko”)
- 2) **Ochrona bioróżnorodności**, zapewnienie **wysokiej jakości środowiska przyrodniczego** , racjonalna gospodarka zasobami .
- 3) **Kontrolowany rozwój zainwestowania rekreacyjnego i turystycznego**, z preferencją dla lokalizacji zainwestowania ogólnodostępnego, agroturystyki, turystyki krajoznawczej i kwalifikowanej.
- 4) Koncentracja zainwestowania mieszkaniowego, usługowego i rekreacyjnego w istniejących wsiach lub w ich bezpośrednim sąsiedztwie (bez rozpraszania zabudowy, z możliwością włączenia w systemy inżynieryjne).
- 5) **Systematyczny rozwój infrastruktury technicznej** (najważniejsze- skanalizowanie gminy oraz nowe wodociągi) .
- 6) Stymulowanie, propagowanie rolnictwa ekologicznego.
- 7) Ochrona i właściwe wykorzystanie walorów kulturowych dla rozwoju funkcji rekreacyjnych, turystycznych.
- 8) Poprawa estetyki i zachowanie tradycji w architekturze

1.2. Strefy-kompleksy funkcjonalno-przestrzenne .

W opracowaniu studialnym dot. środowiska przyrodniczego gminy zaproponowano podział obszaru gminy na funkcjonalne kompleksy ekofizjograficzne.

Funkcjonalne kompleksy ekofizjograficzne stanowią jednostki terytorialne o jednakowych predyspozycjach funkcjonalnych (użytkowych), wynikających z uwarunkowań przyrodniczych i prawnych oraz ze stanu aktualnego zainwestowania i z charakteru sąsiedztwa. Poniżej przedstawiono zasady kształtowania środowiska wyróżnionych kompleksów ekofizjograficznych na obszarze gminy Osiek.

1. Rejon jezior Kałębie – Głuche – główny rejon rozwojowy, rekreacyjno-usługowy:

Rejon ten obejmuje wschodnią część gminy, o największym udziale powierzchniowym użytków rolnych i o największej jeziorności. W rejonie położona jest wieś gminna Osiek,

wokół jeziora Kałębie skoncentrowana jest przeważająca część zainwestowania rekreacyjnego gminy, przez rejon przebiega najważniejsza arteria komunikacyjna gminy – droga wojewódzka nr 214.

Potencjalne centra rozwojowe w tym rejonie to:

- **Wieś gminna Osiek** posiadająca korzystne warunki ekofizjograficzne dla rozwoju przestrzennego, gdzie lokalizowana powinna być przede wszystkim infrastruktura obsługi turystyki.
- **Wycinki**, gdzie istnieją predyspozycje do ukształtowania kompleksu rekreacyjnego z bazą noclegową. Uporządkowania wymagają istniejące zespoły zabudowy mieszkaniowej i rekreacyjnej.
- **Głuche**, które może przejąć funkcję obsługi rekreacyjnej mieszkańców Skórcza w zakresie rekreacji codziennej i weekendowej. Ograniczenia stwarzają tu przede wszystkim bezodpływowy charakter zbiornika i jego postępująca eutrofizacja.

W Studium proponuje się nowe tereny rekreacyjne, wypoczynku ogólnodostępnego – jak w dotychczasowym planie ogólnym- nad jeziorami- Głuchym, Kałębiem- w dobrym Bracie, Osieku, Wycinkach Radogoszczy; Czarnym- w Osieku, Markocinie; ze względu na prywatną własność większości tych terenów należy je zagospodarowywać wspólnie z ich właścicielami lub przeznaczyć na cele lokalne publiczne poprzez ustalenia planów miejscowych, wykupić i zagospodarować.

2. Rejon rekreacyjno-turystyczny planowanego parku krajobrazowego

Rejon ten obejmuje centralną i zachodnią część gminy, proponowaną w całości do włączenia do planowanego Parku Krajobrazowego Doliny Wdy. Jest to rejon w dominującej części leśny, jedynie w ciągach dolinnych występują użytki rolne. Sieć osadnicza jest słabo wykształcona. W obrębie i w otoczeniu poszczególnych wsi koncentruje się zainwestowanie rekreacyjne, głównie domy letniskowe (adaptowane stare zabudowania i nowe). Istnieje możliwość intensyfikacji zagospodarowania rekreacyjnego, głównie we wsiach Łuby, Kasparus, Skorzenno i Suchobrzeźnica, z preferencją dla lokalizacji dopełniających istniejące zainwestowanie wiejskie.

Dla projektowanego Parku Krajobrazowego postuluje się pilnie sporządzić **plan ochrony**, precyzujący zasady zagospodarowania dostosowując je do lokalnych uwarunkowań (szczegółowiej i bardziej indywidualnie niż jest to określone w Rozp. Wojewody dot. OChK), a także plan miejscowy oparty na tym planie ochrony. Plan ten mógłby być współfinansowany przez Wojewodę. Być może pozwoliłby on na rezygnację w uzasadnionych przypadkach z dotychczasowych regulacji dotyczących sytuowania zabudowy w stosunku do wód i lasów.

3. Rejon rezerwatu „Jezioro Udzierz”

Rejon ten obejmuje południowo-wschodnią część gminy. Jego centrum zajmuje jezioro Udzierz, wraz z otoczeniem uznane za rezerwat przyrody o wybitnej wartości ornitologicznej. Rejon ten posiada predyspozycje dla rozwoju agroturystyki i tzw. turystyki ekologicznej (turystyka kwalifikowana z pogłębioną obserwacją przyrody).

Miejscowości szczególnie preferowane do rozwoju w tym rejonie to Udzierz, Bukowiec (z gminnymi terenami!), możliwością sytuowania tamże poza letniskami indywidualnymi także

większego programu obsługującego turystów-przyrodników np. schronisko dla młodzieży, hotelik, gastronomia itp.), Jaszczierz- Jasieniec, a także nowe tereny rekreacyjno-turystyczne, nastawione na turystów zmotoryzowanych – przy dr. 214 na skraju gminy.

W odniesieniu do wsi we wszystkich w/w. rejonach zaleca się lokalizację nowego zainwestowania w obrębie istniejących struktur osadniczych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie (zasada nie rozpraszania osadnictwa).

Wszelkie zainwestowanie rekreacyjne - kubaturowe powinno być lokalizowane na terenach o umiarkowanych spadkach (wartość progową stanowi 10^0), w pobliżu brzegów jezior o dobrej dostępności (nie bliżej niż 100 m od brzegu) oraz powinno **spełniać kryteria neutralności krajobrazowej i normy w zakresie infrastruktury technicznej ochrony środowiska** (gospodarka wodno-ściekowa, proekologiczne źródła ogrzewania itp.).

2. Obszary objęte ochroną i wskazane do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych.

2.1. Ochrona przyrody.

Istniejące w obszarze gminy Osiek obszary chronione przedstawiono w części Uwarunkowania.

W odniesieniu do ustanowionych w gminie Osiek form ochrony przyrody obowiązują odpowiednie akty prawne, zawierające m. in. zasady gospodarowania mające na celu ochronę ich walorów przyrodniczych i krajobrazowych. Nie jest to jedyny cel – drugi, zwłaszcza w odniesieniu do wielkoobszarowych form ochrony, jak parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu, to **ochrona ich walorów użytkowych** (przede wszystkim rekreacyjnych) **i stworzenie podstaw dla trwałego ich użytkowania. Tak ujmowana ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych leży w interesie gminy, jako podstawa jej trwałego rozwoju.**

Na obszarze gm. Osiek planowane jest utworzenie parku krajobrazowego i użytków ekologicznych oraz form ochrony związanych z wdrażaniem systemu Natura 2000.

Argumentacja za ustanowieniem nowych form ochrony przyrody dla administracji gminnej jest następująca (Kostarczyk, Przewoźniak - red. 2002):

1. Nowe formy ochrony jako warunek efektywnego wdrożenia zrównoważonego rozwoju gmin.
2. Nowe formy ochrony a wzrost efektywności wykorzystania zasobów przyrody w skali lokalnej dla rozwoju w wielu przypadkach wiodących funkcji społeczno-gospodarczych gmin.
3. Nowe formy ochrony jako podstawa poprawy ekologicznych warunków życia mieszkańców gminy.
4. Wzrost cen gruntu na obszarach chronionych (np. dla potrzeb zagospodarowania dla funkcji turystyki i rekreacji).

6. Środki z budżetu państwa na pokrycie kosztów planów zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w parkach krajobrazowych.

7. Większa dostępność do preferencyjnych kredytów (np. z funduszy ochrony środowiska).
8. Większa dostępność do środków pomocowych Unii Europejskiej.

Wdecki Park Krajobrazowy

Zgodnie z „Ustawą o ochronie przyrody” park krajobrazowy jest obszarem chronionym ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe, a celem jego utworzenia jest zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Park Krajobrazowy Doliny Wdy (PKDW) ma objąć dolinę rzeki i jej sandrowe otoczenie na odcinku od miasteczka Czarna Woda do granicy woj. pomorskiego, na styku z Wdeckim Parkiem Krajobrazowym w woj. kujawsko-pomorskim (Kostarczyk, Przewoźniak – red. 2002, Plan zagospodarowania przestrzennego woj. pomorskiego, 2002).

Dolina Wdy stanowi strukturę o wyjątkowych walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Rzeka, zalewowe, szerokie dno doliny, liczne śródleśne torfowiska i niewielkie jeziora, rozległe płaty borów sosnowych na urozmaiconym morfologicznie sandrze to podstawowe typy siedlisk roślinnych i ostoi zwierzyny. Jest to m. in. rejon koncentracji populacji bobra, rzadkiej awifauny i ichtiofauny rzecznej. Wybitne walory krajobrazowe doliny Wdy wynikają z jej morfologii (głębokie, szerokie wcięcie w sandr) i z seminaturalnego charakteru (małe zainwestowanie kubaturowe i infrastrukturalne oraz utrzymywanie tradycyjnej gospodarki rolnej - łąkowo-pastwiskowej). Od południa projektowany park prawie w całości przylega do istniejącego w woj. kujawsko-pomorskim Wdeckiego Parku Krajobrazowego, z którym stanowi jedność przyrodniczą. Optymalnym rozwiązaniem, ponad podziałami administracyjnymi, byłoby ich połączenie w jeden park krajobrazowy.

Wdecki Park Krajobrazowy ma objąć zachodnią i centralną część gm. Osiek (zał. kartogr.).

Na obszarze parku krajobrazowego, zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody, można wprowadzić zakazy spośród następujących:

1. W parku krajobrazowym oraz na obszarze chronionego krajobrazu zabrania się:
 - 1) lokalizowania nowych obiektów zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska,
 - 1a) lokalizacji budownictwa letniskowego poza miejscami wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
 - 2) utrzymywania otwartych rowów i zbiorników ściekowych,
 - 3) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz gospodarki rybackiej,
 - 4) likwidowania małych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,
 - 5) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych,
 - 6) lokalizacji ośrodków chowu, hodowli - posługujących się metodą bezściółkową,
 - 7) organizowania rajdów motorowych i samochodowych oraz pokazów lotów akrobacyjnych,
 - 8) umieszczania tablic reklamowych poza obszarami zabudowanymi,
 - 9) likwidowania zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych,

- 10) umyślnego zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych, tarlisk i złożonej ikry, ptasich gniazd oraz wybierania jaj,
 - 11) wypalania roślinności i pozostałości roślinnych, wydobywania skał, minerałów, torfu oraz niszczenia gleby,
 - 12) i 13) skreślone
 - 14) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem obiektów związanych z zabezpieczeniem przeciwszstormowym lub przeciwpowodziowym,
 - 15) używania łodzi motorowych na otwartych zbiornikach wodnych.
2. Zakazy, o których mowa w ust. 1, nie dotyczą zadań realizowanych na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa, w przypadkach zagrożenia bezpieczeństwa państwa.
 3. Zakaz, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, nie dotyczy inwestycji realizujących cele publiczne.
 4. Zakaz określony w ust. 1 pkt 10 i 15 nie dotyczy gospodarki łowieckiej lub rybackiej prowadzonej w oparciu o odrębne przepisy oraz racjonalnej gospodarki rolnej i leśnej.

Użytki ekologiczne

Zgodnie z „Ustawą o ochronie przyrody” użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk, jak: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne "oczka wodne", kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nie użytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin i zwierząt, w tym miejsca ich sezonowego przebywania lub rozrodu.

Użytki ekologiczne może ustanowić wojewoda lub w ramach własnych kompetencji Rada Gminy. Użytki ekologiczne uwzględnia się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego oraz uwidacznia w ewidencji gruntów.

Zgodnie z „Inwentaryzacją przyrodniczą gminy Osiek (1995) planuje się ustanowienie 11 użytków ekologicznych 2:

1. **Bagno Głuche** – kompleks zbiorowisk przejściowo-torfowiskowych i leśnych ze zbiornikiem dystroficznym (pow. 12,72 ha). Miejsce występowania szeregu chronionych i rzadkich gatunków roślin, m.in. rosiczki okrągłolistnej *Drosera rotundifolia*, przygiełki białej *Rhynchospora alba*, pływacza drobnego *Utricularia minor*.
2. **Głuche Oczko** – dystroficzne oczko wodne otoczone kilkumetrowym płem przejściowo- i wysokotorfowiskowym oraz dobrze zachowanym ponad 80-letnim borem bagiennym (pow. 2,56 ha). Miejsce występowania szeregu chronionych i rzadkich gatunków roślin, m.in. rosiczki okrągłolistnej *Drosera rotundifolia*, przygiełki białej *Rhynchospora alba*, grzybieni białych *Rhynchospora alba*.
3. **Wierzbiny** – niewielkie oczko wodne porośnięte szuwarami oraz fragment dobrze zachowanego olsu porzeczkowego (pow. 5,84 ha).
4. **Jezioro Tuszynek** - jezioro otoczone przejściowo-torfowiskowym płem mszarnym oraz wąskim pasem boru bagiennego (pow. 25,44 ha). Miejsce występowania m.in. rosiczki okrągłolistnej *Drosera rotundifolia*, przygiełki białej *Rhynchospora alba*. Przy wschodnim piaszczystym brzegu występuje poryblin jeziorny *Isoetes lacustris*.

2 Numeracja planowanych użytków zgodna z numeracją na załączniku kartograficznym w opracowaniu studialnym „Proeko”.

5. **Bór nad Czarnym** – dobrze wykształcony i zachowany bór bagienny oraz kompleks zbiorowisk przejściowo- i wysoko-torfowiskowych między N i S częścią Jez. Czarnego (pow. 1,94 ha). Stanowisko interesujących gatunków roślin, m.in. rosiczki okrągłolistnej *Drosera rotundifolia*, przygiełki białej *Rhynchospora alba* I bagnicy torfowej *Scheuchzeria palustris*.
6. **Jezioro Bobrówek** dystroficzny zbiornik wodny, otoczony przejściowo-torfowiskowym płem z rosiczką okrągłolistną *Drosera rotundifolia* (pow. 11,52 ha).
7. **Lisie Błotko Duże** – jeden z najlepiej zachowanych na terenie gminy płątów boru bagiennego i zbiorowisk wysoko-torfowiskowych (pow. 1,92 ha). Stanowiska szeregu interesujących gatunków roślin.
8. **Suchobrzeźnica** – dobrze zachowany płąt brzeziny bagiennnej (pow. 0,8 ha) z obfitą populacją widłaka jałowcowatego *Lucopodium annotinum*.
9. **Sobińskie Bagno** – małe jezioro całkowicie pokryte osoką aloesową *Stratiotes aloides* oraz rozwijające się wokół przejściowo-torfowiskowe pło (pow. 4,96 ha), od północy przylega pas boru bagiennego.
10. **Dębia Góra** – torfowisko o mozaikowym układzie zbiorowisk wysoko- i przejściowo-torfowiskowych oraz inicjalnej postaci boru bagiennego (pow. 8,32 ha). Stanowiska szeregu rzadkich i chronionych gatunków roślin m.in. rosiczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*, bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata* i czermień błotna *Calla palustris*.
11. **Jezioro Okarpiec** – eutroficzne jezioro, którego tafla niemal w całości pokryta jest osoką aloesową *Stratiotes aloides* w otoczeniu olsu porzeczkowego oraz płątów zbiorowisk szuwarowych, łąkowych i przejściowo-torfowiskowych (pow. 19,6 ha). Ostoja wielu gatunków ptaków.

Lokalizacja planowanych użytków została przedstawiona na załączniku kartograficznym.

W stosunku do użytków ekologicznych, zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody, można wprowadzić zakazy spośród następujących:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu,
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem obiektów związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym lub przeciwpowodziowym,
- 3) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby,
- 4) wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości,
- 5) zaśmiecania obiektu i terenu wokół niego,
- 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz gospodarki rybackiej,
- 7) likwidowania małych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,
- 8) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych,
- 9) lokalizacji budownictwa lotniskowego poza miejscami wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, budowy budynków, budowli, obiektów małej architektury i tymczasowych obiektów budowlanych mogących mieć negatywny wpływ na obiekt chroniony bądź spowodować degradację krajobrazu.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Osiek planowane jest ustanowienie 26 pomników przyrody. Ich lokalizacja została przedstawiona na Mapie 1, a ich wykaz zawiera zał. 2.

System Natura 2000

W państwach członkowskich Unii Europejskiej realizowane jest utworzenie spójnej europejskiej sieci ekologicznej pod nazwą „Natura 2000”. Głównym celem utworzenia tej sieci jest utrzymanie bioróżnorodności poprzez ochronę cennych siedlisk oraz gatunków flory i fauny. Sieć ta będzie złożona z tzw. obszarów specjalnej ochrony (OSO) wytypowanych na podstawie Dyrektywy Ptasiej UE oraz tzw. specjalnych obszarów ochrony (SOO) wyznaczonych na podstawie Dyrektywy Siedliskowej UE.

Według opracowania „Koncepcja sieci ”Natura 2000” w Polsce. Raport końcowy” (2001).

- obszary specjalnej ochrony (OSO) to obszary o kluczowym znaczeniu dla ochrony gatunków ptaków wymienionych w załączniku 1. Dyrektywy Ptasiej na obszarach występowania tych gatunków, a także regularnie występujących gatunków migrujących, nie wymienionych w załączniku, z uwzględnieniem obszarów lęgowych, pierzenia się, zimowania oraz miejsc przestankowych na trasach wędrówek. Szczególną uwagę należy zwrócić na ochronę terenów podmokłych, zwłaszcza o międzynarodowym znaczeniu;
- specjalne obszary ochrony (SOO) to obszary o znaczeniu dla Wspólnoty, wyznaczone przez akt prawny, administracyjny i/lub umowę, w którym stosowane są konieczne działania ochronne w celu zachowania w stanie naturalnym siedlisk i/lub populacji gatunków (za wyjątkiem ptaków), dla których obszar został wyznaczony w stanie naturalnym lub w celu odtworzenia takiego stanu (pSOO – potencjalny Specjalny Obszar Ochrony).

Na obszarze gminy Osiek do systemu „Natura 2000” mają należeć:

- **SOO PLH220004 Brzeżanek** – obejmujący rezerwat „Zdrójno” i obszary położone na zachód wzdłuż strumienia Brzeżanek (załącznik kartograficzny),
- **OSO PLB000002 Bory Tucholskie** - obejmuje cały obszar gminy.

Aktualnie (marzec 2003) trwają prace nad ostateczną delimitacją systemu, które mają być zakończone wiosną 2003 r.

Nie są obecnie znane przepisy, jakie będą obowiązywać w obrębie obszarów systemu „Natura 2000”.

Projektowany rezerwat biosfery Bory Tucholskie

Rezerwaty biosfery to obszary obejmujące unikalne, szczególnie wartościowe ekosystemy lądowe i wodne, które posiadają znaczenie międzynarodowe i są wyznaczane jako główny element realizacji programu „Człowiek i Środowisko” w ramach funkcjonowania UNESCO. Rezerwaty biosfery mają zapewnić realizację następujących funkcji:

- konserwatorskiej – ochrona krajobrazów, ekosystemów, gatunków, różnorodności genetycznej;
- ekonomicznej – promocja rozwoju ekonomicznego zrównoważonego pod względem ekologicznym, kulturowym i społecznym.

Rezerwaty biosfery nie są kolejną formą ochrony przyrody. Tworzy się je w celu promocji i wdrażania zrównoważonego rozwoju obszarów o wybitnych walorach

przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, co stanowi nawiązanie do koncepcji trójochrony (Pankau, Przewoźniak, 1996, 1998).

Podstawą ustanawiania rezerwatów biosfery są istniejące formy i obszary chronione (parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody itd.), których funkcjonowanie określa polskie prawo. Oprócz Parku Narodowego Bory Tucholskie znajdują się w nim cztery istniejące parki krajobrazowe (Tucholski, Wdecki, Wdzydzki i Zaborski) oraz projektowany Doliny Wdy.

Gmina Osiek znajdzie się na wschodnim skraju projektowanego Rezerwatu Biosfery „Bory Tucholskie”.

Podstawowe, prognozowane problemy projektowanego Rezerwatu Biosfery „Bory Tucholskie” to:

- ekologizacja gospodarki leśnej (najkorzystniejsze byłoby objęcie lasów rezerwatu leśnym kompleksem promocyjnym);
- wdrożenie wspólnej dla całego obszaru strategii zagospodarowania turystycznego z preferencjami dla ogólnodostępnych form bazy i turystyki kwalifikowanej;
- kompleksowe uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej, w tym w zlewni Wdy.

Zasięgi przestrzenne, lokalizacje proponowanych obszarów chronionych pokazano na załączniku graficznym Kierunki zagospodarowania i polityka przestrzenna- 1:25000

2.2. Ochrona walorów kulturowych i krajobrazu.

Obszary i obiekty objęte ochroną prawną- wpisane do rejestrów- omówiono w części Uwarunkowania.

Na obszarze gminy Osiek występują następujące zespoły i układy przestrzenne, dla których należy wdrożyć właściwe działania w celu zachowania reprezentowanych przez nie wartości lub ich rewaloryzacji, uczytelnienia względnie rekompozycji, a także w celu kontynuowania występujących tu wartości środowiska kulturowego (tradycji miejsca, tradycji budowlanej etc.). Inwestycje związane z proponowanymi do takiej formy ochrony zespołami lub obiektami postuluje się uzgadniać z Woj. Konserwatorem Zabytków .

Proponowane do wpisu do rejestru zabytków :

Proponuje się objęcie ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków następujące układy przestrzenne- ruralistyczne (ochrona planu i struktury oraz otoczenia)

Kasparus – układ ruralistyczny wsi

Suchobrzeźnica – układ ruralistyczny wsi

a także następujące **zespoły lub pojedyncze elementy struktury przestrzennej (do bezwzględego zachowania)**

Okarpiec

-Zagroda nr 1

Osiek

-Budynki mieszkalne w zagrodach: ul. Partyzantów Kociewskich nr 40,

- Budynki mieszkalne w zagrodach: ul. Partyzantów Kociewskich nr 52
- Budynek mieszkalny, ul. Kwiatowa 2,
- Budynek mieszkalny, ul. Kwiatowa 22
- relikty zamku (XIV w.)

Wymysłowo obr. Wycinki

zagroda

Propozycja wpisu do rejestru jest sugestią zespołu autorskiego ; wymaga ona rzecz jasna oceny i dyskusji, kierowana jest jako postulat do służb konserwatorskich lub specjalistycznych placówek zajmujących się procedurami wpisu do rejestru zabytków. W ocenie zespołu autorskiego propozycja wpisu zespołu ruralistycznego wsi Suchobrzeźnica (wg wniosków z opracowań z 1990) jest dyskusyjna .

Lokalizacje w/w obiektów wskazano na planszy rysunkowej Studium 1;25000 oraz na planszy Studium kulturowego -1:25000

3. Lokalne zasoby środowiska przyrodniczego i kulturowego.

3.1. Osnowa ekologiczna gminy. Lokalne zasoby środowiska przyrodniczego.

Termin „osnowa ekologiczna” oznacza system terenów przyrodniczo aktywnych, przenikających dany obszar, z reguły rolniczy lub zurbanizowany, umożliwiających przyrodnicze powiązania funkcjonalne w płaszczyźnie horyzontalnej. Istnienie osnowy ekologicznej warunkuje utrzymanie względnej równowagi ekologicznej środowiska przyrodniczego, wzbogaca jego strukturę materialno-funkcjonalną i urozmaica krajobraz w sensie fizjonomicznym. Przestrzenny układ osnowy ekologicznej tworzą płaty i korytarze ekologiczne rangi krajowej, regionalnej i lokalnej. Korytarze ekologiczne posiadają definicję ustawową wg „Ustawy o ochronie przyrody” korytarz ekologiczny to *obszar pomiędzy dwoma lub wieloma obszarami chronionymi, nie zabudowany, umożliwiający migracje roślin i zwierząt*. Migracje odbywają się głównie między płatami ekologicznymi, stanowiącymi najczęściej różnej wielkości kompleksy leśne, łąkowo-pastwiskowe, torfowiskowe, wodne itp.

Gmina Osiek położona jest w całości w obrębie płata ekologicznego rangi krajowej, jakim jest największy w Polsce kompleks leśny – Bory Tucholskie.

Przez gminę przebiega generalnie z północy na południe **korytarz ekologiczny rangi regionalnej – dolina Wdy**. Korytarz ten przenika wschodnią część Borów Tucholskich integrując je przyrodniczo pod względem funkcjonalnym (spływ wody, migracja materii stałej, migracja roślin i zwierząt).

Ponadto w gminie Osiek występuje wiele elementów osnowy ekologicznej rangi lokalnej, jak:

- **korytarze ekologiczne** drobnych cieków i form dolinnych: doliny zalesione i użytkowane rolniczo (użytki zielone), często z ciekami (naturalnymi lub rowami melioracyjnymi), częściowo hydrogeniczne, stymulujące powiązania ekologiczne, wzmacniające ciągłość przestrzenną osnowy;
- **płaty ekologiczne** drobnych kompleksów leśnych i zadrzewień: kępy zadrzewień śródpolnych i kompleksy leśne nie posiadające regionalnych połączeń przyrodniczych, stanowiące enklawy w krajobrazie rolniczym, różnicujące jego strukturę biotyczną i

modyfikujące przebieg procesów przyrodniczych, charakteryzujące się dużymi walorami fizjonomicznymi w krajobrazie rolniczym;

- **pląty ekologiczne** hydrogeniczných zagłębień terenu: tereny hydrogeniczne z zaroślami i szuwarami (tereny podmokłe i bagienne, jak wilgotne łąki, torfowiska, trzcinowiska, łożowiska itp. o dużej roli w zróżnicowaniu nisz ekologicznych i w całościowo ujmowanym funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego, a zwłaszcza w zakresie regulacji bilansu wodnego);
- **pląty ekologiczne** zbiorników wodnych: jeziora i drobne oczka wodne wraz z porastającą ich brzegi roślinnością.

Kształtowanie środowiska przyrodniczego osnowy ekologicznej

Ogólne zasady kształtowania osnowy ekologicznej, sformułowane przez Andrzejewskiego (1980) na przykładzie obszarów zurbanizowanych, przedstawiają się następująco:

- zasada utrzymania różnorodności świata żywego i nisz ekologicznych (utrzymanie bogactwa przyrody w sensie bogactwa gatunków i określonych stosunków ilościowych między podstawowymi grupami tworzącymi strukturę troficzną ekosystemów oraz utrzymanie różnorodności warunków siedliskowych);
- zasada utrzymania ciągłości w czasie ekosystemów (zniszczenie względnie zrównoważonego ekosystemu i powstanie na jego miejscu podobnego wymaga długiego czasu; pozostałości ekosystemów naturalnych ułatwiają sukcesję roślinności);
- zasada ciągłości przestrzennej ekosystemów (w związku ze zdolnością wszystkich organizmów żywych do rozprzestrzeniania się w toku czynnej lub biernej migracji należy tworzyć ciągłe systemy pozbawione barier);
- zasada adekwatności systemów ekologicznych do warunków abiotycznych (dobrze rozwijają się tylko gatunki i biocenozy dopasowane do warunków abiotycznego środowiska).

Wszystkie wymienione powyżej elementy osnowy ekologicznej gminy Osiek, rangi krajowej, regionalnej i lokalnej **wymagają ochrony w sensie terytorialnym** oraz działań **pielęgnacyjnych** (podtrzymanie aktualnego stanu), **restytucyjnych** (przywracanie naturalnego stanu struktur przyrodniczych) i **rewaloryzacyjnych** (wzrost bioróżnorodności, zmiana funkcji).

Osnowa ekologiczna gminy nie wymaga wzmocnienia przez poprawę ciągłości przestrzennej (wprowadzenie nowych elementów i eliminacja barier antropogenicznych), **korzystne natomiast byłoby wzbogacenie jej bioróżnorodności**

3.2. Lokalne zasoby środowiska kulturowego i krajobrazu.

Układy przestrzenne i zespoły zabudowy do zachowania ze względu na ich wartość historyczną, kompozycyjną i kulturową

- za takie uznano wsie o zachowanym historycznym układzie rozplanowania, zachowanej oryginalnej architekturze, dobrze wkomponowane w otoczenie otwarte – są to zarówno wpisane do rejestru lub postulowane do wpisu: Osiek, Kasparus, Suchobrzeźnica jak też Łuby, **Wierzbiny**, Udzierz

- obszary te powinny być lokalnie- na poziomie prawa miejscowego chronione

- w miejscowościach tych nowe formy zagospodarowania powinny czerpać z istniejących dobrych wzorców budownictwa, architektury i form zagospodarowania ich otoczenia i twórczo je dostosowywać do aktualnych potrzeb

Zasady zagospodarowania

nakazy:

- zachowanie układu komunikacyjnego i historycznego planu wsi;
- zachowanie struktury historycznego podziału własności siedlisk;
- zachowanie czytelności granic historycznej zwartej zabudowy wiejskiej
- zachowanie czytelności zasad kształtowania zespołów tworzących strukturę zabudowy (zagrody i inne) z wszystkimi jej komponentami (w tym: zabudowania, podwórza i ich zagospodarowanie, zieleń towarzysząca itp.)
- wykonanie studiów architektoniczno -historycznych krajobrazowych i analizy ekspozycji przy konstruowaniu planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości;
- konserwacja istniejącej historycznej struktury zabytkowej;
- kontynuacja występujących historycznie tradycji budowlanych w nowej zabudowie;

zakazy:

- stosowania zabudowy o gabarytach dominujących w stosunku do zabudowy historycznej;

postulaty:

- usunięcie lub rekompozycja występujących elementów dysharmonijnych zabudowy;
- opracowanie zestawu przykładów form architektonicznych (skala, kształt bryły, detal architektoniczny, materiał, kolorystyka) oraz sposobów zagospodarowania przestrzennego w skali działki siedliskowej (rozplanowanie, ogrodzenia, rodzaj zieleni towarzyszącej) opartej na miejscowej tradycji kultury osadniczej; sformułowanie szczegółowych zasad kształtowania nowej zabudowy dla miejscowości Osiek, Kasparus, Suchobrzeźnica, Łuby, Skorzenno, Udierz, Wierzbiny (przykłady w opracowaniach „*Dom na Kaszubach i Kociewiu*”, przykłady nowoprojektowanej zabudowy mieszkaniowo – letniskowej oraz „*Budować na wsi. Zasady kształtowania krajobrazu wiejskiego w regionie gdańskim*”).

Elementy struktury przestrzennej- pojedyncze obiekty- do zachowania ze względu na ich wartość historyczną, kulturową i kompozycyjną

Do bezwzględneho zachowania i ochrony- priorytetowe

- Dębia Góra

-Zagroda nr 3

Kasparus

-Budynki mieszkalne w zagrodach nr: 8, 12, 16, 33, 42, 48, 50, 53

Osiek

-Cmentarz parafialny.

-Budynki mieszkalne w zagrodach: ul. Partyzantów Kociewskich nr 16, 19, 20, 21, 25, 35, 36, 43, 45, 49, 52, 58, 59, 70, d.109 dz. Geod. 289,

-Budynek mieszkalny, ul. Kwiatowa 4, 5, 18, 23, 29

-Budynki mieszkalne w zagrodach przy ul. Wyzwolenia nr: 14, 16, dawne nr 55 dz. 198, 66, 78, 163, 181, 190, 199

-Osiek – Dobry Brat nr 200, 201

- Osiek Pole nr 40 dz. G. 845
- kapliczka św. Rocha

Wycinki

- Zagroda nr 24
- Zagroda nr 27

Pozostałe zespoły i elementy struktury do zachowania ze względu na ich wartość historyczną i kulturową:

- Błędno – zagroda nr 1 d. nadleśnictwo ob. osada robotników leśnych
- Błędno – zagroda nr 2 leśniczówka
- Błędno – zagroda nr 3 d. leśnictwo ob. osada robotników leśnych
- Brzeźnica – zagroda leśniczówki z 1887 r.
- Bukowiny – zagroda leśniczówki z 1885r.
- Cisowa Góra – zagroda leśniczówki z 1887 r.
- Dębia Góra – zagroda nr 4 k. XIX w.
- Głuche – d. szkoła ob. dom nauczyciela z 1905 r.
- Głuche – budynki mieszkalne nr 1, 6, 7, 22. 24.
- Grabowiec – zagroda nr 3
- Jaszczerek – zagrody nr 5 i 6
- Jaszczerek – zagrody nr 6, 12
- Jeżewnica – zespół szkoły nr 13 z pocz. XX w.
- Kałębnica – zagroda leśniczówki z 1881 r.
- Karczma – zagroda leśniczówki z 1887 r.
- Karszanek – zespół szkoły z pocz. XX w.
- Karszanek – zagrody nr 5, 16, 17, 26, 30
- Kasparus – zespół szkoły z przełomu XIX/XX w.
- Kasparus – budynek drewn. remizy z 1930 r.
- Kasparus – zagroda nr 25 leśniczówka
- Kasparus – budynki drewniane z XIX i początku XX wieku nr: 2, 3, 5, 7, 8, 11, 12, 16, 17, 24, 26, 33, 35, 37, 39, 40, 41, 42, 45, 48, 50, 53, 63.
- Kasparus - kapliczka kamienna
- Łuby – budynki mieszkalne nr 1, 6
- Okarpiec – zagrody nr 2, 4, 12
- Osiek – zagrody ul. Kwiatowa nr: 18, 22, 29
- Osiek – budynki mieszkalne drewniane przy ul. Kwiatowej nr 2, 4, 5, 6, 23
- Osiek – ul. Na Borku nr 3
- Osiek – ul. Osiedle Pole nr 5, 6, 20, 21
- Osiek – ul. Partyzantów Kociewskich nr 26, 37, 50, 62, 65, 67, 75, 82/84, 89, 93,
- Osiek – ul. Szkolna nr 1, 2, 7
- Osiek – ul. Wyzwolenia nr 3, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13.
- Radogoszcz – zagrody nr 9 i 34, budynki mieszkalne nr 1, 3, 5, 8, 20, 24, 28, 29.
- Skorzenno – zespół szkoły z pocz. XX w., zagroda nr 6
- Skorzenno – budynki mieszkalne nr 3, 7, 8, 10, 14, 17, 18, 21, 22.
- Skrzynia – zagroda gajówki z 1909 r.
- Skrzynia – budynki mieszkalne nr 2, 3, 6,
- Suchobrzeźnica – zespół dawnej szkoły
- Suchobrzeźnica – budynki mieszkalne nr 5, 6, 7, 10, 13, 14, 18, 23, 24, b/n obok nr 24 – wybudowania
- Szlaga – zespół osady leśnej – zagroda nr 1 oraz śluza i fragment muru dawnego młyna

Trzebiechowo – zespół dawnej szkoły
Trzebiechowo – zagrody nr 4, 6
Trzebiechowo - budynki mieszkalne nr: 7, 9.
Udzierz – budynek mieszkalno – gospodarczy robotników leśnych z ok. 1880 r.
Udzierz – budynki mieszkalne nr 4, 5, 9, 10, 12, 13, 14, 19.
Wierzbiny – budynki mieszkalne nr : 1, 2/3, 4, 5, 7, 8, 13,
Wierzbiny - kapliczka
Wycinki Duże – zagrody nr 6, 8 – dawna szkoła, 24, 27
Wycinki Duże – kapliczka przydrożna
Wycinki Małe – zagroda nr 46
Zdrójki – zagroda dawnej gajówki ob. osada robotników leśnych
Żurawki – zagroda dawnej leśniczówki, ob. osada robotników leśnych

W/w obiekty, zespoły, wymagają lokalnej ochrony na poziomie prawa miejscowego- np. poprzez ustalenia planów miejscowych.

zasady zagospodarowania proponowane w Studium dla w/wym zespołów, obiektów nakazy:

- kontynuowania tradycji miejsca poprzez zachowanie tradycyjnych zasad kształtowania przestrzeni – układów przestrzennych (zagród, zespołów zabudowy), architektury i jej otoczenia przyrodniczego;
- ochrona zabytkowych budowli inżynierskich (tamy, groble, kanały i przepusty itp)

postulaty:

- zalecenie korzystania przy planowaniu nowych inwestycji z zestawu przykładów form architektonicznych (skala, kształt bryły, detal architektoniczny, materiał, kolorystyka) oraz sposobów zagospodarowania przestrzennego w skali działki siedliskowej (rozplanowanie, ogrodzenia, rodzaj zieleni towarzyszącej) opartej na miejscowej tradycji kultury osadniczej;
- zalecana restytucja historycznych funkcji zabytkowych zespołów przemysłowych i budowli inżynierskich (zespoły młyńskie)

Lokalizacja ich została pokazana na planszy Studium – 1:25000

Elementy przyrodnicze- aleje, cmentarze- do zachowania z uwagi na ich wartość kompozycyjną i środowiskowo-kulturową:
cmentarze: -Cisowy, Kasparus, Osiek, Szłaga

nakazy:

- dla obsadzeń alejowych – ścisła ochrona i zabezpieczenie (poprawienie stanu zdrowotnego);
- dla cmentarzy – uczynienie i uporządkowanie terenu, zabezpieczenie (poprawienie stanu zdrowotnego) drzewostanu, ogrodzenie i oznakowanie jako nekropolia

zakazy:

- dla obsadzeń alejowych dróg publicznych – likwidacji drzew przy modernizacji

Strefy ochrony archeologicznej :

Osiek- ruina zamku
Osiek- strefa ochrony arch. nad jeziorem w kierunku Dobrego Brata
Wymysłowo- nad Kałębiem (obr. Wycinki)
Kasparus- 2 obszary stref ochrony arch.

Dla terenów objętych taką formą ochrony wymagane jest uzgodnienie wszelkich lokalizacji i prac inwestycyjnych z Muzeum Archeologicznym w Gdańsku raz woj. Konserwatorem Zabytków.

Strefy ochrony i właściwego kształtowania otoczenia krajobrazowego chronionych układów przestrzennych o wysokich walorach ekspozycyjnych – wyznaczono wokół miejscowości **Osiek, Kasparus, Suchobrzeźnica** - wymagają one sprecyzowania w opracowaniach planów miejscowych

- dodatkowo wyznaczono strefy cennego otoczenia dla **Wierzb** i m. **Łuby**

Strefa ochrony ekspozycji z postulatem ograniczenia zabudowy lub nawet wyłączenia spod zabudowy- na podstawie decyzji o wpisie w rejestr układu wsi Osiek – wyznaczono dla wsi Osiek – wymaga ona sprecyzowania zasad zagospodarowania w ewentualnym planie miejscowym , przy czym postuluje się przeprowadzenie odpowiednich studiów panoram, analiz przestrzennych itp. oraz uzgodnienia wyników z Woj. Konserwatorem Zabytków

Dla terenów położonych w strefach ochrony ekspozycji czy w strefach kształtowania otoczenia postuluje się poprzedzać lokalizacje i inwestowanie przeprowadzeniem odpowiednich studiów projektowych, winny dla nich obowiązywać następujące zasady zagospodarowania:

zakazy:

- wszelkich przekształceń bez opracowania poprzedzających studiów krajobrazowych i analizy ekspozycji;
- wtórnej parcelacji terenu oraz zmian w kwalifikacji gruntów bez opracowania planu zagospodarowania terenu;

nakazy:

- usunięcie (lub restylizacja i rekompozycja) elementów dysharmonijnych zagospodarowania w obszarze ochrony ekspozycji;
- opracowania planu zagospodarowania przestrzennego zawierającego poprzedzające studia krajobrazowe i analizy ekspozycji

postulaty:

- wprowadzenie ograniczenia dopuszczalności zabudowy na przedpolach ekspozycyjnych zwartej zabudowy wiejskiej do zabudowy stanowiącej kontynuację naturalnych kierunków rozwoju chronionego układu przestrzennego;
- wprowadzenie zakazu zabudowy na przedpolu ekspozycyjnym zespołów i obiektów zabytkowych objętych ścisłą ochroną
- rekultywacja i restylizacja struktury obszarów wpływających niekorzystnie na sąsiedztwo wartościowych obiektów lub ich widoków;

Drogi historyczne- na obszarze gminy występuje duża ilość dróg o charakterze historycznym-wskazano je na planszy graficznej 1:25000 w materiałach studialnych dot. środowiska kulturowego. Postuluje się wykorzystać informacje o nich poprzez urządzenie ścieżek rowerowych, biegnących ich śladem. Znaczna część proponowanych w Studium tras rowerowych wykorzystuje właśnie ten ich walor.

4. Zagrożenia środowiska.

Obiekty i obszary potencjalnie uciążliwe dla środowiska

W obszarze gminy nie występują znaczące obiekty uciążliwe dla środowiska, potencjalnie uciążliwe mogą być jednak: planowane oczyszczalnie ścieków, istn. wysypisko odpadów, większe obiekty rzemieślniczo-produkcyjne, punkt dystrybucji paliw w Osieku. Uciążliwe dla środowiska mogą być też trasy drogowe (hałas, zanieczyszczenia), stacje bazowe telefonii komórkowej, istniejące dzikie składowiska odpadów, a przede wszystkim zespoły zabudowy pozbawione skutecznych systemów oczyszczania ścieków .

Ze względu na położenie niemal całego obszaru w Obszarze Chronionego Krajobrazu w gminie **nie należy lokalizować nowych obiektów zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska** (wg art. 26a ust.1 pkt. 1 ustawy o ochronie przyrody) .

5. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Gmina Osiek charakteryzuje się bardzo małym potencjałem agroekologicznym. Mimo tego można tu podjąć próby popularyzacji zasad gospodarki rolnej, protegujących formy tzw. **rolnictwa ekologicznego (zrównoważonego)**. Jego zasady w zakresie kształtowania krajobrazu rolniczego przedstawiono poniżej.

1. Kształtowanie struktury krajobrazu rolniczego w sposób stymulujący utrzymanie lub wzrost różnorodności biologicznej, przez różnicowanie warunków siedliskowych roślin i przez stwarzanie warunków ostojowych dla możliwie jak największej liczby gatunków zwierząt.
2. Na obszarach użytkowanych rolniczo pozostawiać nie przeorywane pasy gruntu wokół oczek wodnych i wszelkiego typu mokradeł, w celu umożliwienia rozwoju półnaturalnych zbiorowisk roślinnych, które spontanicznie tworzą się w wyniku braku bezpośredniego użytkowania (zarośla, szuwały, ugrupowania roślinności bagiennej) lub pod wpływem koszenia i wypasu.
3. W dolinach rzek zachować tradycyjną gospodarkę łąkową, a zwłaszcza nie zastępować półnaturalnych łąk przez pola i intensywne użytki zielone, które ze względu na sposób uprawy przyczyniają się m.in. do eutrofizacji i innych zanieczyszczeń wód powierzchniowych.
4. Chronić ekosystemy półnaturalne (np. łąki) w warunkach normalnego użytkowania gospodarczego dużych obszarów. Ponieważ ekosystemy te powstały i utrzymują się w wyniku różnych form działalności ludzkiej, należy pielęgnować tradycyjne sposoby gospodarowania, przynajmniej w takim zakresie, aby ww. typy ekosystemów utrzymywały się.
5. Objąć ochroną zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne oraz dążyć do ich większego udziału powierzchniowego, przez popieranie spontanicznego rozwoju drzew i krzewów na miedzach, wokół oczek wodnych i innych miejsc nie nadających się do rolniczego wykorzystania.
6. Chronić wszystkie torfowiska w kompleksach pól uprawnych przez zaniechanie odwodnień i zapobieganie eutrofizacji.
7. Tworzyć bariery biologiczne, przeciwdziałające rozprzestrzenianiu się zanieczyszczeń przez migrację wodną oraz powstawaniu erozji wietrznej i wodnej.
8. W zakresie prac melioracyjnych należy zaniechać osuszania łąk, torfowisk i mokradeł.

9. Rekultywować drobne tereny zdewastowane zgodnie z zasadą kształtowania zróżnicowanych warunków środowiskowych, stosując głównie kierunek rekultywacji fitomelioracyjny i krajobrazowy.

6. Obszary zabudowane i zainwestowane.

- W Studium zakłada się możliwość sytuowania uzupełniającej zabudowy mieszkaniowej, letniskowej, usługowej w obrębie zwartej zabudowy wsi (tereny budowlane, zurbanizowane) lub jako uzupełnienia, zabudowa plombowa, sytuowana w sąsiedztwie lub jako kontynuacja istniejącej zabudowy; z racji skali opracowania graficznego nie wskazuje się takich lokalizacji na planszy graficznej Studium ; przy lokalizacji nowej zabudowy wymagane jest jednak uwzględnienie istniejących uwarunkowań, w tym ograniczeń fizjograficznych ; każdorazowo formy i skalę nowej zabudowy należy zharmonizować z otoczeniem naturalnym oraz wartościowymi elementami kulturowymi; forma architektoniczna realizowanych obiektów winna nawiązywać do tradycji kulturowych regionu Kociewia (zasada dobrej kontynuacji)
- w obszarach wsi o najwyższych i wysokich walorach kulturowych obowiązuje szczególna dbałość o jakość architektury
- we wszystkich miejscowościach oraz w istn. zespołach zabudowy letniskowej postuluje się podjęcie działań estetyzujących (dotyczy zarówno form architektonicznych jak i sposobów zagospodarowania terenów, otoczenia, zieleni, terenów publicznych, małej architektury)
- miejscowości: Osiek, Kasparus, Suchobrzeźnica oraz miejscowości postulowane do ochrony jako wartościowe układy ruralistyczne np. Wierzbiny, Łuby postuluje się objąć opracowaniami studialnymi, rewaloryzacyjnymi (badania historyczno-ruralistyczne, studium konserwatorsko-ruralistyczne), a także planistycznymi celem ustalenia regulacji dotyczących kształtowania zabudowy oraz ochrony krajobrazu otwartego w otoczeniu

-

7. Obszary przeznaczone do zabudowy i zainwestowania.

- W Studium wyznacza się główne obszary nowego zainwestowania, uwzględniające dotychczasowe dyspozycje planu ogólnego gminy (z 1992r); nowe tereny budowlane dla funkcji mieszkaniowych lub mieszkaniowo-usługowych planuje się w miejscowości Osiek , Wycinki,
- wprowadza się zasadę nie rozpraszania zabudowy na terenach wiejskich, aby włączenie nowej zabudowy do systemów inżynierskich (zwłaszcza wodociągów i kanalizacji sanitarnej) było jak najbardziej opłacalne oraz by nie degradować otwartego krajobrazu naturalnego; nowe siedliska rolnicze postuluje się sytuować także w sąsiedztwie z istniejącej zabudowy wiejskiej
- nowe tereny mieszkaniowe, mieszkaniowo-usługowe oraz letniskowe realizować należy na przygotowanych inwestycyjnie terenach (możliwości włączenia do sieci inżynierskich i komunikacyjnych), skoordynować powstawanie zabudowy z realizacją niezbędnego uzbrojenia oraz uzupełniającej zieleni
- nowe większe zespoły zabudowy letniskowej (ponad 5 domów, działek) proponuje się sytuować poza pasem 100m od linii brzegowej jezior, 30 m od lasów, poza terenami chronionymi przyrodniczo, na terenach korzystnych fizjograficznie, wymagać to będzie

każdorazowo sporządzenia planu miejscowego, jeśli dotyczyć będzie terenów obecnie rolnych

- sytuowanie pojedynczych siedlisk, letnisk w zabudowie rozproszonej winno uwzględniać istniejące uwarunkowania przyrodniczo-kulturowe oraz zapewniać indywidualne zaopatrzenie w wodę oraz lokalne rozwiązanie oczyszczania ścieków (np. indywidualna oczyszczalnia przydomowa); wielkość działki nie powinna być mniejsza niż 1000m², chyba że istniejące uwarunkowania usytuowania uzasadniają mniejszą powierzchnię działki; min. 30% powierzchni działki winno być powierzchnią biologicznie czynną

- nowa architektura mieszkaniowa, letniskowa winna kontynuować **lokalne tradycje budowlane:**

- w otoczeniu budynku ogródek kwiatowy-przedogródek, wskazane powiązanie z ogrodem kwiatowo-warzywnym lub sadem,

- budynki o prostej sylwecie, zwartej bryle, na planie prostokąta, parterowe ze strychem nieużytkowym (dopuszczalne zaadaptowanie na cele użytkowe, mieszkalne), wysokość zabudowy nie większa niż ok. 8,5 m do kalenicy, dach z kominami w kalenicy, prosta forma dachu raczej dwuspadowego o spadkach ok. 40-45° do 50°, bez zbędnego naruszania płaszczyzn dachu; dopuszczalne okna połaciowe; dopuszczalne sytuowanie przed wejściem drewnianego, murowanego bądź murowanego w okładzinie drewnianej ganku; dopuszczalne- budynek parterowy z poddaszem użytkowym, z wejściem na elewacji frontowej, osiowym, z nieznacznie wysuniętym ryzalitem nad którym sytuowana jest wystawka ze spadkiem jak w dachu głównym; wysokość poziomu parteru- ok. 0,45m npt (ponad poziomem terenu), w wyjątkowych przypadkach uzasadnionych lokalizacją budynku dopuszczalny inny poziom posadowienia parteru obiektu

- dopuszczalne także formy zabudowy z dachami ok. 15-30°, ze ścianką kolankową - parter z kondygnacją w poddaszu użytkowym; materiały elewacyjne- tynkowane lub licowane; dopuszczalne dla tego typu krycie papą, dachówka bitumiczna

- elewacje wieloosiowe, postuluje się nieparzystą liczbę osi i symetryczne rozmieszczenie otworów

- detale- proporcje otworów okiennych zbliżone do kwadratu, okna raczej z drobnym podziałem, dopuszczalne okiennice o zdobieniach regionalnych, podcień, deski wiatrowe, dekoracyjne listwy przyokienne i drzwiowe; w oknach zaleca się podział na 6 lub 8 kwater, bez ślęcia, montaż w zewnętrznym licu ściany, zaleca się drzwi zewnętrzne drewniane pełne, z dopuszczalnym nadświetlem

- materiały- fundamenty, podmurówka zalecana z kamienia, elewacje- ściany drewniane szkieletowe lub murowane- cegła licowa, z dopuszczalnym oszalowaniem drewnianym szczytów; pokrycie- trzcina, słoma, drаница, gont, dachówka, ew. dachówka bitumiczna w kolorach zgaszonych (ciemna czerwień, brąz, ew. dopuszczalne- ciemna zieleń, czerni, grafit)

- obiekty sytuowane w obszarach chronionych konserwatorsko wymagają uzgodnienia z wojewódzkim konserwatorem zabytków

8. Kierunki rozwoju infrastruktury transportowej, w tym trasy rowerowe.

Cele polityki transportowej w gminie to przede wszystkim (patrz też: Cel 3 - Zapewnienie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i ładu przestrzennego w obszarze priorytetowym „Przeździe” w Strategii zrównoważonego rozwoju obszaru zlewni Wdy oraz cel 4 Strategii rozwoju gminy osiek – Modernizacja infrastruktury technicznej dla poprawy warunków życia mieszkańców i sprostanie wymogom turystyki) :

- poprawa bezpieczeństwa ruchu- poprzez modernizację istn. dróg, wspieranie edukacyjnych działań szkół w dziedzinie bezpieczeństwa ruchu, wychowanie komunikacyjne, rozwijanie układu dróg rowerowych i propagowanie roweru jako środka transportu
- poprawa funkcjonalności układu drogowego gminy- poprzez modernizację dróg (powiatowych i gminnych), wyznaczenie nowych dróg gminnych usprawniających powiązania, poprawę stanu technicznego nawierzchni, wyznaczenie i urządzenie parkingów (ważne dla funkcji rekreacyjnej, turystyki)

Układ drogowy

Rozwój sieci drogowej gminy związany jest z:

- podniesieniem standardu technicznego drogi wojewódzkiej nr 214; do klasy G; w tym nowy odcinek tzw. „obwodnica Skórcza” ; w granicach gminy jest to odcinek Karszanek-Lubichowo, wykorzystujący korpus drogi z lat 30-tych; zgodny z „Programem rozwoju dróg krajowych i wojewódzkich do roku 2015 na terenie woj. pomorskiego”; przewidywany do realizacji na lata 2005-2010
- rehabilitacją nawierzchni dróg powiatowych i utwardzeniem dróg gminnych
- poprawą stanu technicznego gminnych dróg (wszystkie- bieżące remonty, w tym ul. Wyzwolenia, Kwiatowa, Partyzantów Kociewskich w Osieku)
- budową nowych dróg gminnych – łączących np. Okarpiec z Radogoszczem, Jeżewnicę z Bukowinami i Udzierzem.

W układzie docelowym, podstawową sieć drogową gminy tworzyć będą:

- droga wojewódzka - nr 214- klasy Z i G (zwłaszcza nowy odcinek Karszanek-Lubichowo)
- drogi lokalne - drogi powiatowe – klasy L
- drogi lokalne i dojazdowe- gminne .- klasy L, D

Parametry techniczne i użytkowe dróg powinny być dostosowane do zakładanej klasy drogi, odpowiednie rezerwy terenowe winny być uwzględnione w planach miejscowych oraz projektach technicznych .

Trasy rowerowe

Układ tras rowerowych w gminie tworzyć będą:

- trasa międzyregionalna nr 115 oraz 123
- trasy lokalne:

Trasy rowerowe wyznaczono, zaproponowano w uzgodnieniu z Nadleśnictwem Lubichowo. Mają one służyć nie tylko turystom przyjeżdżającym z zewnątrz (trasy łączące atrakcyjne miejsca) ale także mieszkańcom. Trasy te powinny być także oparte o współpracę międzygminną , powiązane z agroturystyką. Trasy mogą, powinny wykorzystywać sieć historycznych dróg w gminie i łączyć miejsca atrakcyjne przyrodniczo, krajobrazowo z miejscowościami lub obiektami o walorach kulturowych. Wskazane jest nawiązanie współpracy z sąsiednimi gminami w celu koordynacji programu wytyczania ścieżek rowerowych.

Trasy turystyczne konne:

Wyznaczono w Studium w oparciu o opracowanie: „Koncepcja zagospodarowania turystycznego Nadleśnictwa Lubichowo” –Lubichowo 2002r. , wiążą się one z okolicami leśniczówki Kałębnica

Układ tras pokazano na załączniku graficznym „Kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej” w skali 1:25000.

9. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej.

9.1. Zaopatrzenie w wodę.

Do obliczania zaopatrzenia wody przyjęto liczbę ludności dla każdej wsi obrębowej wg opracowanej w ramach studium, prognozy demograficznej na rok 2015. Wskaźniki jednostkowe zużycia wody przyjęto wg stosowanych normatywów i skorygowano wg analiz własnych.

Zestawienie zaopatrzenia wody dla poszczególnych miejscowości gminy Osiek Stan projektowany – 2015 rok

Lp	Miejscowość	W sezonie letnim			Poza sezonem		
		Q _{sr} dobowe (m ³ /d)	Q _{max} dobowe (m ³ /d)	Q _{max} godz (m ³ /h)	Q _{sr} dobowe (m ³ /d)	Q _{max} dobowe (m ³ /d)	Q _{max} godz (m ³ /h)
1	Osiek	288,5	393,5	30,6	184,0	257,6	19,3
2	Karszanek, Głuche Wierzby	89,1	122,5	9,4	66,0	92,4	6,9
3	Wycinki Jaszczorz	143,8	192,6	15,3	56,0	78,4	5,9
4	Skorzenno Skrzynia, Łuby	108,8	145,8	11,6	44,0	61,6	4,6
5	Kasparus	52,0	71,0	5,5	34,0	47,6	3,6
6	Bukowiny Udzierz	45,5	62,4	4,9	32,0	44,8	3,4
7	Radogoszcz Trzebiechowo	82,9	110,5	8,9	28,0	39,2	2,9
8	Jeżewnica Jaszczerek	25,5	33,9	2,6	20,0	28,0	2,1
9	Lisówko	20,5	28,3	2,2	16,0	22,4	1,7
10	Suchobrzeźnica	34,6	45,9	3,7	10,0	14,0	1,1
11	Markocin	19,8	26,3	2,2	6,0	8,4	0,6
12	Cisowy	4,0	5,6	0,4	4,0	5,6	0,4
	Ogółem w gminie	915,0	1238,3	97,3	500,0	700,0	52,5

9.2. Obliczenie zapotrzebowania wody (stan perspektywiczny 2015rok).

Lp	Miejscowość rodzaj konsumentów	Jedn.	Ilość Jedn.	Norma Jedn. L /jedn/ dobę	Q _{śr} Dob. m ³ /d	Q _{max} Dob. m ³ /d	Nd	Nh	Q _{max} Godz m ³ /h
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Osiek								
	-mieszkańcy stali	M	920	200	184,0	257,6	1,4	1,8	19,3
	-wczasy agroturystyczne	osoby	200	150	30,0	39,0	1,3	2,0	3,3
	- domki letn.	osoby	420	150	63,0	81,9	1,3	2,0	6,8
	-wypoczynek ogólny	osoby	250	30	7,5	9,8	1,3	2,0	0,8
	- biwaki, pola namiot	osoby	50	80	4,0	5,2	1,3	2,0	0,4
Razem w sezonie					288,5	393,5	1,36	1,87	30,6
Poza sezonem					184,0	257,6	1,4	1,8	19,3
2	Karszanek, Głuche, Wierzbiny								
	-mieszkańcy stali	M	330	200	66,0	92,4	1,4	1,8	6,9
	-wczasy i kwatery agroturystyczne	osoby	30	150	4,5	5,9	1,3	2,0	0,5
	- domki letnisk	osoby	100	150	15,0	19,5	1,3	2,0	1,6
	-wypoczynek ogólny	osoby	120	30	3,6	4,7	1,3	2,0	0,4
Razem sezon letni					89,1	122,5	1,37	1,84	9,4
Poza sezonem					66,0	92,4	1,4	1,8	6,9
3	Wycinki Jaszczarz								
	-ludność stała	M	280	200	56,0	78,4	1,4	1,8	5,9
	- agroturystyczne wczasy	osoby	50	150	7,5	9,8	1,3	2,0	0,8
	- domki letnisk	osoby	500	150	75,0	97,5	1,3	2,0	8,1
	- campingi, pola namiot	osoby	40	80	3,2	4,2	1,3	2,0	0,3
	-wypoczynek ogólny	osoby	70	30	2,1	2,7	1,3	2,0	0,2
Razem sezon letni					143,8	192,6	1,34	1,91	15,3
Poza sezonem					56,0	78,4	1,4	1,8	5,9

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4	<u>Skorzenno,</u> Skrzynia, Łuby								
	-mieszkańcy stali	M	220	200	44,0	61,6	1,4	1,8	4,6
	-wczasy, kwatery agroturystyczne	osoby	40	150	6,0	7,8	1,3	2,0	0,7
	- domki letnisk	osoby	340	150	51,0	66,3	1,3	2,0	5,5
	- biwaki, campingi	osoby	60	80	4,8	6,2	1,3	2,0	0,5
	-wypoczynek ogólny	osoby	100	30	3,0	3,9	1,3	2,0	0,3
Razem sezon letni					108,8	145,8	1,34	1,9	11,6
Poza sezonem					44,0	61,6	1,4	1,8	4,6
5	<u>Kasparus</u>								
	-ludność stała	M	170	200	34,0	47,6	1,4	1,8	3,6
	-wczasy, kwatery agroturystyczne	osoby	20	150	3,0	3,9	1,3	2,0	0,3
	- domki letnisk	osoby	100	150	15,0	19,5	1,3	2,0	1,6
Razem sezon letni					52,0	71,0	1,36	1,86	5,5
Poza sezonem					34,0	47,6	1,4	1,8	3,6
6	<u>Bukowiny,</u> Udzierz								
	-ludność stała	M	160	200	32,045	44,8	1,4	1,8	3,4
	- agroturyst	osoby	30	150	9,0	5,9	1,3	2,0	0,5
	- domki letnisk	osoby	60	150		11,7	1,3	2,0	1,0
Razem sezon letni					45,5	62,4	1,37	1,87	4,9
Poza sezonem					32,0	44,8	1,4	1,8	3,4
7	<u>Radogoszcz,</u> Trzebiechowo								
	-ludność stała	M	140	200	28,0	39,2	1,4	1,8	2,9
	- wczasy, kwatery agroturystyczne	osoby	30	150	4,5	5,8	1,3	2,0	0,5
	- domki letnisk	osoby	300	150	45,0	58,5	1,3	2,0	4,9
	- campingi, pola namiot	osoby	30	80	2,4	3,1	1,3	2,0	0,3
	-wypoczynek ogólny	osoby	100	30	3,0	3,9	1,3	2,0	0,3
Razem sezon letni					82,9	110,5	1,33	1,93	8,9
Poza sezonem					28,0	39,2	1,4	1,8	2,9

8	<u>Jeżownica,</u> Jaszczerek								
	-ludność stała	M	100	200	20,0	28,0	1,4	1,8	2,1
	- agroturystyka	osoby	20	150	3,0	3,9	1,3	2,0	0,3
	- domki letnisk	osoby	10	150	1,5	2,0	1,3	2,0	0,2
Razem sezon letni					20,5	28,3	1,38	1,86	2,2
Poza sezonem					16,0	22,4	1,4	1,8	1,7
9	<u>Lisówko</u>								
	-ludność stała	M	80	200	16,0	22,4	1,4	1,8	1,7
	- domki letn.	osoby	30	150	4,5	5,9	1,3	2,0	0,5
	Razem sezon letni					20,5	28,3	1,38	1,86
Poza sezonem					16,0	22,4	1,4	1,8	1,7
10	<u>Suchobrzeźnica</u>								
	-ludność stała	M	50	200	10,0	14,0	1,4	1,8	1,1
	- kwatery agroturystyczne	osoby	20	150	3,0	3,9	1,3	2,0	0,3
	- domki letnisk	osoby	100	150	15,0	19,5	1,3	2,0	1,6
	- campingi, pola namiot	osoby	60	80	4,8	6,2	1,3	2,0	0,5
	-wypoczynek ogólny	osoby	60	30	1,8	2,3	1,3	2,0	0,2
Razem sezon letni					34,6	45,9	1,33	1,93	3,7
Poza sezonem					10,0	14,0	1,4	1,8	1,1
11	<u>Markocin</u>								
	-ludność stała	M	30	200	6,0	8,4	1,4	1,8	0,6
	- agroturystyka	osoby	10	150	1,5	1,9	1,3	2,0	0,2
	- domki letnisk								
	- campingi, pola namiot	osoby	40	150	6,0	7,8	1,3	2,0	0,7
	-wypoczynek ogólny	osoby	60	80	4,8	6,2	1,3	2,0	0,5
Razem sezon letni					19,8	26,3	1,33	2,0	2,2
Poza sezonem					6,0	8,4	1,4	1,8	0,6
12	<u>Cisowy</u>								
	-ludność stała	M	20	200	4,0	5,6	1,4	1,8	0,4

9.3. Proponowane kierunki rozwoju w zakresie zaopatrzenia w wodę.

- Przewiduje się sukcesywną rozbudowę zbiorowych układów wodociągowych zaopatrywanych w wodę z ujęć głębinowych, z jednoczesną likwidacją studni indywidualnych.

- Budowa wodociągów powinna w pierwszej kolejności objąć miejscowości o największej liczbie ludności (zwłaszcza w sezonie letnim).

- Sukcesywna likwidacja ujęć lokalnych (zwłaszcza w ośrodkach wypoczynkowych i zespołach domków letniskowych) i włączenie ich w układy wodociągów wiejskich.

Proponuje się:

W I etapie:

- rozbudowa ujęcia wody w miejscowości Osiek w następującym zakresie:

1. Budowa zbiornika wyrównawczego wody uzdatnionej o pojemności $V = 75,0 \text{ m}^3$.

2. Rozbudowa budynku, stacji wodociągowej oraz urządzeń do uzdatniania wody.

Przepustowość stacji wodociągowej niezbędna dla potrzeb I etapu powinna wynosić

$$Q = 43,0 \text{ m}^3/\text{h}$$

- rozbudowa sieci wodociągowej Osiek – Wycinki . Budowa sieci wodociągowej w obrębie miejscowości Wycinki

W II etapie:

- rozbudowa ujęcia wody w miejscowości Osiek w następującym zakresie:

1. Budowa nowej studni głębinowej o wydajności $Q = 43,0 \text{ m}^3/\text{h}$

2. Rozbudowa urządzeń do podnoszenia i uzdatniania wody do przepustowości

$$Q = 85,0 \text{ m}^3/\text{h}$$

3. Budowa drugiej komory zbiornika wyrównawczego o pojemności $V = 75,0 \text{ m}^3$.

Łączna pojemność zbiornika wyrównawczego będzie wynosiła $V = 150 \text{ m}^3$.

- rozbudowa sieci wodociągowej Osiek – Skorzenno budowa sieci wodociągowej w obrębie miejscowości Skorzenno

- rozbudowa sieci wodociągowej Osiek – Radogoszcz, budowa sieci wodociągowej w obrębie miejscowości Radogoszcz

- rozbudowa sieci wodociągowej Osiek – Karszanek – Głuche oraz budowa sieci wodociągowej w obrębie miejscowości Karszanek i Głuche.

W III etapie docelowym po 2015 r

- rozbudowa sieci wodociągowej Osiek – Markocin, budowa sieci wodociągowej w miejscowości Markocin

- budowa ujęcia wody i stacji wodociągowej w miejscowości Kasparus

- rozbudowa sieci wodociągowej Radogoszcz, Trzebiechowo, Skorzenno- Skrzynia i Wycinki Jaszczysz.

W miejscowości Suchobrzeźnica, Jeżewnica i Bukowiny oraz w licznych przysiółkach (o liczbie mieszkańców poniżej 20 osób) nie przewiduje się budowy zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

Docelowo można rozważyć możliwość spięcia wodociągów w Wycinkach i Lisówku i objęcie zbiorowym zaopatrzeniem miejscowości Jeżewnica i Bukowiny.

Uwaga: Ewentualne projektowane pompownie sieciowe zostaną wskazane na etapie projektowania wykonawczego.

9.4. Odprowadzenie ścieków sanitarnych.

Zestawienie ilości ścieków z poszczególnych miejscowości gminy Osiek

stan projektowany - 2015 rok

Lp	Miejscowość obrębowa	W sezonie letnim			Poza sezonem		
		Q _{śr} dobowe (m ³ /d)	Q _{max} dobowe (m ³ /d)	Q _{max} godz (m ³ /h)	Q _{śr} dobowe (m ³ /d)	Q _{max} dobowe (m ³ /d)	Q _{max} godz (m ³ /h)
1	Osiek	225,9	307,4	24,1	138,0	193,2	14,5
2	Karszanek	67,5	92,7	7,2	49,5	69,3	5,2
3	Wycinki	111,4	149,0	11,9	42,0	58,8	4,4
4	Skorzenno	83,6	111,9	8,9	33,0	46,2	3,5
5	Kasparus	39,9	54,4	4,3	25,5	35,7	2,7
6	Bukowiny	34,8	47,7	3,7	24,0	33,6	2,5
7	Radogoszcz	64,1	85,4	6,9	21,0	29,4	2,2
8	Jeżownica	18,6	25,7	2,0	15,0	21,0	1,6
9	Lisówko	15,6	21,5	1,7	12,0	16,8	1,3
10	Suchobrzeźnica	26,1	34,7	2,8	7,5	10,5	0,8
11	Markocin	14,5	19,3	1,5	4,5	6,3	0,5
12	Cisowy	3,0	4,2	0,3	3,0	4,2	0,3
	Ogółem w gminie	705,0	953,9	75,3	375,0	525,0	39,5

9.5. Obliczenie ilości ścieków (stan perspektywiczny 2015 r)

Lp	Miejscowość rodzaj zagospodarowania	Jednostka	Ilość Jednostek	Norma Jedn. L /jedn/ dobę	Q _{śr} Dob.	Q _{max} Dob.	Nd m ³ /d	Nh m ³ /d	Q _{max} Godz m ³ /h
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Osiek								
	-mieszkańcy stali	M	920	150	138	193,2	1,4	1,8	14,5
	-wczasy agroturystyczne	osoby	200	120	24	31,2	1,3	2,0	2,6
	- domki letn.	osoby	420	120	50,4	65,5	1,3	2,0	5,5
	- biwaki, pola namiotowe	osoby	250	50	12,5	16,2	1,3	2,0	1,4
-wypoczynek ogólny	osoby	50	20	1,0	1,3	1,3	2,0	0,1	
Razem w sezonie					225,9	307,4	1,36	1,88	24,1
Poza sezonem					138,0	193,2	1,4	1,8	14,5
2	Karszanek, Głuche, Wierzbiny								
	-ludność stała	M	330	150	49,5	69,3	1,4	1,8	5,2
	-wczasy agroturystyka	osoby	30	120	3,6	4,7	1,3	2,0	0,4
	- domki letnisk	osoby	100	120	12,0	15,6	1,3	2,0	1,3
	-wypoczynek ogólny	osoby	120	20	2,4	3,1	1,3	2,0	0,3
Razem sezon letni					67,5	92,7	1,37	1,86	7,2
Poza sezonem					49,56	69,3	1,4	1,8	5,2
3	Wycinki Jaszczierz								
	-ludność stała	M	280	150	42,0	58,8	1,4	1,8	4,4
	- wczasy agroturystyczne	osoby	50	120	6,0	7,8	1,3	2,0	0,6
	- domki letnisk	osoby	500	120	60,0	78,0	1,3	2,0	6,5
	- campingi, pola namiotowe	osoby	40	50	2,0	2,6	1,3	2,0	0,2
-wypoczynek ogólny	osoby	70	20	1,4	1,8	1,3	2,0	0,2	
Razem sezon letni					111,4	149,0	1,34	1,92	11,9
Poza sezonem					42,0	58,8	1,4	1,8	4,4

4	<u>Skorzenno,</u> Skrzynia, Łuby								
	-mieszkańcy stali	M	220	150	33,0	46,2	1,4	1,8	3,5
	- agroturystyka	osoby	40	120	4,8	6,2	1,3	2,0	0,5
	- domki letnisk	osoby	340	120	40,8	53,0	1,3	2,0	4,4
	- biwaki, campingi	osoby	60	50	3,0	3,9	1,3	2,0	0,3
	-wypoczynek ogólny	osoby	100	20	2,0	2,6	1,3	2,0	0,2
Razem sezon letni					83,6	111,9	1,34	1,91	8,9
Poza sezonem					33,0	46,2	1,4	1,8	
5	<u>Kasparus</u>								
	-ludność stała	M	170	150	25,5	35,7	1,4	1,8	27
	- agroturystyka	osoby	20	120	2,4	3,1	1,3	2,0	0,3
	- domki letnisk	osoby	100	120	12,0	15,6	1,3	2,0	1,3
Razem sezon letni					39,9	54,4	1,36	1,9	4,3
Poza sezonem					25,5	35,7	1,4	1,8	2,7
6	<u>Bukowiny,</u> Udzierz								
	-ludność stała	M	160	150	24,0	33,6	1,4	1,8	2,5
	- agroturystyka	osoby	30	120	3,6	4,7	1,3	2,0	0,4
	- domki letnisk	osoby	60	120	7,2	9,4	1,3	2,0	0,8
Razem sezon letni					34,8	47,7	1,37	1,86	3,7
Poza sezonem					24,0	33,6	1,4	1,8	2,5
7	<u>Radogoszcz,</u> Trzebiechowo								
	-ludność stała	M	140	150	21,0	29,4	1,4	1,8	2,2
	- agroturystyka	osoby	30	120	3,6	4,7	1,3	2,0	0,4
	- domki letnisk	osoby	300	120	36,0	46,8	1,3	2,0	3,9
	- campingi, pola namiotowe	osoby	30	50	1,5	1,9	1,3	2,0	0,2
	-wypoczynek ogólny	osoby	100	20	2,0	2,6	1,3	2,0	0,2
Razem sezon letni					64,1	85,4	1,33	1,94	6,9
Poza sezonem					21,0	29,4	1,4	1,8	2,2
8	<u>Jeżownica,</u> Jaszczerek								
	-ludność stała	M	100	150	15,0	21,0	1,4	1,8	1,6

	- agroturystyka	osoby	20	120	2,4	3,1	1,3	2,0	0,3
	- domki letnisk	osoby	10	120	1,2	1,6	1,3	2,0	0,1
Razem sezon letni					18,6	25,7	1,38	1,87	2,0
Poza sezonem					15,0	21,0	1,4	1,8	1,6
9	<u>Lisówko</u>								
	-ludność stała	M	80	150	12,0	16,8	1,4	1,8	1,3
	- domki letnisk	osoby	30	120	3,6	4,7	1,3	2,0	0,4
Razem sezon letni					15,6	21,5	1,38	1,89	1,7
Poza sezonem					12,0	16,8	1,4	1,8	1,3
10	<u>Suchobrzeźnica</u>								
	-ludność stała	M	50	150	7,5	10,5	1,4	1,8	0,8
	- agroturystyka	osoby	20	120	2,4	3,1	1,3	2,0	0,3
	- domki letnisk	osoby	100	120	12,0	15,6	1,3	2,0	1,3
	- campingi	osoby	60	50	3,0	3,9	1,3	2,0	0,3
	-wypoczynek ogólny	osoby	60	20	1,2	1,6	1,3	2,0	0,1
Razem sezon letni					26,1	34,7	1,33	1,94	2,8
Poza sezonem					7,5	10,5	1,4	1,8	0,8
11	<u>Markocin</u>								
	-ludność stała	M	30	150	4,5	6,3	1,4	1,8	0,5
	- agroturystyka	osoby	10	120	1,2	1,6	1,3	2,0	0,1
	- domki letnisk	osoby	40	120	4,8	6,2	1,3	2,0	0,5
	- campingi, pola namiotowe	osoby	60	50	3,0	3,9	1,3	2,0	0,3
	-wypoczynek ogólny	osoby	50	20	1,0	1,3	1,3	2,0	0,1
Razem sezon letni					14,5	19,3	1,33	1,86	1,5
Poza sezonem					4,5	6,3	1,4	1,8	0,5
12	<u>Cisowy</u>								
	-ludność stała	M	20	150	3,0	4,2	1,4	1,8	0,3

9.6. Proponowane kierunki rozwoju w zakresie odprowadzenia ścieków sanitarnych

W gminie Osiek przystąpiono do budowy gminnej oczyszczalni ścieków zlokalizowanej na działce Nr 40 w miejscowości Osiek. W chwili obecnej istnieje dokumentacja wykonawcza i pozwolenie na budowę.

Będzie to oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna z usuwaniem azotu i fosforu.

Projektowana przepustowość oczyszczalni wynosi

$$\text{W I etapie } Q_{\text{sr,dob}} = 300 \text{ m}^3/\text{d}$$

$$\text{Docelowo } Q_{\text{sr,dob}} = 600 \text{ m}^3/\text{d}$$

Projektuje się sukcesywną budowę kanalizacji sanitarnej w oparciu o projektowaną oczyszczalnię ścieków w Osieku.

W pierwszej kolejności powinny zostać skanalizowane miejscowości o największej liczbie mieszkańców położone w sąsiedztwie jezior Kałębie Słone i Czarne.

W sąsiedztwie tych jezior istnieje największa koncentracja zabudowy letniskowej i rekreacyjno-turystycznej. Tylko budowa kanalizacji może uchronić je przed degradacją. Oczywiście budowa kanalizacji w gminie będzie przedsięwzięciem kosztownym i jej realizacja będzie trwała wiele lat. Dlatego proponowane w studium kierunki rozwoju kanalizacji sanitarnej i etapowanie jej budowy mają na celu pokazanie docelowego jej kształtu i logicznej kolejności realizacji.

Projektuje się zatem:

W I etapie realizacji:

- budowę I etapu oczyszczalni ścieków w Osieku
- kanalizację sanitarną w miejscowości Osiek
- kanalizację miejscowości Wycinki i przepompownie ścieków do kanalizacji sanitarnej w miejscowości Osiek

W II etapie realizacji:

- budowę II etapu oczyszczalni ścieków w Osieku do przepustowości
 $Q_{sr\ dob} = 600\ m^3/d$
- kanalizację sanitarną w miejscowości Skorzenno i Skrzynia i przepompownie ścieków na oczyszczalnię w Osieku
- kanalizację sanitarną w miejscowości Radogoszcz i przepompownie ścieków na oczyszczalnię w Osieku.

W III etapie docelowo:

- budowę kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kasparus i przepompownie do kanalizacji sanitarnej w miejscowości Skrzynia
- budowę kanalizacji sanitarnej w miejscowości Karszanek i przepompownie do kanalizacji sanitarnej w miejscowości Osiek
- budowę kanalizacji sanitarnej w miejscowości Głuche i przepompownie do kanalizacji sanitarnej w miejscowości Karszanek
- budowę kanalizacji sanitarnej w miejscowości Markocin i przepompownie do kanalizacji sanitarnej w miejscowości Osiek
- budowę kanalizacji sanitarnej w miejscowości Jaszczierz i przepompownie do kanalizacji sanitarnej w miejscowości Wycinki
- budowę kanalizacji sanitarnej w miejscowości Trzebiechowo i przepompownie do kanalizacji sanitarnej w miejscowości Radogoszcz

W pozostałych miejscowościach gminy ze względu na:

- znaczne oddalenie
- rozproszona zabudowę
- zanikowy charakter miejscowości

projektuje się docelowo **indywidualne systemy kanalizacji sanitarnej** (oczyszczalnie przydomowe, zbiorniki szczelne)

10. Obszary, dla których sporządzenie planów miejscowych jest obowiązkowe lub postulowane.

10.1. Plany miejscowe sporządzane obowiązkowo.

a- sporządzane obowiązkowo na podstawie przepisów szczególnych ;

- mpzp dla obszarów poddawanych ochronie na podstawie ustawy „Prawo ochrony przyrody” tj. np. dla obszaru projektowanego obszaru chronionego krajobrazu w wypadku podjęcia odpowiedniej uchwały przez Radę Gminy o jego ustanowieniu – **takich obszarów w Studium gminy Osiek nie wyznacza się**
- **dla obszarów dotychczas rolnych, przeznaczanych na cele nierolnicze** – szczególnie ważne ze względu na utratę ważności dotychczasowego planu ogólnego; zgodnie z przepisami wszystkie grunty ewidencyjnie określone jako rolne wymagają sporządzenia planu miejscowego w wypadku zmiany przeznaczenia (dotyczy to także terenów dotychczas nie zainwestowanych dla których nie rozpoczęto procedury inwestycyjnej, zatem nie uzyskano wyłączenia z gruntów rolnych, a które w dotychczasowym planie były określone jako np. letniskowe, mieszkaniowe, dla funkcji rzemieślniczych; dla takich terenów, o ile spełniać będą podane w nowej ustawie z dn. 27 marca 2003 oraz odpowiednim rozporządzeniu warunki, wydać będzie można decyzję o warunkach zabudowy w trybie art. 61)

- obowiązek zatem dotyczyć będzie wszelkich nowych obszarów (poza istniejącym zainwestowaniem, poza terenami zurbanizowanymi, z dala od istniejącej zabudowy lub z dala od istniejących dróg publicznych) dla inwestycji realizowanych na gruntach rolnych np. zespołów zabudowy mieszkaniowej, letniskowej, funkcji wypoczynkowych, rekreacyjnych, gospodarczych, infrastrukturalnych , dla których niemożliwe będzie wydanie decyzji o warunkach zabudowy ; **ze względu na skalę opracowania Studium oraz brak szczególnych przesłanek nie wskazuje się takich obszarów, plany realizowane będą na wniosek poszczególnych inwestorów lub właścicieli nieruchomości**

- na podstawie prawa geologicznego i górniczego – dla obszarów przewidzianych do eksploatacji, dla obszarów górniczych, przy czym koszt planu miejscowego dla terenu górniczego pokrywa przedsiębiorca górniczy - **na terenie gminy Osiek nie przewiduje się obszarów i terenów górniczych** ; w granicach gminy znajdują się jedynie udokumentowane złoża surowców, możliwe do eksploatacji na cele lokalne ;ograniczeniem dla wyznaczania terenów przyszłej eksploatacji są też wymagania związane z obszarem chronionego krajobrazu (patrz Rozp. Wojewody) czy też planowanym parkiem krajobrazowym (ustawa o ochronie przyrody)

Obowiązek przystąpienia do sporządzania planu powstaje po upływie sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie stosownego przepisu szczególnego.

b- sporządzane dla obszarów, dla których przewiduje się realizację zadań publicznych ponadlokalnych

Obszary przewidywane do realizacji zadań i programów wynikających z polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa zawartych w wojewódzkim spisie zadań rządowych prowadzonym przez wojewodę pomorskiego- **dotąd brak takiego rejestru, zatem nie można takich obszarów na terenie gminy Osiek wskazać.**

Obowiązek przystąpienia do sporządzenia mpzp powstaje w tym przypadku po upływie trzech miesięcy od dnia ustalenia warunków wprowadzenia zadania rządowego do mpzp.

Zadaniem publicznym ponadlokalnym na obszarze gminy może być modernizacja drogi wojewódzkiej nr 214, ale jeżeli nie będzie ona powodowała konieczności zmiany dotychczasowych linii rozgraniczających i nie zmieni sposobu zagospodarowania terenów , nie wymaga sporządzenia planu miejscowego.

Ponadto wg nowej ustawy (projekt z dnia 27 marca 2003r) inwestycja celu publicznego ponadlokalnego realizowana będzie mogła być w przypadku braku planu na podstawie wydanej decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego- art. 50 -58

c- sporządzane dla obszarów, dla których przewiduje się realizację lokalnych celów publicznych (za wyjątkiem zadań związanych z realizacją infrastruktury technicznej w granicach pasa drogowego):

- np. dla nowych terenów rozwojowych funkcji mieszkaniowych uznanych za cel publiczny np. w wykazie inwestycji publicznych wieloletnich - można je realizować jako odrębne niewielkie plany miejscowe, każdorazowo w uchwale precyzując zasięg obszarowy oraz zakres ustaleń uwzględniający lokalne uwarunkowania i generalne zasady polityki przestrzennej określone w studium
- obszar projektowanych dróg i ważniejszych rozwiązań komunikacyjnych - w tym zwłaszcza projektowanych dróg zbiorczych i lokalnych, także ewentualnych dróg lokalnych gminnych - w ramach samodzielnych planów lub gdy plany dotyczą obszarów wielofunkcyjnych; ważnym elementem takich opracowań planistycznych będzie opracowanie koncepcyjne np. wyprzedzające plan, obejmujące większy fragment w celu prawidłowego przeanalizowania szczegółowego przebiegu trasy projektowanych dróg
- dla projektowanych nowych terenów zieleni publicznej, terenów sportu i rekreacji ,terenów wypoczynku publicznego , terenów cmentarzy komunalnych oraz usług publiczno-komercyjnych rangi gminnej- tj. tam gdzie przewiduje się lokalizację urządzeń komunalnej infrastruktury społecznej- w tym stanowiące jednocześnie np. obszar zorganizowanej działalności inwestycyjnej-w ramach większych obszarowo terenów rozwojowych- **obszary takie wyznacza się w miejscowości Osiek dla nowoprojektowanych terenów sportowo-rekreacyjnych, nowego cmentarza oraz rekreacyjno-turystycznych nad jez. Kałębiem** (w tym terenów ogólnodostępnych, wypoczynkowych) ,
- nowych terenów funkcji gospodarczo-przemysłowych – o ile tereny takie realizowane będą jako lokalne cele publiczne tj. z zaangażowaniem środków publicznych
- obszarów poza pasami drogowymi dla realizacji sieci, obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej, urządzeń i obiektów służących ochronie środowiska

Wg art. 13 ust. 3 ustawy „Zadaniem dla realizacji celów publicznych, w rozumieniu ustawy, jest każda działalność państwa lub właściwej jednostki samorządu terytorialnego, wynikająca z ustaw, o ile wymaga ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu i jest finansowana w całości lub w części z budżetu państwa lub właściwej jednostki samorządu terytorialnego”

Obowiązek przystąpienia do sporządzania mpzp następuje po upływie dwóch miesięcy od dnia złożenia wniosku o wydanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

W Studium nie wskazano poza terenami w Osieku innych konkretnych obszarów planistycznych spełniających kryteria wyżej wymienione, z uwagi na skalę dokumentu. Uszczegółowienie nastąpi na etapie przystępowania do sporządzania mpzp. Zadaniem publicznym będzie także realizacja kanalizacji sanitarnej (nie zawsze będzie ona biegła w już wydzielonych pasach drogowych) .

Wg regulacji nowej ustawy z dnia 27 marca 2003r. inwestycje celu publicznego realizować będzie można także w wypadku braku planu na podstawie wydanej decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego- art. 50 -58

d- dla obszarów wyznaczonych jako tereny mieszkaniowe dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej

W studium gminy Osiek wskazuje się jedynie **fragment miejscowości Osiek-** na gruntach komunalnych dla realizacji takiego zadania – obszar o pow. ok. 1,5-2,0ha położony przy istn.zajeździe

e - ze względu na istniejące uwarunkowania-

W studium gminy Osiek nie wskazuje się obszarów tej kategorii.

Obowiązek przystąpienia do sporządzania takich mpzp następuje po upływie dwóch miesięcy od dnia złożenia wniosku o wydanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

f- dla obszaru, na którym przewiduje się budowę obiektów handlowych, o których mowa w art.10 ust.1 pkt.1 (tj. o pow. sprzedażowej powyżej 1000m²- w gminach o liczbie mieszkańców do 20000)

w obszarze gminy Osiek nie przewiduje się lokalizacji takich obiektów

Wykaz obszarów, dla których ustala się w Studium obowiązek sporządzenia planu:

Lp	Lokalizacja i nazwa obszaru	Powód opracowania planu	Uwagi, ważne uwarunkowania, zalecenia programowe
I	Osiek- tereny rekreacyjno-sportowe	konieczność realizacji boiska sportowo-rekreacyjnego z urządzeniami towarzyszącymi- realizacja lokalnego celu publicznego	sąsiedztwo układu zabytkowego oraz planu miejscowego dla funkcji rekreacyjnych (amfiteatr wiejski), wymóg realizacji zaplecza kubaturowego

II	Osiek- tereny rekreacyjno-turystyczne ogólnodostępne	konieczność działań zorganizowanych, prawdopodobnie scaleń i nowych podziałów, wykupu terenów dla realizacji lokalnych celów publicznych-wypoczynkowych, ogólnodostępnych terenów rekreacyjnych oraz zieleni publicznej (ciąg spacerowy, plaża itp.); tereny ważne i prestiżowe dla wsi i gminy	śsiedztwo zespołu zabytkowego, ważne uwarunkowania przyrodnicze, sytuacja własnościowa
III	Osiek- rozbudowa cmentarza	realizacja lokalnego celu publicznego-konieczność powiększenia terenu cmentarza	istotne uwarunkowania kulturowe
IV	Osiek- nowe tereny mieszkaniowe pow. ok. 1,5-2,0ha	realizacja terenów mieszkaniowych niezbędnych dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej-z wykorzystaniem gruntów komunalnych, ew. możliwość uzyskania przychodów gminy ze sprzedaży przygotowanego prawnie i inwestycyjnie terenu dla f. mieszkaniowej	istotne uwarunkowania kulturowe- śsiedztwo zespołu wpisanego w rejestr; wymóg realizacji infrastruktury

Wyżej wymienione obszary zalecanych planów pokazano na planszy graficznej 1;25000 – Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityka przestrzenna. Numeracja zgodna z w/wym tabelą.

Uwaga- wg nowej ustawy z dnia 27 marca 2003 regulacje dotyczące obowiązkowego sporządzania planów miejscowych są nieco odmienne od opisanych powyżej.

Obowiązkowo sporządza się plan miejscowy :

- - na podstawie przepisów szczególnych
- -dla obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości
- - dla obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m²
- - dla obszarów przestrzeni publicznej

Takie w/w obszary określa się także w Studium sporządzanym wg regulacji nowej ustawy.

10.2. Plany miejscowe postulowane.

W Studium wskazano także obszary, dla których **zalecane jest sporządzenie planów miejscowych**. Jest to informacja, o charakterze promocyjnym, nie powodująca skutków wynikających z art. 45.1 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym. Wskazuje to jedynie priorytety działań władzom gminy.

Są to obszary o bardzo różnej sytuacji własnościowej, różnym przeznaczeniu i różnym stopniu potrzeb w zakresie przekształceń, które dla prowadzenia prawidłowej polityki przestrzennej powinny dysponować planami, lecz w sytuacji ograniczonych środków i możliwości ich sporządzenia mogą funkcjonować bez nowego planu.

Postuluje się sporządzenie mpzp dla obszarów wielofunkcyjnych, inwestycyjnych, rozstrzygnięć większych niż 1,0-2,0 ha powierzchniach, wymagających rozstrzygnięć projektowych dot. zasad zagospodarowania, zabudowy, obsługi komunikacyjnej i inżynierskiej, czy też **zorganizowanych działań inwestycyjnych** ze względu na znaczenie w przestrzeni gminy lub ważne dla rozwoju funkcje. Zalecane są one do opracowań planistycznych także ze względu na potrzebę sprecyzowania programu użytkowego dla tych znaczących powierzchniowo terenów.

Są to tereny:

- **przeznaczone dla funkcji wypoczynkowych, turystycznych, rekreacyjnych, ogólnodostępnych** w miejscowościach : Osiek- nad Kałębiem i nad Czarnym, Markocin, Radogoszcz, Wycinki , Błędno (tereny nad Wdą) obr. Suchobrzeźnica , Łuby (tereny nad Wdą) obr. Suchobrzeźnica, Skrzynia (nad Słonym) , Głuche obr. Karszanek
- **przeznaczone dla funkcji lotniskowych i turystycznych, usługowych** – m. Jeżewnica-Bukowiny- tereny komunalne
- **przeznaczone dla funkcji rekreacyjnych, turystycznych i usługowych** – Osiek rejon ruin zamku (uwaga- obszar chroniony- strefa ochrony archeologicznej oraz strefa ochrony ekspozycji)
- dla fragmentów wsi **Wycinki, Radogoszcz, Osiek nad Czarnym**- aby sprecyzować zasady zabudowy i zagospodarowania, umożliwić wyznaczenie terenów lokalnie chronionych, wyznaczyć tereny bez zabudowy, wskazać tereny dla zieleni i terenów publicznych lub ogólnodostępnych, wyznaczyć drogi oraz pasy i tereny dla infrastruktury

Postuluje się także sporządzać plany miejscowe dla obszarów, dla których wskutek wygaśnięcia obecnie obowiązujących planów istotne zagadnienia takie jak np. **ochrona dóbr kultury nie wpisanych do rejestru zabytków czy rezerwowanie pasów drogowych, terenów dla infrastruktury, może nastąpić jedynie w drodze sporządzenia planów miejscowych lub dla terenów, które wskazane są do ewentualnego poszerzenia zasobów nieruchomości gminnych** (np. w celu stworzenia prawnych warunków możliwości pierwokupu terenów przeznaczanych na cele publiczne).

W Studium wyznaczono także tereny dla **zalecanych opracowań planistycznych ze względu na szczególne cechy i wartości przestrzeni kulturowej-**

priorytetowo- dla miejscowości osadniczych szczególnym znaczeniu dla tożsamości kulturowej osadniczych regionalnej, zagrożonych niekontrolowanymi przekształceniami i

wymagających zdecydowanego przeciwdziałania –dla zespołów osadniczych wraz z rozłogiem dla wsi : **Osiek obszar wpisu do rejestru oraz otoczenie co najmniej w strefie ekspozycji zespołu zabytkowego ; Kasparus- wieś i otoczenie ważne krajobrazowo i ze względu na strefy ekspozycji zespołu, Suchobrzeźnica- wieś i otoczenie**

zalecane- dla zespołów osadniczych o dużym znaczeniu dla tożsamości kulturowej i regionalnej obszaru gminy, poddawanych naciskom inwestycyjnym, a które powinny utrzymać dotychczasowy charakter zagospodarowania i zabudowy : **dla wsi Udzierz, dla wsi Łuby, dla wsi Wierzbiny**

Wykaz zalecanych postulowanych planów miejscowych:

Lp.	Obszar- lokalizacja	Powód opracowania planu	Uwagi, ważne uwarunkowania, zalecenia programowe
1	Osiek- tereny wypoczynkowe nad jez. Kałębiem	wskazanie zasad zagospodarowania ważnych dla gminy terenów, zapewnienie pożądanego programu funkcjonalnego zgodnego ze strategią rozwojową , w tym terenów wypoczynkowych ogólnodostępnych	ważne sprawy własnościowe- grunty głównie prywatne
2	Osiek- tereny wypoczynkowe nad jez. Czarnym	wskazanie zasad zagospodarowania ważnych dla gminy terenów, zapewnienie pożądanego programu funkcjonalnego zgodnego ze strategią rozwojową , w tym terenów wypoczynkowych ogólnodostępnych	ważne sprawy własnościowe- grunty głównie prywatne
3	Markocin- tereny wypoczynkowe nad jez. Czarnym	wskazanie zasad zagospodarowania ważnych dla gminy terenów, zapewnienie pożądanego programu funkcjonalnego zgodnego ze strategią rozwojową , w tym terenów wypoczynkowych ogólnodostępnych	powiązać z trasami rowerowymi i programem turystycznym Nadleśnictwa
4	Radogoszcz- tereny wypoczynkowe nad Kałębiem	wskazanie zasad zagospodarowania ważnych dla gminy terenów, zapewnienie pożądanego programu funkcjonalnego zgodnego ze strategią rozwojową , w tym terenów wypoczynkowych ogólnodostępnych	powiązać z trasami rowerowymi, istn. kąpieliskiem; uwaga- grunty prywatne
5	Błędno obr. Suchobrzeźnica- tereny wypoczynkowe nad Wdą	wskazanie zasad zagospodarowania ważnych dla gminy terenów, zapewnienie pożądanego programu funkcjonalnego zgodnego ze strategią rozwojową , w tym terenów wypoczynkowych ogólnodostępnych	powiązać z programem Strategia zrównoważonego rozwoju zlewni rzeki Wdy – szlak kajakowy i infrastruktura towarzysząca ; z trasami turystycznymi istn. i proj.
6	Łuby obr. Suchobrzeźnica- tereny	wskazanie zasad zagospodarowania ważnych dla gminy terenów, zapewnienie pożądanego programu funkcjonalnego	powiązać z programem Strategia zrównoważonego rozwoju zlewni rzeki Wdy – szlak kajakowy i

	wypoczynkowe nad Wdą	zgodnego ze strategią rozwojową , w tym terenów wypoczynkowych ogólnodostępnych	infrastruktura towarzysząca ; z trasami turystycznymi istn. i proj; ważne uwarunkowania kulturowe
7	Skrzynia- tereny wypoczynkowe nad Słonym	wskazanie zasad zagospodarowania ważnych dla gminy terenów, zapewnienie pożądanego programu funkcjonalnego zgodnego ze strategią rozwojową , w tym terenów wypoczynkowych ogólnodostępnych	ważne uwarunkowania przyrodnicze, własności-prywatne
8	Głuche – tereny wypoczynkowe	wskazanie zasad zagospodarowania ważnych dla gminy terenów, zapewnienie pożądanego programu funkcjonalnego zgodnego ze strategią rozwojową , w tym terenów wypoczynkowych ogólnodostępnych	projektować jako miejsce wypoczynku świątecznego także dla mieszkańców miasta i gminy Skórcz, powiązać z proj. trasami turystycznymi rowerowymi
9	Jeżewnica- tereny Bukowiny- letniskowe i wypoczynkowo-usługowe	zagospodarowanie terenów komunalnych, możliwość uzyskania przychodów ze sprzedaży prawnie przygotowanego terenu dla funkcji letniskowych oraz komercyjnych- dla usług turystycznych, wypoczynkowych itp.	powiązać z proj., trasami turystycznymi, teren wymaga rekultywacji (dawna żwirownia) ; wskazany zjazd- dom turysty dla turystów zainteresowanych przyrodą – sąsiedztwo rezerwatu Udzierz
10	Osiek- rejon zamku	wskazanie możliwości wykorzystania komercyjnego ale i dla celów ogólnego wypoczynku i turystyki ruin zamku oraz terenów otaczających	istotne uwarunkowania kulturowe- w tym wynikające z decyzji o wpisie do rejestru zabytków układu ruralistycznego wsi ; strefa ochrony ekspozycji oraz strefa ochrony archeologicznej
11	Wycinki- tereny nad Kałębiem cały obszar przyjezierny	wskazanie terenów z zakazem zabudowy, sprecyzowanie programu funkcjonalnego i zasad zabudowy, obsługi komunikacyjnej i inżynieryjnej	ważne ze względu na wymóg ograniczeń programu użytkowego w pasie 500m od brzegów jeziora i silne naciski inwestycyjne
12	Radogoszcz- tereny nad jez. Kałębiem cały obszar przyjezierny	wskazanie terenów z zakazem zabudowy, sprecyzowanie programu funkcjonalnego i zasad zabudowy, obsługi komunikacyjnej i inżynieryjnej	ważne ze względu na wymóg ograniczeń programu użytkowego w pasie 500m od brzegów jeziora i silne naciski inwestycyjne
13	Osiek- wieś z otoczeniem	ze względu na konieczność ustalenia zasad zabudowy w układzie ruralistycznym wpisanym do rejestru zabytków oraz jego najbliższym otoczeniu, ustalenie zasad obsługi komunikacyjnej i inżynieryjnej (pierwszy etap kanalizacji gminy)	istotne uwarunkowania kulturowe

14	Kasparus- wieś z otoczeniem	ze względu na konieczność ustalenia zasad zabudowy w cennym układzie ruralistycznym oraz jego najbliższym otoczeniu	istotne uwarunkowania kulturowe
15	Suchobrzeźnica- wieś z otoczeniem	ze względu na konieczność ustalenia zasad zabudowy w cennym układzie ruralistycznym oraz jego najbliższym otoczeniu	istotne uwarunkowania kulturowe
16	Udzierz- wieś z otoczeniem	ze względu na ochronę krajobrazu w i wokół cennego zespołu zabudowy	ważne uwarunkowania kulturowe i przyrodnicze- sąsiedztwo rezerwatu przyrody
17	Łuby – wieś z otoczeniem	ze względu na ochronę krajobrazu w i wokół cennego zespołu zabudowy	ważne uwarunkowania kulturowe
18	Wierzbiny- wieś z otoczeniem	ze względu na ochronę krajobrazu w i wokół cennego zespołu zabudowy	ważne uwarunkowania kulturowe

Wyżej wymienione obszary zalecanych planów pokazano na planszy graficznej 1;25000 – Kierunki zagospodarowania przestrzennego i polityka przestrzenna. Numeracja zgodna z w/w tabelą. Ze względu na skalę opracowania rysunku Studium granice postulowanych opracowań należy traktować **jako orientacyjną**.

Zasady opracowania planów

Mppz dla fragmentów gminy winny być spójne z zasadami polityki przestrzennej określonymi w Studium, ustalenia planów miejscowych muszą być zgodne z głównymi celami. Granice obszarów planistycznych, przedmiot planu oraz szczegółowy zakres ustaleń, określane w uchwale o przystąpieniu do sporządzania planu, **każdrazowo wymagają uściślenia**.

Studium nie należy utożsamiać z dawnym planem ogólnym i przenosić wprost jego zapisów np. graficznych do opracowań w innej skali. Na obszarach, na których sporządzane są plany miejscowe - zasięgi polityk przestrzennych bądź przeważających form użytkowania, tereny czy funkcje mogą ulec korektom po szczegółowym rozpoznaniu uwarunkowań w skali planu. O ile nie narusza to zasad rozwiązań układów liniowych, logiki niezbędnych rezerw terenowych, zasad ochrony środowiska przyrodniczego lub kulturowego i generalnej struktury przestrzennej gminy, nie stanowi to o sprzeczności z regulacjami zawartymi w Studium.

Uwarunkowania decydujące o potrzebie opracowania planu miejscowego mogą pojawić się w przyszłości- należy wówczas podać analizie przedmiot takiego opracowania, a także odpowiednio w uchwale o przystąpieniu do sporządzania planu, czy też w analizach poprzedzających uchwałę, określić odpowiedni dla danego planu zakres ustaleń i granice opracowania.

Plany miejscowe sporządzać warto także dla następujących obszarów:

- obszary o walorach kulturowych lub przyrodniczych, które chce się uchronić przed niekontrolowanym, Nielimitowanym zagospodarowaniem
- obszary otwarte, jakie chce się chronić przed zainwestowaniem (ważne przedpoła ekspozycji),

- obszary strategiczne, takie których atrakcyjność inwestycyjna będzie skokowo wzrastać w wyniku rozwoju sieci inżynierskich, łatwo dostępne komunikacyjnie, położone w atrakcyjnych rekreacyjnie rejonach
- obszary, gdzie należy blokować rozwój przestrzenny (strefy przyjeziorne, obszary rekreacyjne o ograniczonej chłonności), gdzie kontynuacja dotychczasowych tendencji rozwojowych może powodować naciski na nowe inwestycje- potencjalnie groźne dla środowiska lub kosztowne(wymagające inwestycji komunalnych) a nie uzasadnione ekonomicznie z punktu widzenia gminy
- obszary nowych funkcji np. mieszkaniowych gdzie wskazane są regulacje planistyczne

Co umożliwiają gminie plany miejscowe:

- tworzenie zasobów nieruchomości gminnych (art.24 ust.3 ustawy o gospodarce nieruchomościami)
- szansę nabycia przez gminę nieruchomości od Skarbu państwa w drodze darowizny- gdy są to tereny przewidywane w planach na cele mieszkaniowe lub realizacje niezbędnej dla nich infrastruktury technicznej (art. 22 ustawy o gospodarce nieruchomościami)
- tworzenie warunków dla scalania i podziału nieruchomości (art. 102 ust.1 i 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami) – wówczas należy w planie wyznaczyć obszary zorganizowanej działalności inwestycyjnej, rehabilitacji istn. zabudowy i infrastruktury technicznej, przekształcania terenów zdegradowanych
- uzyskanie dochodów z tytułu tzw. renty planistycznej (art. 36 ust. 3 ustawy o zagosp. przestrzennym)
- tworzenie warunków pierwokupu przez gminę – o ile teren zostanie określony w planie miejscowym jako przeznaczone na cel publiczny (art. 109 ust.1 pkt.3 ustawy o gosp. nieruchomościami)
- regulowanie procesów zagospodarowania w zakresie np. funkcji, form zagospodarowania, standardów - umożliwia gminie kontrolę procesów rozwojowych

11. Postulowane inne działania planistycznych, obszary wymagające specjalnych polityk przestrzennych gminy.

11.1. Obszary , miejscowości wskazane do rewaloryzacji, programów badawczych, prac studialnych dot. wartości historyczno-krajobrazowych i projektowych

W studium wskazuje się potrzebę opracowań tego typu dla miejscowości Osiek, Kasparus, Suchobrzeźnica , a także dodatkowo dla m. Wierzbiny i m. Łuby

11.2. Inne działania, instrumenty gospodarki przestrzennej postulowane .

Walory kulturowe gminy winny mieć odzwierciedlenie w odpowiedniej polityce przestrzennej i marketingowej . Konieczna jest odpowiednia polityka informacyjna oraz promocja walorów kulturowych. Należy zainicjować wewnątrz gminy własny gminy program ochrony, który otwierałby możliwości skorzystania także z zewnętrznych form pomocy.

W ramach programu mogłyby się znaleźć następujące działania cząstkowe:

- szczegółowe rozpoznanie zasobu

- utworzenie bieżących (weryfikowanych stale) katalogów zasobu w różnych układach tematycznych (dla łatwiejszego operowania informacją w związku ze zróżnicowanymi potrzebami informującego się), w tym zdjęciowa dokumentacja stanu istn.,
- - stały monitoring stanu zasobu
- promocja (np. aktualizowana strona internetowa)
- opracowanie zestawów informacyjnych wybranych nieruchomości (lokalizacja, właściciel, uwarunkowania konserwatorskie, wyciągi ze strategii, ze studium , z planu miejscowego, inne niezbędne dane)

Proponuje się dodatkowo:

- rozważenie powołania gminnego samorządowego koordynatora d/s zabytków i ochrony dziedzictwa kulturowego, współdziałającego z Woj. Konserwatorem Zabytków.
- opracowanie studiów ruralistyczno-urbaistycznych dla wybranych miejscowości- przede wszystkim wpisanych i postulowanych do wpisu w rejestr, ale także wsi Wierzbiny, Łuby.
- opracowanie katalogu gminnego w formie popularyzatorskiej
- opracowanie odpowiednich ścieżek dydaktycznych z wykorzystaniem informacji o walorach kulturowych
- opracowanie zbioru lokalnych legend i opowiadań przybliżających walory kulturowe,
- opracowanie programu edukacyjnego dla szkół przybliżającego walory historyczne i kulturowe (historia, tradycja, obyczaj, język, dawne nazwy)

11.3. Obszary rozwoju turystyki krajoznawczej oraz rozwoju agroturystyki , czynnej rekreacji w terenach leśnych oraz na szlaku wodnym Wdy.

Dla rozwoju turystyki krajoznawczej wskazany jest **cały obszar gminy**- jako planowany Rezerwat Biosfery , lecz przede wszystkim tereny projektowanego Parku Krajobrazowego oraz wieś Osiek, Wycinki wraz z otoczeniem jeziora Kałębie i jez. Czarnego Płd. Służyć może tej formie turystyki właściwa promocja oraz współdziałanie z sąsiednimi gminami ; wyznaczenie odpowiednich tras turystycznych i ich zagospodarowanie.

Dla agroturystyki wskazany jest zwłaszcza rejon jez. Udierz - południowo-zachodni skraj gminy a także wies Markocin, Karszanek .

Szlak wodny rzeki Wdy postulowany jest do wzbogacenia o nowe tereny turystyczne- we wsi Błędno, Łuby .

11.4. Obszary rekreacyjne postulowane do umiarkowanego rozwoju ze względu na obecny program rekreacyjny oraz ograniczenia chłonności.

W Studium wyznaczono tereny stref przyjeziornych gdzie postuluje się jedynie umiarkowany rozwój nowych terenów rekreacyjnych, ze względu na potrzebę ochrony istn. walorów przyrodniczych oraz konieczność dostosowania ilości miejsc rekreacyjnych do naturalnej chłonności terenu. Nowe większe tereny rekreacyjne powinny być lokalizowane na podstawie sporządzanych dla tych terenów studiów szczegółowych , na przykład planów miejscowych, a także powiązane z kompleksowym rozwiązaniem problemów zaopatrzenia w wodę oraz kanalizacji.

12. Obszary przewidywane dla realizacji zadań i programów ponadlokalnych.

Nie sporządzono rejestrów zadań rządowych ani zadań samorządu województwa przewidzianych do realizacji ponadlokalnych celów publicznych (poza modernizacja drogi woj. 214) . Planowana jest, zgodnie z opracowaniem zleconym przez GDDK o/Północny w Gdańsku i ZDW w Gdańsku , na lata 2005-2010 realizacja tzw. „Obwodnicy Skórcza” w ciągu drogi woj. 214, na odcinku Karszanek-Lubichowo wykorzystująca dawny korpus drogi z lat 30-tych; będzie to droga klasy G.

Na terenie gminy Osiek występują jednakże następujące elementy o charakterze ponadlokalnym:

- droga wojew. 214, drogi powiatowe
- przyrodnicze obszary chronione o randze ponadlokalnej- OChK Bory Tucholskie, dolina Wdy
- projektowane obszary chronione przyrodniczo- proj. park krajobrazowy, obszary chronione wg systemu Natura 2000, planowany rezerwat biosfery
- projektowane trasy rowerowe ponadlokalne- nr 115 i 123
- regionalny szlak turystyki wodnej rzeką Wdą
- projektowane użytki ekologiczne i pomniki przyrody
- istn. i postulowane do wpisu w rejestr zabytków układy przestrzenne wiejskie, zespoły i pojedyncze obiekty oraz stanowiska archeologiczne
- obszar całej gminy objęty jest programem Strategia i Program Zrównoważonego Rozwoju Obszaru Zlewni Rzeki Wdy

13. Wnioski i postulaty ze Studium dla gmin sąsiednich.

Proponuje się

- koordynację działań gmin w obszarze zlewni Wdy dotyczącą realizacji programu zrównoważonego rozwoju,
- koordynację ścieżek rowerowych i zagospodarowania z nią związanego (w tym we współpracy z Nadleśnictwem Lubichowo)
- wspólną promocję walorów kulturowych Kociewia (w tym we współpracy z powiatem) ;
- wspólne z gminą i miastem Skórcz zagospodarowanie terenów rekreacyjnych nad jez. Głuchym
- wyznaczenie dróg gminnych łączących m. Radogoszcz z Okarpcem, Przewodnikiem

Zespół autorski Studium

Przedsiębiorstwo Projektowo-Realizacyjne „DOM” Sp. z o.o. , ul.
Kościuszki 34G, 83-200 Starogard Gdański

prowadzenie tematu, koordynacja branżowa, urbanistyka –

mgr inż arch Maria Kiełb-Stańczuk- uprawn. do plan. przestrzennego 1334/93, nr wpisu do
Izby Urbanistów G-006/2002

zagadnienia programowe, demografia, zagadn. społeczno-gospodarcze –

mgr Halina Rogozińska

zagadnienia inżynierskie-

mgr inż Barbara Jodłowska

środowisko kulturowe, krajobraz-

mgr Regina Pernak

środowisko przyrodnicze-

zespół Biura Projektów i Wdrożeń Proekologicznych „Proeko” z Gdańska pod kierunkiem
dr hab Macieja Przewoźniaka

prace asystenckie, graficzne -

inż Joanna Liban

Skład elaboratu Studium:

Część tekstowa

Elaborat studium – Uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego oraz polityka przestrzenna.

Skrót- synteza- załącznik nr 1 do uchwały o Studium.

Część graficzna – w skali 1:25000

zał. nr 2- Uwarunkowania- synteza- 1:25000

zał. nr 3- Kierunki zagospodarowania i polityka przestrzenna – 1:25000

zał. nr 4- Kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej- 1:25000

Opracowanie studialne dodatkowe :

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Osiek w zakresie problematyki ochrony środowiska- „Proeko” Gdańsk- część tekstowa, dokumentacja fotograficzna oraz plansza graficzna 1:25000
- Studium walorów kulturowych gminy Osiek- część tekstowa, graficzna 1:10000, dokumentacja fotograficzna – mgr Regina Pernak
- Studium społeczno-gospodarcze – mgr Halina Rogozińska

ANEKSY :

1. Wykaz pomników przyrody w obszarze gminy Osiek wg istn.. rejestrów oraz wykaz planowanych pomników przyrody.
2. Wykaz użytków ekologicznych w obszarze gminy Osiek- planowanych.
3. Wykaz obiektów i obszarów figurujących w ewidencji konserwatora zabytków dla gminy Osiek.
4. Wykaz obszarów i obiektów- stref ochrony archeologicznej w gminie Osiek.
5. Wykaz obiektów i obszarów proponowanych do wpisu do rejestru zabytków woj. konserwatora zabytków (propozycja autorska zespołu Studium) .
6. Wykaz obiektów i obszarów proponowanych do objęcia ochrona na poziomie prawa miejscowego propozycja autorska zespołu Studium).
7. Wykaz obowiązujących opracowań planistycznych dotyczących obszaru gminy- plany miejscowe sporządzone po 01.01.1995r.
8. Wykaz planów, dla których rozpoczęto procedurę planistyczną- podjęto co najmniej uchwałę o przystąpieniu do sporządzania mpzp

ANEKS nr 1

Wykaz pomników przyrody w obszarze gminy Osiek wg istn. rejestrów oraz wykaz planowanych pomników przyrody.

Tabela 7 Pomniki przyrody w gminie Osiek

Numer w rej. WKP	obiekt chroniony	Obwód [m]	Wysokość [m]	Wiek	Położenie	Akty prawne ustanawiające pomniki przyrody
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
355	lipa drobnolistna	4,10	20	200	Nadl. Lubichowo, obr. Drewniaczki oddz. 150	Orzeczenie nr 355 Prezydium WRN w Gdańsku z dn.07.06.1977 r.
356	lipa drobnolistna	4,9	18	300	Nadl. Lubichowo, obr. Drewniaczki oddz. 256h	Orzeczenie nr 356 Prezydium WRN w Gdańsku z dn.07.06.1977 r.
357	sosna pospolita	3,40	30	280	Nadl. Lubichowo, obr. Drewniaczki oddz. 113a	Orzeczenie nr 357 Prezydium WRN w Gdańsku z dn.07.06.1977 r.
688	lipa drobnolistna	4,28	22	200	Osiek	Zarządzenie woj. gdańskiego 11/89 z dn. 29.03.1989 r.
1003	dąb	4,54	21	ok. 300	Wierzbiny	Zarządzenie woj. gdańskiego

źródło: Rejestr Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Gdańsku

Planowane pomniki przyrody

Numer	obiekt chroniony	Obwód [m]	Wysokość [m]	Wiek	Położenie	Uwagi
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1	lipa drobnolistna				Szlaga	
2	lipa drobnolistna				Szlaga	
3	klon jawor				Skrzynia	
4	klon zwyczajny	2,25	25		Karszanek	
5	klon zwyczajny	2,45	26		Karszanek	
6	lipa drobnolistna	3,10	28		Karszanek	
7	lipa drobnolistna	3,20	27		Karszanek	
8	klon zwyczajny	2,65	25		Osiek Pole	
9	klon zwyczajny	2,35	26		Osiek Pole	
10	klon zwyczajny	2,60	26		Osiek Pole	
11	klon jawor	2,50	25		osiek Pole	
12	klon zwyczajny	2,55	27		Osiek Pole	
13	klon zwyczajny	2,33	25		Osiek Pole	
14	klon zwyczajny	2,20	24		Osiek Pole	
15	klon jawor	2,70	25		Osiek	
16	klon zwyczajny	2,70	28		Osiek	
17	klon zwyczajny	2,25	25		Osiek	
18	klon zwyczajny	2,75	27		Osiek	

19	lipa drobnolistna	3,20	27		Osiek	
20	jesion wyniosły	2,90	25		Osiek	
21	lipa drobnolistna	3,30	28		Osiek	
22	klon zwyczajny	2,40	27		Osiek	
23	klon zwyczajny	2,16	25		Dobry Brat	
24	lipa drobnolistna	3,35	23		Osiek	
25	dąb szypułkowy	5,0	28		Radogoszcz	
26	jesion wyniosły	2,60	25		Radogoszcz	

Obiekty te zostały pokazane na zał. graficznych Studium

ANEKS nr 2

Wykaz użytków ekologicznych w obszarze gminy Osiek

2. **Bagno Głuche** – kompleks zbiorowisk przejściowo-torfowiskowych i leśnych ze zbiornikiem dystroficznym (pow. 12,72 ha). Miejsce występowania szeregu chronionych i rzadkich gatunków roślin, m.in. rosziczki okrągłolistnej *Drosera rotundifolia*, przygielki białej *Rhynchospora alba*, pływacza drobnego *Utricularia minor*.
3. **Głuche Oczko** – dystroficzne oczko wodne otoczone kilkumetrowym płem przejściowo- i wysokotorfowiskowym oraz dobrze zachowanym ponad 80-letnim borem bagiennym (pow. 2,56 ha). Miejsce występowania szeregu chronionych i rzadkich gatunków roślin, m.in. rosziczki okrągłolistnej *Drosera rotundifolia*, przygielki białej *Rhynchospora alba*, grzybieni białych *Rhynchospora alba*.
4. **Wierzbiny** – niewielkie oczko wodne porośnięte szuwarami oraz fragment dobrze zachowanego olsu porzeczkowego (pow. 5,84 ha).
5. **Jezioro Tuszynek** - jezioro otoczone przejściowo-torfowiskowym płem mszarnym oraz wąskim pasem boru bagiennego (pow. 25,44 ha). Miejsce występowania m.in. rosziczki okrągłolistnej *Drosera rotundifolia*, przygielki białej *Rhynchospora alba*. Przy wschodnim piaszczystym brzegu występuje poryblin jeziorny *Isoetes lacustris*.
6. **Bór nad Czarnym** – dobrze wykształcony i zachowany bór bagienny oraz kompleks zbiorowisk przejściowo- i wysoko-torfowiskowych między N i S częścią Jez. Czarnego (pow. 1,94 ha). Stanowisko interesujących gatunków roślin, m.in. rosziczki okrągłolistnej *Drosera rotundifolia*, przygielki białej *Rhynchospora alba* I bagnicy torfowej *Scheuchzeria palustris*.
7. **Jezioro Bobrówek** dystroficzny zbiornik wodny, otoczony przejściowo-torfowiskowym płem z rosziczką okrągłolistną *Drosera rotundifolia* (pow. 11,52 ha).
8. **Lisie Błotko Duże** – jeden z najlepiej zachowanych na terenie gminy płatów boru bagiennego i zbiorowisk wysoko-torfowiskowych (pow. 1,92 ha). Stanowiska szeregu interesujących gatunków roślin.
9. **Suchobrzeźnica** – dobrze zachowany płat brzeziny bagiennej (pow. 0,8 ha) z obfitą populacją widłaka jałowcowatego *Lucopodium annotinum*.
10. **Sobińskie Bagno** – małe jezioro całkowicie pokryte osoką aloesową *Stratiotes aloides* oraz rozwijające się wokół przejściowo-torfowiskowe pło (pow. 4,96 ha), od północy przylega pas boru bagiennego.
11. **Dębia Góra** – torfowisko o mozaikowym układzie zbiorowisk wysoko- i przejściowo-torfowiskowych oraz inicjalnej postaci boru bagiennego (pow. 8,32 ha). Stanowiska szeregu rzadkich i chronionych gatunków roślin m.in. rosziczka okrągłolistna *Drosera rotundifolia*, bobrek trójlistkowy *Menyanthes trifoliata* i czermień błotna *Calla palustris*.
12. **Jezioro Okarpiec** – eutroficzne jezioro, którego tafla niemal w całości pokryta jest osoką aloesową *Stratiotes aloides* w otoczeniu olsu porzeczkowego oraz płatów zbiorowisk szuwarowych, łąkowych i przejściowo-torfowiskowych (pow. 19,6 ha). Ostoja wielu gatunków ptaków.

ANEKS nr 3

Wykaz obiektów i obszarów figurujących w ewidencji Konserwatora Zabytków dla Gminy Osiek

wg zał. stron 8

ANEKS nr 4

Wykaz obiektów i obszarów – stref ochrony archeologicznej w Gminie Osiek

Lp	Opis	miejsowość	uwagi
1	punkt osadnictwa z epoki kamienia	Kasparus	
2	punkt osadnictwa z okresu mezolitu	Kasparus	
3	punkt osadnictwa z okresu mezolitu	Kasparus	
4	punkt osadnictwa-osada	Osiek	wpisana do rej. A-144/A z 31.03,1971r.
5	punkt osadnictwa z wczesnej epoki żelaza	Osiek	
6	punkt osadnictwa z wczesnej epoki żelaza	Osiek	
7	punkt osadnictwa z okresu neolitu	Wymysłowo obr. Wycinki	

ANEKS nr 5

Wykaz obiektów i obszarów proponowanych do wpisu do rejestru zabytków w Gminie Osiek

lp	opis	miejsowość	uwagi
1	układ urbanistyczny- ruralistyczny wsi	Kasparus	
2	układ urbanistyczny- ruralistyczny wsi	Suchobrzeźnica	
3	zagroda nr 1	Okarpiec obr. Wycinki	
4	bud. mieszkalny Partyzantów Kociewskich 40	Osiek	
5	bud. mieszkalny przy zagrodzie Partyzantów Kociewskich 52	Osiek	
6	bud. mieszkalny ul. Kwiatowa 2	Osiek	
7	bud. mieszkalny ul. Kwiatowa 22	Osiek	
8	relikty zamku XIVw.	Osiek	
9	zagroda	Wymysłowo obr. Wycinki	

ANEKS nr 6

Wykaz obiektów i obszarów do objęcia ochroną na poziomie prawa miejscowego (np. w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego)

Priorytetowo:

lp	opis	miejsowość	uwagi
1	zagroda nr 3	Dębia Góra	
2	bud. mieszkalne w zagrodach 8,12,16,33,42,48,50,53	Kasparus	
3	cmentarz parafialny	Osiek	
4	bud. mieszkalne w zagrodach- Partyzantów Kociewskich: 16,19,20,21,25,35, 36,43,45,49,52,58,59,70,d. 109,	Osiek	
5	bud. mieszkalne Kwiatowa 4,5,18,23,29	Osiek	
6	bud. mieszkalne w zarodach Wyzwolenia 14,16,d. 55, 66,78,163,181,190,199	Osiek	
7	bud. mieszkalne nr 200,201	Osiek-Dobry Brat	
8	bud. mieszkalne nr 40	Osiek Pole	
9	kapliczka św. Rocha	Osiek	
10	zagroda nr 24,27	Wycinki	

Pozostałe do objęcia ochroną np poprzez zapisy w planach miejscowych lub inne lokalne, gminne działania :

Błędno – zagroda nr 1 d. nadleśnictwo ob. osada robotników leśnych
Błędno – zagroda nr 2 leśniczówka
Błędno – zagroda nr 3 d. leśnictwo ob. osada robotników leśnych
Brzeźnica – zagroda leśniczówki z 1887 r.
Bukowiny – zagroda leśniczówki z 1885r.
Cisowa Góra – zagroda leśniczówki z 1887 r.
Dębia Góra – zagroda nr 4 k. XIX w.
Głuche – d. szkoła ob. dom nauczyciela z 1905 r.
Głuche – budynki mieszkalne nr 1, 6, 7, 22. 24.
Grabowiec – zagroda nr 3
Jaszczerek – zagrody nr 5 i 6
Jaszczierz – zagrody nr 6, 12
Jeżewnica – zespół szkoły nr 13 z pocz. XX w.
Kałębnica – zagroda leśniczówki z 1881 r.
Karczma – zagroda leśniczówki z 1887 r.
Karszanek – zespół szkoły z pocz. XX w.
Karszanek – zagrody nr 5, 16, 17, 26, 30
Kasparus – zespół szkoły z przełomu XIX/XX w.
Kasparus – budynek drewn. remizy z 1930 r.
Kasparus – zagroda nr 25 leśniczówka
Kasparus – budynki drewniane z XIX i początku XX wieku nr: 2, 3, 5, 7, 8, 11,
12,16,17,24, 26,33, 35, 37, 39, 40, 41, 42, 45, 48, 50, 53, 63.
Kasparus - kapliczka kamienna

Łuby – budynki mieszkalne nr 1, 6
Okarpiec – zagrody nr 2, 4, 12
Osiek – zagrody ul. Kwiatowa nr: 18, 22, 29
Osiek – budynki mieszkalne drewniane przy ul. Kwiatowej nr 2, 4, 5, 6, 23
Osiek – ul. Na Borku nr 3
Osiek – ul. Osiedle Pole nr 5, 6, 20, 21
Osiek – ul. Partyzantów Kociewskich nr 26, 37, 50, 62, 65, 67, 75, 82/84, 89, 93,
Osiek – ul. Szkolna nr 1, 2, 7
Osiek – ul. Wyzwolenia nr 3, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13.
Radogoszcz – zagrody nr 9 i 34, budynki mieszkalne nr 1,3,5, 8, 20, 24, 28, 29.
Skorzenno – zespół szkoły z pocz. XX w., zagroda nr 6
Skorzenno – budynki mieszkalne nr 3, 7, 8, 10, 14, 17, 18, 21, 22.
Skrzynia – zagroda gajówki z 1909 r.
Skrzynia – budynki mieszkalne nr 2, 3, 6,
Suchobrzeźnica – zespół dawnej szkoły
Suchobrzeźnica – budynki mieszkalne nr 5, 6, 7, 10, 13, 14, 18, 23, 24, b/n obok nr 24 –
wybudowania
Szłaga – zespół osady leśnej – zagroda nr 1 oraz śluza i fragment muru dawnego młyna
Trzebiechowo – zespół dawnej szkoły
Trzebiechowo – zagrody nr 4, 6
Trzebiechowo - budynki mieszkalne nr: 7, 9.
Udierz – budynek mieszkalno – gospodarczy robotników leśnych z ok. 1880 r.
Udierz – budynki mieszkalne nr 4, 5, 9, 10, 12, 13, 14, 19.
Wierzbiny – budynki mieszkalne nr : 1, 2/3, 4, 5, 7, 8, 13,
Wierzbiny - kapliczka
Wycinki Duże – zagrody nr 6, 8 – dawna szkoła, 24, 27
Wycinki Duże – kapliczka przydrożna
Wycinki Małe – zagroda nr 46
Zdrójki – zagroda dawnej gajówki ob. osada robotników leśnych
Żurawki – zagroda dawnej leśniczówki, ob. osada robotników leśnych

cmentarze – Cisowy, Kasparus, Osiek, Szłaga

obszary ochrony archeologicznej- wszystkie- Kasparus, Osiek, Wymysłowo

**obszar stref ochrony ekspozycji , ochrony krajobrazowej otoczenia cennego zespołu:
Osiek, Kasparus, Suchobrzeźnica, Wierzbiny, Łuby**

ANEKS nr 7

Wykaz obowiązujących opracowań planistycznych dot. obszaru Gminy – plany miejscowe sporządzone po 01 stycznia 1995r (tj. wg ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym z 1994r)

1. Mppz dla fragmentu m. Radogoszcz – dz. geod. 94/15, 94/11, 94/12, 94/17, 94/19,94/20,94/3,94/4,94/16,94/7,94/8 cz. 94/9 cz. 94/2- Uchwała Nr VIII/48/99 Rady Gminy Osiek z dn. 29.03.1999r.- Dz. Urz. Woj. Gdańskiego Nr 36 poz. 147

2. Mppz dla fragmentu wsi Osiek- dz. 699/1 i 699/14 – Uchwała Nr XXXII/ 163/98 Rady Gminy Osiek z dnia 27 lutego 1998r. – Dz. Urz. Woj., Gd. Nr 48 poz. 176 .-

3. Mppz dla fragmentu wsi Radogoszcz – dz. 164/16 – Uchwała Nr XXXII/ 163/98 Rady Gminy Osiek z dnia 27 lutego 1998r. - Dz. Urz. Woj. Gd. Nr 48poz. 176

ANEKS nr 8

Wykaz planów, dla których rozpoczęto procedurę planistyczną – podjęto co najmniej uchwałę o przystąpieniu do sporządzania mpzp

1. Uchwała Nr XXVII/178/2002 z dn. 26 marca 2002r.

z ter. rolnych na cele zab. letniskowej- Głuche- 23/3, 25/3,143/3

Jaszczesz- 256,257

Kasparus- 96/2,113/1,113/2,113/3,239/4,239/5

Osiek- 108/9,146/1,507/10,553/2,561/1,

Radogoszcz- 99/1,99/2,171

Skrzynia- 148

Trzebiechowo- 169

Udzierz- cz. dz. 302

Wycinki- 50/14,50/15, 50/16,109/2,111/4,117/14,187/4, 190/7

z ter.letniskowych na mieszkaniowe- Osiek 535,536

Radogoszcz- 90/1,90/2,164/13,164/15,

Trzebiechowo- 16/5,16/6,16/9

z ob. rekreacyjnego na dom mieszkalny – Radogoszcz- 168/1, 168/2

z ter. wypoczynku i rekreacji na zab. mieszkaniową – Osiek- cz. dz. 549/1

z rezerwy na ośrodek wypoczynkowy na zab. letniskową- Bukowiny- 25